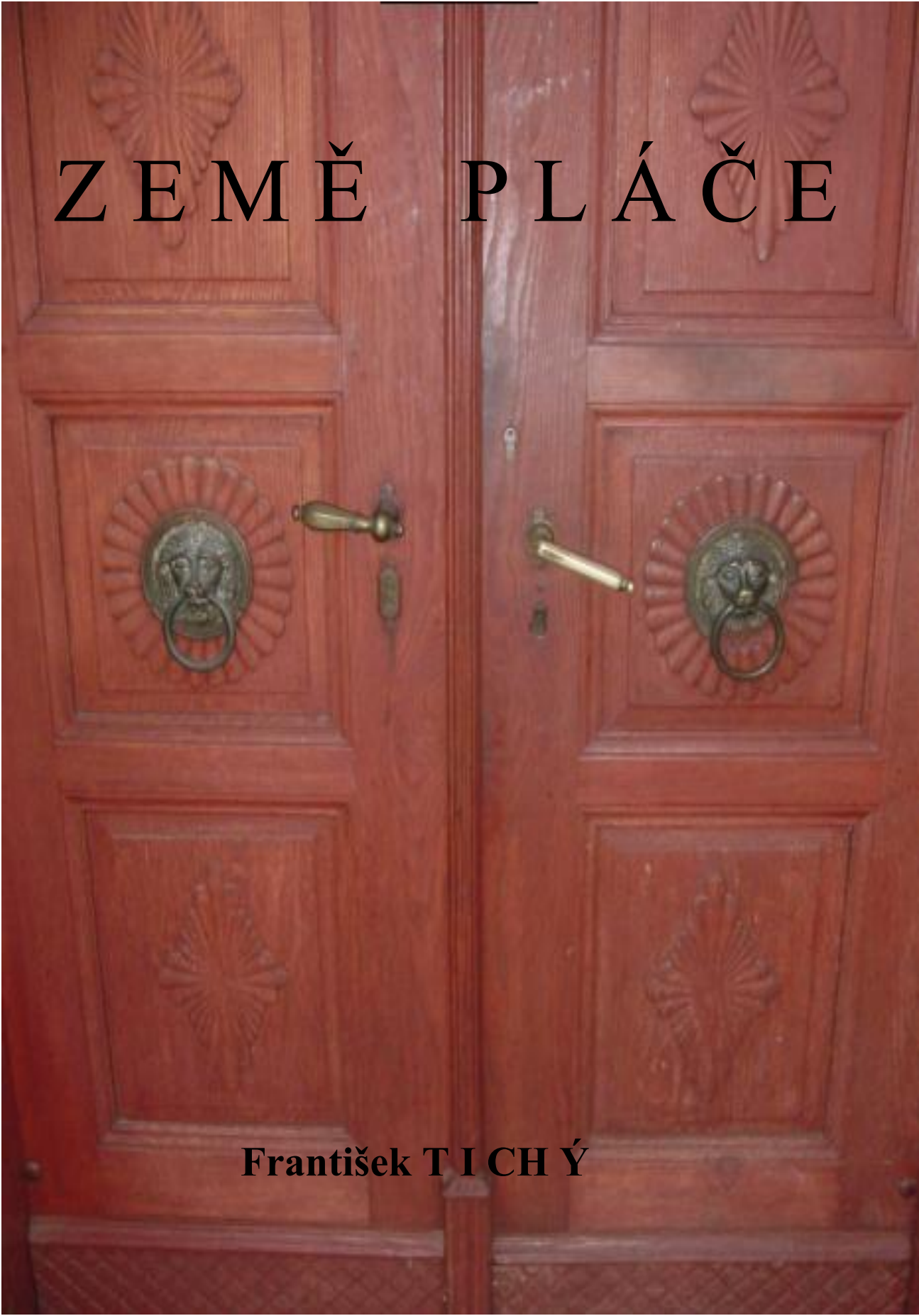

The background of the page is a photograph of a large, dark-stained wooden double door. The door is divided into several rectangular panels. Each panel features a carved sunburst or star-like decorative motif. In the center of each panel is a brass lion head knocker with a ring. To the right of the knocker on each door is a brass handle. The wood has a rich, reddish-brown hue and a visible grain.

Z E M Ě P L Á Č E

František T I C H Ý

Země pláče

Text: František Tichý

Ilustrace: Marcela Putnová

Kroměříž 2014

© František Tichý

© Marcela Putnová

Grafická úprava: autor

ISBN 978-80-260-7447-2

Slovo úvodem, aneb o lidském rozměru kolektivizační přeměny venkova

Tématem knihy *Země pláče* je kolektivizace moravské vesnice na Hané, regionu, který představuje významnou zemědělskou oblast, charakteristickou svou vysokou úrodností i silně zakořeněnými lidovými tradicemi. Ačkoliv se text, tím že se autor rozhodl anonymizovat místa a aktéry, nemůže srovnávat s regionálními mikrohistorickými pracemi, zasvěceně a velice přirozeným způsobem zprostředkovává (i díky dialogům - přímé řeči, kterou si historik dovolit takřka nemůže) pohled do myšlenkového světa a rozhodovacích motivací venkovských aktérů. Právě v zaznamenání pocitů, způsobu myšlení, motivů jednání i síly náboženského vyznání členů rodiny hospodařící na střední selské usedlosti v povodí řeky Hané lze spatřovat hlavní přínos knížky, kterou právě držíte.

Autor svým čtivým vyprávěním přibližuje, jak se s postupujícím kolektivizačním tlakem zhoršovalo postavení zemědělců, kteří se nechtěli vzdát samostatného hospodaření na rodové půdě, jak byli tváří v tvář mocenské svévoli vystaveni stupňujícím se útlakům a perzekuci. Vedoucí političtí funkcionáři, jejichž ctižádostí bylo převychovat společnost, dokázali infikovat svými představami některé aktivisty z řad místních obyvatel. Ve venkovské každodenní realitě přitom často nešlo o ideologicky proklamovaný „třídní boj“, nýbrž o boj osobní, motivovaný nejnížšími lidskými pohnutkami. Charakteristické bylo v tomto ohledu vydávání stranických rozhodnutí za „vůli lidu“. I proto je třeba pro ty, kdo již komunistickou vládu sami nezažili, co nejúčinněji připomínat, že komunismus zneužíval ta nejspodnější patra lidských povah, aby zakódoval do hlav lidí nenávist, závist a netoleranci, které velkolepě nazýval „třídní boj“. I k tomu knížka svým dílem přispívá.

Značnou vypovídací hodnotu mají pasáže vykreslující každodenní dopady centrálních opatření při prosazování zemědělské politiky pounorového režimu, na venkově ztělesňovaného především nevybíravým vymáháním povinných dodávek a úsilím zakládat JZD. Čtenář tak může vnímat např. svědectví o nutnosti kalkulování každého vajíčka na dodávku, o požadování úhrady pohonných hmot za úředně odebraný traktor, o zavedení funkce tajemníka v roce 1952 a o intenzivní „přesvědčovací“, resp. nátlakové agitační akci ve druhé polovině téhož roku, o drtivém dopadu peněžní reformy z 1. června 1953 či o devastaci hospodářského vybavení po jeho převzetí do správy JZD. Není divu, že se letitý hospodář s dvacetiletou praxí starosty, se zkušenostmi z občanských i hospodářských funkcí během svého vnitřního dialogu v místním kostele ptá a podivuje: „*Bože, proč tak trestáš celé selské rody? [...] Bože, proč přestávám potkávat lidi, jako by se jeden po druhém ztráceli, proč dochází k přeměně lidí v příslušníky tříd?*“

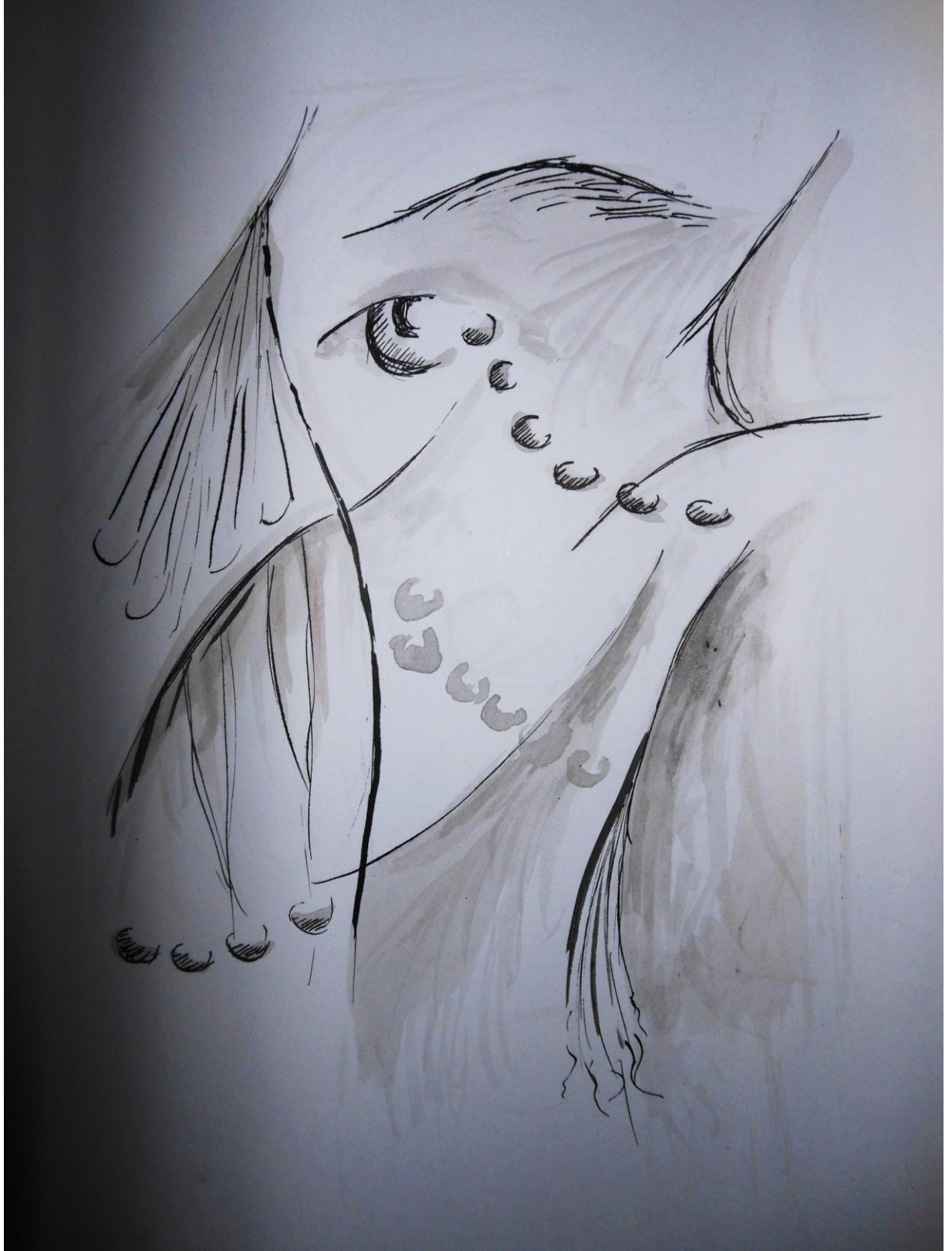
K prolomení nechuti vstupovat do JZD sloužila kromě ekonomického tlaku (finanční a daňové instrumenty, zásobovací opatření) také trestní perzekuce nepohodlných selských rodin. Svěbytně artikulovala svou vězeňskou zkušenost také hospodyně z knihy, kterou právě držíte: „*Poznala jsem tam nádherné lidi, chvíli trvalo, než mi uvěřili, že jsem nic neukradla, protože kdo nic neudělal, tak tam byl na desítky let. Náhodou tam byla moje spolužačka ze školy, měli také hospodářství, ale trochu větší. Ta tam byla na deset let. Já jsem se před těmi lidmi styděla, že jsem tam jenom na čtrnáct dnů.*“ I toto svědectví je signifikantní pro tehdejší dobu a její metody.

Autorovi se podařilo plasticky vykreslit osobní rozměr líčených událostí, privátní prožitek kolektivizační přeměny venkova. Zprostředkovává čtenáři rodinnou zkušenost, knihu psal totiž na základě rodinného archivu korespondence a především poznámek své maminky, která si ze všech jednání po nocích vedla a pečlivě uchovávala své zápisky. Kniha Františka Tichého tak obohacuje potěšitelně rostoucí řádku zasvěcených publikací z posledních let (pro oblast Hanácka především publikace Jana Přidala: *Konec selského stavu na Prostějovsku*, 2006; *Konec selského stavu na Olomoucku*, 2009), které reflektují svérázný, násilně provedený proces kolektivizace československého venkova. Jedná se o zdařilou formu osobní reflexe venkovské reality konce 40. a počátku 50. let minulého století. Ocenit je třeba i kresby Marcely Putnové, které výpravně ilustrují a doprovázejí celý text. Nezbývá než popřát knížce mnoho hloubavých čtenářů. Věřím, že je pro své čtivé podání bezpochyby nalezne.

Mgr. Jiří Urban

Ústav historických věd Fakulty filozofické Univerzity Pardubice
Ústav pro studium totalitních režimů, Praha

V Praze 6. prosince 2014

Předložené vyprávění zaznamenává pocity, jednání, způsob myšlení lidí v letech 1950 až 1954, kteří se provinili jen tím, že vlastnili střední selskou usedlost. Jedná se o období kolektivizace moravské vesnice na Hané. Je to svědectví o tehdejší době, kdy především víra v Boha pomohla přežít.

Dovoluji si Vám předložit knihu, která byla napsána podle autentických poznámek rodičů, především matky, která si přesně zapisovala rozhovory z jednotlivých jednání, její text nebyl upravován. Dalším podkladem je i značné množství korespondence, které rodiče vedli s úřady. Většina jmen byla na přání maminky změněna, bylo změněno i místo děje, není účelem této práce jítřit již dávno zahojené rány a vyvolávat vzájemnou nevraživost dalších generací zúčastněných lidí hrajících tehdy své role v divadle dějin, vždyť i někteří účastníci děje na straně kolektivizátorů uznali po letech své chybné chování vůči hlavní hrdince a maminka všem odpustila.

Uvedená práce má sloužit jako memento, aby se již nikdy jménem kohokoliv a čehokoliv nepáchaly podobné nespravedlnosti a křivdy.

Marie seděla u stolu a prohlížela si starou rodinnou Bibli, kde předkové starého selského rodu Vavruchů již několik set let zaznamenávali na jejích deskách všechny radostné události, ale i neštěstí, která rodinu postihla. Neštěstí značně převažovala, předkové v první polovině minulého a v předminulém století umírali velmi mladí a podle zápisů se na smrt těšili. Církevní vrchnost nebyla o nic milostivější než světská. Našly se tam zajímavé zápisy, mráz v červnu, žně v kožiších, značné krupobití, extrémní sucho a velké povodně. 1705 - všechno ovocné stromoví pomrzlo, 1734 - byla tak silná bouřka, že vypadávala ze stěn okna, 1735 - byla bouřka a zatmění slunce. Byla tma jako v noci. 1736 - napadlo sněhu až po okna. 1776 - bylo mnoho myší a běhaly po cestách jako kuřata. Zničily hrách a zasetou řepu.

Rod přežil vpády Turků, třicetiletou válku, bitvu u Slavkova, jednou rekvírovali Francouzi, za několik dnů Rakušané, no a Rusové také nechtěli přijít zkrátka. Sedláci nerozlišovali, ke které straně vojsko patří, vždy to byla pohroma. První světová válka byla krutá, protože muži museli na vojnu. V druhé světové válce za protektorátu, Němci stařečka zbavili starostenství, protože byl legionář, ale to byla spíš výhoda.

V historii byly i morové rány, kdy mor vyhladil téměř celou rodinu, ale vzhledem k potenci mužů zocelených tvrdou, lopotnou prací a skoro každoročnímu rodění žen se kontinuita rodu udržela, i když pak kopa dětí prořídla smrtí, kdy jen nejzdravější a nejotužilejší přečkali. Na gruntě mohl zůstat jen jeden syn nejsilnější, většinou prvorozený, ti chytřejší šli "študovat na panáčka nebo na doktora". Silnějšímu otec předával své veškeré zkušenosti, především lásku k půdě, ke gruntu. Když se náhodou

něco ušetřilo, tak koupila se " měřička" půdy, kráva nebo se spravil chlév. Do obytného domu se investovalo méně. Někdy bylo důvodem sňatku spojení pozemků i bez ohledu na city lidí, většinou to dobře dopadlo, protože tehdy neexistovala emancipace. Vyskytl se i prapředeek, který z nešťastné lásky grunt málem propil, ale naštěstí se dřív upil, než k tomu došlo.

Poslední zápisy v Bibli zapsala stařenka, matka Marie před několika dny. Každé století zabralo tak do desíti centimetrů na volných zadních stránkách Bible, ten poslední zápis byl však delší:

"26.října 1950 nespravedlivě odsoudili Frantu, manžela Marie do vězení a k propadnutí veškerého majetku a k úhradě peněžitého trestu ve výši 100 000 Kčs. Chtěli jenom majetek, měli si ho vzít a né trápit ho a nás. Kdyby neměl nic, tak by ho nezavřeli. Odpoledne přišel Poláček, předseda KSČ a Ptáček předseda MNV a zabavili celý majetek, i když zabavena měla být jenom jeho půlka. Majetek zabavovali 31.října, 1.listopadu, dále 1. až 7. prosince převáděli dobytek, Plavěna nechtěla jít z chléva. 24.ledna 1951 ve středu měřili celý náš grunt, 19. a 20. února odvezli šestnáct vleček hnoje, 28.února vyházeli všechno ze sýpky, je to na dešti".

Zápis končil zvoláním: "Proč nám to kradou, vždyť je to naše !" Marie povzdechla, zavřela objemnou knihu a rozhodla se- bude se muset obrátit na soud, tam se snad domůže spravedlnosti.

1950

Marie orala poměrně velký hon, necítila ruce a pro slzy neviděla. Tato práce byla nad její síly. Objala „Furina“ koně, kterého od malička měla velmi ráda a upravila mu chomout s postraňky. Měla velké štěstí jednalo se o těžké, pracovité koňské plemeno, které ji poslouchalo. Snad ta zvířata vycítila problémy, které tato mladá žena má.

Dívala se do obrovských koňských očí a slzy jí tekly proudem.

“ Bože, proč nacházím pochopení jen u zvířat“. Lojza Němečků s našimi koňmi zadarmo pomáhá v družstvu, musím to platit, i když s tím nemám nic společného a já slabá ženská musím orat. Lojza Němečků ji zůstal věrný jako jediný pracovník, nepodlehl nátlaku Ptáčka a Poláčka. Dívala se na modrou oblohu, hlava se jí točila, uvědomila si, že při té celé hrůze je svobodná. Potichu si pro sebe řekla: „ nikdo mě neporoučí, nade mnou je pouze Bůh“. Byla z toho všeho jako opilá, chtělo se jí zpívat a naopak zase plakat. Na tuto situaci dlouho vzpomínala, uvědomovala si mnohem později, co tento pocit svobody znamenal pro sedláky, když jim tato svoboda byla ukradena. Ne, ona musí být silná, kolikrát si tuto větu bude muset ještě říci. Především vzpomínala na manžela Frantu, který byl zavřený. Franta jel s ječmenem do sladoven a obchodník požádal Frantu, aby předal hostinskému v Přerově několik flašek kořalky, no a STB z toho udělala 8 000 litrů. Marně argumentoval, že tak obrovské množství sklenic by se na fůru s ječmenem nevešlo, nic nepomohlo. Byl odsouzený za zločin černého obchodu na 14 měsíců,

k propadnutí veškerého majetku a k peněžitému trestu 100 000 Kčs, a v případě nedobytnosti pohledávky, by se trest prodloužil o dalších 6 měsíců těžkého žaláře. Franta zdědil ve Lhotě grunt čp. 6, Marie zdědila ve Lhotě grunt č.p. 5 s pozemky. Většinu pozemků ještě vlastnil otec Marie, Tomáš Vavruch. Svatební smlouvou byly pouze oba grunty rozděleny na polovinu mezi Frantu a Marii. Pozemky zůstaly v majetku stávajících majitelů. Franta toto rozhodnutí velice těžko nesl.

Do hospody u Šírků se pomalu scházeli budoucí družstevníci na první valnou hromadu JZD II. typu. Schůze se zúčastnil újezdní tajemník. Z jeho projevu zaznělo: „Vážené soudružky a soudruzi, víte co mně na vaší schůzi zaujalo, především to, že do čela Vašeho družstva se postavily ženy, ano soudružky pochopili velkou myšlenku soudruha Stalina o združstevňování vesnice, za to jim patří velký dík. Je Vás zde 32 členů, soudružky a soudruzi, je to málo nebo hodně ? Ano, je to málo. Musíme další soudruhy přesvědčovat, tak nějak příkladem. Vždyť, Vy jste pokroková obec. Všichni občané ze všech domů jsou členy spotřebního družstva Jednota - dříve Budoucnost a Vaše vesnice obdržela diplom ústřední rady družstev a obci se dostalo čestného titulu „Zmrhalova obec“. Zdravím Vás soudruzi Zmrhalovci“. Všichni povstali a ocenili tento fakt dlouhotrvajícím potleskem. „Když to jde ve spotřebním družstevnictví, proč by to nešlo v zemědělském družstevnictví ?“, pokračoval tajemník. „Budme, soudruzi, Stalinovci, na každém úseku, budme, soudruzi, Stalinovci, na každém úseku“, zopakoval heslo soudruh újezdní tajemník a bouchl do stolu. „Budeme Vám pomáhat, Zemědělské strojní družstvo ze zákona přejde do Vašeho vlastnictví s celou mechanizací.. Také ostatní stroje soukromých rolníků Vám budou dány k dispozici. Copak je to málo, soudruzi ? Ne, není to málo. Ano, soudružky a soudruzi, jedná se o družstvo II typu, budete

pracovat ve starých mezích, tak nějak společně na majetku jednotlivců. Soudružky a soudruzi, to je pouze počátek, já sním o Stalinových rozoraných lánech. Musíme, tak nějak využívat sovětských zkušeností. Soudruzi újezdni tajemníci v Sovětském svazu mají k dispozici koně. To musíme u nás zavést také, je to laciné a dobré. Újezdni tajemník dále pokračoval:

V roce 1951 byla v Dolní Lhotě provedena hospodářsko technická úprava pozemků - HTÚP. JZD má sice nedostatky, ale ty se dají společnými silami odstranit, ovšem za spolupráce všech malých a středních rolníků, kteří v Dolní Lhotě dovedou velmi dobře hospodařit. Takový malý a střední zemědělec přece vidí budoucnost v socialistickém zemědělství a stane se tou silou, která převezme celý katastr, aby tam ukázal svoji dovednost, svůj rozum nových hospodářů. Dolní Lhotu nikdo neodnese, každá hrouda země zůstane na místě, bude však jinak obhospodařována, bude jinak a lépe více rodit pro blaho zemědělců a všech pracujících. Argumenty vesnických boháčů, jimž mnozí podléhají, jsou směšné, rozrývací jednotu a důvěru - jsou lživé a klamné. Ty k ničemu a nikdy nikoho k dobrému nepřivedly. Nyní je právě čas dát síly dohromady, aby příští sklizeň byla velká., jak to dnes prokazuje na našem okrese, ne jedno, dvě, ale desítky dalších našich družstev. Obracím se proto na Víta Nohavinku, Jaroslava Navrátila, Jana Kocourka,, Františka Bosáka, Emila Bosáka, Františka Navrátila, Jaroslava Maníka po vzoru sovětských zkušeností, po vzoru asi tří set nových družstevníků Vás voláme ke společnému, lepšímu hospodaření, abychom vybudovali krásnější naši vesnici, naši vlast. Naším dětem budou patřit naše pole, naše zahrady, naše obec, naše vlast. Připravme ji krásnou a bohatou, to můžeme učinit jen my všichni, ale především zemědělci družstevníci. Družstvo vedou ženy, kdo by mohl říci, že jejich

práce není obětavá a vzorná ? Tak příkladně pracují snad jen sovětští družstevníci. Zůstávají však osamoceni a je jim málo pomáháno.

Soudružky a soudruzi, co budu neustále mluvit, chci si tak nějak s každým Vás vyměnit zkušenosti, s každým Vás tak nějak soudružsky popovídat. Soudruh újezdní tajemník začal u zvolené soudružky předsedkyně družstva Molídalové. Tak co , soudružko, družstvo bude posíleno celým majetkem kulaka Nováka, i s živým a mrtvým inventářem, doufám, soudružko, že jsi spokojená. „Soudruhu tajemníku, sice polovinu obou gruntů jsme získali, domluvili jsme se, že družstvu zůstane jeden grunt č.p.6 , ale z pozemků jsme nezískali téměř nic, ty jsou v majetku Novákové a jejího otce Vavrucha.“ Soudruh újezdní tajemník se velice rozzlobil: „Soudruzi, slíbili, že to bude celý majetek, to si někdo odskáče, to si někdo odskáče“, opakoval tajemník , „no, budeme muset provést nápravu“, zdůraznil tajemník. Tajemník oslovil další soudružky: „ musíme odstranit Vaši dřinu v domácnosti, všichni zde vidíme v této hospodě nově vybudovanou prádelnu s elektrickou pračkou a ždímačkou. Soudružky, my půjdeme dále, tato prádelna nestačí, není hodna socialistické ženy, co byste tomu řekli, kdybyste si brigádnicky postavili, novou, modernější, pěknější prádelnu u Věžeckého potoka proti Rybníčkům ?“ Soudružky nadšeně souhlasily a diskuse se protáhla dlouho do noci.

Doporučuji MNV rozšířit síť reproduktorů a to tak, aby každý byl umístěný proti oknům těch různých škarohlídů, aby konečně slyšeli a viděli, že svět a nový život ničím nezastaví. Rozmístění nových reproduktorů nechám na pracovnících MNV a stranické organizaci obce.

Během krátké doby byl amplion nainstalován naproti domu Marie Novákové a dále u domů hospodářů, kteří váhali se vstupem do družstva.

Přesně podle dispozic rozhlasovým radám se úvodem ozvala následující píseň:

„Teď když máme, co jsme chtěli, do rachoty zvesela!
Ať těm, kteří za nás mřeli,
žádný hanbu nedělám.
Vyhrňme si rukávy, když se kola zastaví, hej rup! Hola hej! Hej rup!
Hola hej! Do práce se dej!

Hubu utře, kdo se válí,
republika práce je;
tomu čest, kdo nezahálí,
ten je její naděje.

Makat není otročina,
která spadla na tebe.
Dneska, chlapci, to je jiná –
dnes děláme pro sebe!

Vážené soudružky a soudruzi, dovolu, abych Vás seznámil s materiálem pro osobní agitaci na vesnici vypracovaném naším ústředním výborem Komunistické strany Československa:

„Do boje proti mandelince! Světový tábor míru je nepřemožitelný! Do boje proti mandelince - americkému brouku! Mandelinka bramborová se objevila náhle, během několika dnů, hromadně a současně ve všech západních a jihozápadních oblastech republiky, které hraničí se západním Německem, okupovaným americkými imperialisty. A jak se objevila! Nejen na polích, ale převážně okolo cest a silnic, na náměstích, ulicích a domovních dvorech měst. Byly dokonce nalezeny krabičky a lahvičky, naplněné tímto broukem! To všechno je nezvratným důkazem, že se u nás mandelinka bramborová nerozšířila přirozeným způsobem, ale že k nám byl tento škůdce uměle, záměrně a hromadně dopraven zvenčí.

Již před několika dny imperialistické krysy takto napadly Německou demokratickou republiku a západní území Polska. Nad řadou okresů

demokratického Německa byla mandelinka svržena americkými letadly. Po přeletu amerických letadel byly hromady sto i více parazitů nalezeny přímo v městských obvodech. K nám byl tento americký brouk dopraven podobným způsobem, pomocí větru a mraků, i pomocí záškodnických agentů, k nám vyslaných.

V poslední době jsme vícekrát pocítili nepřátelství amerických imperialistů. Dosud jsme však nezažili tak sprostý, záškodnický útok, jako je hromadné zanesení mandelinky na naše území. Dnes již všichni rolníci vidí, že v době, kdy ve světě probíhá boj proti takovým zavilým nepřátelům lidstva, jako jsou američtí imperialisté, nikdo nemůže zůstat stranou. Zde platí jen jedno: Všichni dohromady, rolníci s dělníky a všemi pracujícími naší vlasti, spolu s pracujícími celého světa do boje proti podněcovatelům války, do boje za trvalý mír! Zmaříme zákeřný útok imperialistů!

Naše vláda již učinila potřebná opatření v krajích, které jsou americkým broukem nejvíce ohroženy: jsou to v první řadě Karlovy Vary, Plzeň a České Budějovice, dále Ústí nad Labem, Liberec, Praha, Pardubice, Brno, Jihlava a Bratislava."

Vážené soudružky a soudruzi, toto je stanovisko naší rodné strany. Nesmíme se nechat ukolíbat skutečností, že ve stanovisku našeho ÚV není uvedený náš kraj. Mandelinku na území Československa dopravila letadla americké zpravodajské služby CIA, aby rozvrátila zásobování obyvatelstva!"

Vyhlašujeme boj proti mandelince bramborové jako boj proti americkým imperialistům a jako boj za mír pod heslem: "Na stráži míru".

Ukládám organizovat za pomoci všech složek Národní fronty Den boje proti mandelince bramborové s úkolem prohlédnout za účasti všeho obyvatelstva všechny bramborové porosty do července za pomoci všech složek Národní fronty Den boje proti mandelince bramborové s úkolem prohlédnout za účasti všeho obyvatelstva všechny bramborové porosty."

Po mnohadenní pátrací akci na všech porostech brambor v JZD Dolní Lhota byl na honu Za kapličkou nalezený jeden brouk. Na uvedený hon bylo aplikováno značné množství DDT. Porost vypadal z dálky jako povápněný. Kontrola z OV KSČ usilovala, aby ani jeden lísteček nezůstal zelený. Družstevnice, které DDT rozprašovaly z kbelíků pomocí lopatek na uhlí, vypadaly jako mlynáři.

Večer celou situaci komentoval staříček: „S tím USA to nebude tak žhavé, pamatuji se, že když se ve 40. letech masivně rozmnožila v Německu, byl to pro nacisty americký brouk a vyslali do boje s ním dětské organizace Junkvolk a Hitlerjugend. Teď, když dorazila mandelinka do Československa, komunisté ji také nazvali americkým broukem a nechali ji likvidovat Pionýrskou organizací a Československým svazem mládeže. Nacisté i komunisté tvrdili, že amerického brouka záměrně do jejich zemí zavlekli imperialisti z USA. Nevím, kde je pravda, ale nemohu veřejně zpochybňovat usnesení UV KSČ, to by mne zavřeli.“

Ráno, hned jak poklidila dobytek, se vykoukala, navoněla, dlouho se česala před zrcadlem. Vzala si nejlepší šaty, které zvýrazňovaly všechny linie její postavy, oblékla si nejlepší kabát a urychleně vyšla z domu. Málem jí ujel vlak. Musí jít rovně, hrdě, ona přece není zlomená.

Nevníkala uhánějící pole podél vlaku, nevšíkala si Moravy plné vody, ze zadumání ji probudilo zastavení vlaku. Jako v mlze viděla všechny lidi, jen automaticky odpovídala na pozdravy. Procházela městem a v hlavě se jí odvíjel celý text petice, kterou chtěla odevzdat předsedovi okresního soudu :

" Než jsem se rozhodla odevzdat okresnímu soudu svou stížnost, pokusila jsem se svého práva domoci se u předsedy MNV Ptáčka. Zastihla jsem ho na radnici. Tázala jsem se, zda je správné, že se zabavuje také můj podíl na společném majetku a kromě toho i to, co já s odsouzeným manželem jsem povinna jako výměnek mým starým rodičům. Upozornila jsem ho dále, že tu jsou nějaké dluhy, určité platební povinnosti za práci v hospodářství, při jarních pracích na polích, pak při sklizni obilí, brambor, cukrovky. Pan předseda se pouze smál a na konec řekl: Proti tomu všemu se nedá nic dělat, nechej to tak, jak to je . Dokonce naznačil, že za nábytek, který není můj, ale mých rodičů, dám přiměřené množství nadkontingentního obilí. Ve věci dluhů zdůraznil, že ty spadají výhradně na mou polovinu a užil zajímavého přirovnání, když řekl: Dejme tomu, že by manžel byl odsouzený ke ztrátě majetku v ceně dvacet tisíc korun a vykázal by dluhy částkou sto tisíc korun, tak v tomto případě břemeno dluhů bys musela převzít ty .Takové řešení, já svým venkovským rozumem nemohu pochopit. Tatínek je nemocný, úplně prací vysílený, já sama všechno nepodělám, tak na jaře bych dala svůj majetek do JZD. Podle řešení předsedy MNV Ptáčka, by ta moje polovina majetku byla nadprůměrně zatížena břemeny a dluhy, takže by mě do JZD vůbec nechtěli přijat, nebo by si vzali čistý majetek bez dluhů a dluhy by nechali mně. To bych pak musela žít sto let a mít příjem pět set korun denně. Ještě se pan předseda vyslovil, co bych prý na to řekla, kdybych na svůj dvůr ani stoupnout nesměla.

V tom zaskřípěly brzdy a několik centimetrů od Marie zastavilo auto. Mladá paní, vy jste snad zamilovaná, nebo vás omrzel život, hartusil mladý řidič a dodal:

Kdybyste nebyla tak pěkná, tak bych vám jinak zvedl mandle. Marie se začervenala, malinko se usmála a řekla: Promiňte a zrychleným krokem odcházela. Ztratila souvislost, no však řekne, že v ostatním odkazuje na obsah stížnosti, v níž jsem se snažila případ poctivě vylíčit. V tom si vzpomněla, co ještě jí pan předseda řekl:

"Obilí se rozdělí na polovinu a naše půlka musí zůstat nedotknutá a šrotovat můžeš, až my dovolíme, ale vše se bude brát jen z tvé poloviny".

Tak já naším ječmenem, zemákama živím jejich prasata a tu práci jsem povinna dělat zdarma. Mám povinnost vůči státu, úřadům, lidem za práci, kováři, koláři, mlynáři za šrotování, které musím splnit. Podle řešení pana Ptáčka je to věc nemožná. Ty dluhy jsme neudělali ze špatného hospodaření, máme slušnou finanční hotovost na vázaném vkladu u spořitelního a záloženského spolku, museli jsme zaplatit přes dvacet tisíc jako finanční trest manžela a různé poplatky se soudem manžela související a to hlavní, veškeré peníze za cokoliv, jsou mně znárodněny předsedou MNV, tak si musím půjčit, abych zaplatila alespoň lidem za práci. Snad, abych mluvila pravdu, otec má několik tisíc korun dluhu za pozemky zakoupené počátkem první republiky, které jsou dílem v jeho majetku a dílem byly vykoupěny státem, ale bez finančního vypořádání, při tom veškeré tyto pozemky obhospodařuje sousední JZD. Domnívám se, že jsem v právu jako spolumajitelka, poněvadž nesu na svých bedrech starost o hospodářství, pečuji o výchovu a výživu mého malého synka a z výnosu hospodářství jsem povinna podle smlouvy zajistit mým rodičům výměnek. Obrátila jsem se k soudu v důvěře,

že naleznu u něho spravedlnost. Námitky proti soupisu a ocenění zajištěného majetku mého manžela jsem zaslala Krajské finanční prokuratuře v Uherském Hradišti. Upozorňuji na nelogičnost rozsudku, kdy manžel byl mimo jiné odsouzen k propadnutí celého majetku a k peněžitému trestu sto tisíc korun. Mimo to na manželovu adresu přišly soudní exekuce za nezaplacené soudní poplatky ve výši téměř třiceti tisíc. Z čeho to má manžel uhradit, když jeho veškerý majetek propadl ve prospěch státu? Neprávem byla zabavena vkladní knížka se životními úsporami mé matky, shodou okolností bylo na její knížce téměř třicet tisíc a touto částkou byly vyrovnány exekuční pohledávky soudu. Přece moje matka s tím nemá nic společného.

Marie se ani nenadála a stála před schody soudní budovy. Požehnala se a jako ve snu vkročila dovnitř. Předseda senátu ji kupodivu přijal, vyslechl a přijal její napsanou stížnost. "No, podívejte, soudružko, é, paní, uvidíme, co se dá pro vás udělat".

To bylo však všechno, co v této věci udělal. Vlastně na návštěvu Marie reagoval. František dostal do věznice usnesení okresního prokurátora, kde bylo uvedeno, že od vymáhání peněžitého trestu se upouští a nařizuje se výkon náhradního trestu v trvání dalších šesti měsíců těžkého žaláře.

Za několik dnů dostala Marie k podpisu od MNV osevnickou plochu svého hospodářství a zjistila, že součet zemědělské a orné půdy nesouhlasí se skutečností, byla zde uvedena plocha mnohem větší, než vlastnila nebo obhospodařovala. Ihned si uvědomila, že musí napsat písemné odvolání, neboť jakékoliv ústní stanovisko zapřou, a proto sedla za stůl a začala psát:

"V osevním plánu MNV je uvedena výměra orné půdy o čtyři hektary větší, o této ploše nic nevím a částečně ji nevlastním. Dle výpovědi paní předsedkyně družstva Molídalové odňalo JZD z mé zorané a oseté orné půdy dva hektary, a to bez mého vědomí a souhlasu, proti čemuž nic nenamítám. Tím se zúžila výměra mé orné půdy na šest hektarů.

Zjišťuji - li nyní z Vámi sestavené osevní smlouvy, že do mého hospodářství je pojato deset hektarů, musím si to vysvětlit jedině tím, že místní JZD postupuje mně netoliko dříve odňaté dva hektary, nýbrž i další dva hektary cizí půdy, ovšem nezorané a neoseté. Z vážných důvodů rodinných i hospodářských s tím nemohu souhlasit. Je přece známo, že jsem nyní v hospodářství sama, že veškeré práce a starosti spočívají výhradně na mých bedrech. Proto podávám odvolání proti nesprávně uvedené výměře a žádám, aby osevní plán pro mé hospodářství byl stanoven pro skutečnou výměru orné půdy šest hektarů".

Marie si oddychla, vytáhla z psacího stroje dopis s kopií a podepsala je. Chvatně se oblékla, vyběhla z domu a šla na radnici předat dokument. "S tebou jsou neustálé problémy, jestliže my osevní plochy předepíšeme, tak je to vůle pracujícího lidu a když to nesplníš, tak tvrdá dělnická pěst na tebe dopadne", odpověděl předseda MNV, když vyslechl důvod Mariiny návštěvy. Protože byl přítomen pouze Ptáček, popadl Marii vztek a odpověděla předsedovi: "Víš, Tondo, mě by zajímalo, zda věříš tomu, co říkáš, ty jsi pouze opilý mocí a v žádném případě to není vůle lidu, ale vůle tvá a žádný dělník by neublížil slabé ženě, jen my dva známe důvody tvého chování, neboj se, já si to tajemství vezmu do hrobu, uvědom si, že vše i msta má hranice a ty se mi a mojí rodině nemáš za co mstít, spíše naopak. Tady máš to odvolání, dělej si s tím, co chceš. Ještě poslední větu, jestli nás chceš vystěhovat, tak jak jste to

udělali Levianovi, tak to udělej, alespoň to budeme mít za sebou". Po těchto slovech se Marie obrátila a bez pozdravu vyšla z radnice. Cestou domů přemýšlela, jak bude Ptáček reagovat, vždyť za urážku veřejného činitele byla na několik let odsouzena Mára Poledňáková, když Ptáčkovi řekla před svědky : "Ty, uchále lopounový, ty mě nebudeš něco nařizovat". Ptáček měl velké uši a na poznámky o jejich velikosti byl velmi citlivý. Kupodivu se nedělo nic a smlouva o osevnické ploše mezi MNV a Marií podepsána nebyla . Vesnický chasník Francek ze hry „Rozmysli si, Mařenko“, Rámus ze „Dvou vojáků od muziky“, Bezinka, trestanec ze hry „Láska z Habeše“, Martin Polan, selský hoch z „Dragounů na vesnici“, hajný Fricek Jitřníčka z „Cikánské krve“, Eman, syn paní Zajíčkové z letecké operety „Cestička k nebi“, Zvonimír Budíček, obchodní zástupce firmy Randál, přítel statkáře Alois Rákos z veselé operety z rybářského prostředí „Okolo rybníka“, Ferda Krajíc, čeledín z veselé operetky „U panského dvora“, Richard Werner, letec z úspěšné operetky „Lojzička“, Štěpán z „Kříže u potoka“ od Karoliny Světlé, Anděl strážce z „Perníkové chaloupky“, to všechno byl v jedné osobě bratr Sokol Tonda Ptáček, nynější předseda MNV. Marie měla před očima atmosféru šibřinek. Ve slavnostních krojích moravská chasa, hoši, dívky, panímáma s pantátou, stařeček se stařenkou, principál se svou divadelní družinou, princezna s Honzou, Škrhola s Matějem, Kašpárek s Kalupinkou, rytíři, potulní zpěváci, cirkus se všemi akrobaty, hlavně s Esmeraldou Salamandrou. Přece v něm muselo zůstat něco z Anděla strážce z Perníkové chaloupky. Cítila, že to oslovení bratr, sestra tenkrát přece nebylo formální, že byla součástí jedné velké rodiny, kde nepocítovala nenávist, zlobu, závist, každý měl ve společnosti své místo a byl s ním spokojený. Nedělali rozdíly mezi gruntem a chalupou. Seděli pod lípami a dlouho do noci zpívali, byli tenkrát šťastní, nebo to snad nebyla pravda. Všechno je rozbité, co vlastně platí ? Nebo se snad rodí

něco nového, pro ni nepochopitelného, ale proč se s ní nepočítá ? Co provedla špatného, studovat jít nemohla, po smrti bratra musel někdo zůstat v hospodářství, zná jenom dřinu. Byla nešťastná, každý večer si usedala sama do pokoje opřela si hlavu do dlaní a nebyla schopna uvažovat, připadala si jako zvíře zahnané do kouta, které není schopno obrany, cítila jen tupou bolest hlavy, bylo ji špatně od žaludku, věděla, že je to způsobeno jejím psychickým stavem. Měla v pokoji obraz Panny Marie s Ježíškem, dlouhou dobu se dívala na tento obrázek a modlila se a modlitba ji přinášela útěchu a vnitřní uklidnění. Věděla, že by bez modlitby nadále nemohla existovat. Neměla nikoho, komu by se svěřila, rodičům nechtěla, Franta byl zavřený. Uvažovala o sebevraždě, ale uvědomovala si, že by mnoho lidí sice vědělo, že k tomu byla dohnána, ale přece tu radost Ptáčkovi a ostatním neudělá, ona z boje utíkat nebude. Ona musí válku dobojovat do vítězného konce. A potom má přece Jarouška. Bože, ona se nesmí rouhat a uvažovat o sebevraždě, vždyť co by si bez ní Jaroušek počal. A má ho tolik ráda, vlastní krev by za něho prolila. Konečně, člověk je tak šťastný nebo nešťastný, jak si co připouští. To všechno Marii proletělo hlavou cestou z MNV. Večer se vždy rodina sešla ve velké kuchyni a probírali události uplynulého dne a mimořádným svátkem bylo, když dostali dopis od Franty. To si Marie nasadila brýle a všem nahlas dopis přečetla:

"Milá Majko,

zasílám všem mnoho pozdravů a vzpomínek. Zvláště Tobě a Jarečkovi. Jsem rád, že tu nejhorší práci máte za sebou. Dovedu si představit, jaké to bude letos s krmivem dobytku, obilí také moc dobře nevzešlo, snad se to během vegetace vylepší. Těch prasat, co uhynuly je mně líto, budete to mít špatné se zabíjačkama. Dnešní den věnuji modlitbám a vzpomínkám

na všechny naše zemřelé. Tak Vám všem zasílám mnoho vzpomínek, Jarečkovi pusinku."

Marii poklesl hlas. "No, moc toho nenapsal", nahlas uvažovala stařenka. "Prosím tě, nemůže psát, co by chtěl, tak raději nepíše nic nebo málo", dodal stařeček.

V červenci se probudila rozhlasová rada a úvodem relace zazněla nová píseň: Tonda Ptáček začal číst: „Vážené soudružky, soudruzi, vážení občané, posíláme Vám rozhlasovou relaci o zvyšování hektarových výnosů obilnin. Zařídte, aby tuto neděli byla vysílána všemi místními rozhlasy“. V tom byl soudruh Ptáček přerušeny tajemníkem: „Tondo, to nečti, to je pro nás, začni až od zvyšování výnosů.“

„Zvyšování hektarových výnosů jest nejhlavnějším úkolem našeho zemědělství. Toto zvýšení dosáhneme jedině používáním správné agrotechniky, zaváděním do praxe sovětských zkušeností a hlavně jejich popularizováním, aby se staly majetkem všech družstevníků a pracovníků státních statků. Mezi tyto zkušenosti patří křížový osev. V našem kraji celá řada JZD provedla mnoho pokusů s křížovým osevem a zavádějí hromadné setí křížovým způsobem, které má mnoho předností před normálním řádkovým setím. Dvojí přejíždění po pozemku při křížovém setí a větší potřeba práce jsou vyváženy zvýšeným hektarovým výnosem a tím i větším peněžním příjmem družstevníků.

Vybízíme jednotná zemědělská družstva v našem okrese, aby zasela všechny plochy na podzim i na jaře a tak po vzoru sovětských zkušeností pomohla zajistit výživu národa a lepší zítřek nás všech“.

Toník se rozohnil a zvýšeným hlasem zakončil relaci následujícím zvoláním: „Malí a střední rolníci, aby vám bylo umožněno křížové setí vstupte do JZD, směleji využívejte zkušeností sovětských kolchozníků“. Soudružky, soudruzi, velkou pozornost je nutné věnovat objevu sovětského agronoma Lysenka“. Jeho podstatou je zjištění, že stačí ponechat v chladu naklíčená semena ozimé pšenice, která se potom na jaře zasejí, a vlastnost „ozimovosti“ tím bude potlačena. Ozimou pšenici tak bude možné zasít na jaře jako běžnou pšenici jarní. Porost z takto upraveného osiva ozimé pšenice dává vysoké výnosy. Když uvážíme, že bylo možné rozložit rovnoměrně i zemědělskou práci na celý rok (na podzim setí ozimé pšenice, na jaře upravenou ozimou pšenici, dále jarní pšenici, uprostřed léta sklizeň ozimé, na konci léta jarní). Doufejme, že nám sovětští soudruzi dodají osivo takto upravené ozimé pšenice.

rok 1951

" My tři králové, jdeme k vám, štěstí zdraví, dlouhá léta vinšujeme vám, štěstí zdraví, dlouhá léta, my jsme k vám přišli z daleka ..." Před vraty stáli Frantík Vodice, Lojzík Souček a Toník Pospíšil, patřičně zamaskovaní a upravení, papírové koruny, vousy z koudele, dlouhé bílé košile přepásané provazem, červeným šátkem a stuhou. Ten "třetí vzadu" měl pochopitelně začerněné tváře.

" Kluci, moji zlatí kluci, ani nevíte, jak jsem ráda, že ještě chodíte." Objala je Marie a dost bohatě obdarovala. Kluci z toho byli vyjevení a velmi pečlivě psali na dveře: K + M + B , LP 1951 a přimalovali větvičky s křížkem.

Hlavní událostí roku 1951 byla likvidace a vystěhování sousedů přes jedno, manželů Leviánových. Panu Josefu Leviánovi, ačkoli byl tělesně postižený, byl vydán zákaz příchodu a zdržování se v obci Dolní Lhota. Jejich usedlosti se vším živým a mrtvým inventářem byla dána do nuceného pachtu JZD. Ten den se celou noc Marie modlila za vystěhované sousedy.

"Marie, máš zaplatit krajskému sdružení advokátů za obhajobu Franty přes deset tisíc korun a finanční odbor ONV ti posílá poslední upomínku před exekucním vymáháním ve výši tři tisíc korun", oznamoval stařeček.

"Na zaplacení těch tří tisíc, si půjčíme od tetičky Aničky," prohlásila Marie. Zítra budeme muset dovézt trochu slámy pro náš dobytek, protože nemáme čím stlát a u nás sláma není. Předsedkyně JZD Molídalová má klíček od Frantova domu čp.6 a odvezla si pro potřeby JZD čtyři fůry slámy, aniž se někoho z nás zeptala na dovolení. Další čtyři fůry si vzali lidé, kteří slámu odváželi, a to dvě fůry Mlčoška, jednu Nováčka od mostka a jednu Vodička u silnice.. Prosím tě, zajdi za Ptáčkem, předsedou MNV, že si tu slámu zítra odvezeme, koneckonců je to i pro polovinu dobytka propadlou ve prospěch státu. Je to naše sláma, a my se musíme dovolovat - připadá mi to všechno vzhůru nohama", filozofovala stařenka, Františka Vavruchová, matka Marie, která v rodině zastávala vůdčí roli.

"Fanyňko, však víš, že to Ptáček rozdělil, nám údajně zůstal náš grunt, dům Frantův prý je celý státní. Nemá to právní opodstatnění, protože, i když neprávem, propadla ve prospěch státu polovina našeho gruntu i polovina Frantova domu, Ptáček supluje soud a to v právním státě není možné".

"Staré, ty jsi blbé jak sviňa, copak se dovoláš nějakého práva, kde žiješ, jak to uvažuješ, nejsi schopen si přiznat, že pro nás žádné právo neexistuje !",rozčilila se stařenka.

Ráno přineslo všem v domě překvapení. Na vratech domu se objevil hanlivý nápis :

"Zde dluží státu sedm metráků obilí". Nápis byl vyvedený vápnem, a protože pisatel na některých místech namočil štětku více než bylo potřeba, tak u některých písmen se vytvořily krápníky, a vypadalo to, jako kdyby písmena plakala. Nápis objevila stařenka, která vstávala první a chodívala nakupovat do obchodu. Obratem se vrátila a vzbudila Marii:

"Majko, okamžitě vstaň a pojď se podívat, jak ty svině nám zničili vrata". Marie jen povzdechla a poznamenala: "Pane Bože, kdyby to byla alespoň pravda,vždyť máme dodávky splněné". Marie odpoledne potkala Ptáčka a ihned na něho uhodila: "Předsedo, co to má znamenat, ten nápis na našich vratech, že zde dluží státu sedm metráků obilí, když máme dodávky splněné, žita, ani rži se tolik neurodilo, proto jsem náhradou dodala navíc maso , vždyť, to tak udělali všichni !" "O tom, co se může nebo nemože rozhodujeme my, říkáš sedm metráků, to je málo úderné, to je málo úderné".

Poslední slova říkal Ptáček, jakoby již Marii nevnímal a pomalu odcházel domů. Celý večer v rodině přemýšleli, co tou úderností Ptáček myslel, ale na nic nepřišli. Ráno je moudřejší večera, to se také ukázalo druhý den ráno, když do hanlivého nápisu byla přimalována nula, po této inovaci zněl text: "Zde dluží státu sedmdesát metráků obilí", což bylo jistě údernější.

Na druhý den Marie nejprve oznámila Ptáčkovi , že bude odvážet slámu z Frantova státu propadlého domu:

"Předsedo, poslal jsi nám dopis, že Místní národní výbor spolu s představenstvem družstva nás vyzývá, abychom vyklidili slámu ze stodoly v čísle šest a to ihned, nejpozději do čtrnácti dnů, platí to ještě? Nemáme slámu ani pro tu polovinu státního dobytka, tedy pro tu část, která nebyla ještě odvedena!"

"Pokud proti tomu nic nemají soudruzi z JZD ..." na půl huby odpověděl Ptáček. "V dopise však píšeš, že mě vyzýváš spolu s představenstvem družstva". Odpovědí Marii však bylo pokrčení ramen.

Za pomoci stařečka a stařenky odvezla z Frantova domu čtyři trochy, malé fůrky slámy. Normálně by se sláma vešla na jednu velkou fůru nebo na dvě menší, ale vzhledem k tomu, že stařeček i obě ženy již neunesli a nezvedli větší množství slámy, jeli čtyřikrát. Za dva dny po sedmé ráno zabouchal Ptáček na vrata, že Marie a stařeček mají jít na radnici skrze tu ukradenou slámu. Po vesnici se rozkřiklo, že Nováčka a stařeček budou za tu slámu zavřeni na dobu pět až patnáct let. Před večerem přijelo několik příslušníků SNB a slámu naložili. Všichni se bavili nešikovností příslušníků při nakládání slámy.

Předseda MNV a KSČ po odvozu slámy nazpět do čísla 6 diskutovali na radnici o rozkrádání majetku lidového družstva, kterého se měla dopustit Marie a její otec Tomáš Vavruch. "Doufám, že je lidový soud po právu odsoudí a rozsudek bude u obou obsahovat propadnutí majetku" poznamenal předseda MNV Ptáček.

Během velmi krátké doby vypracoval okresní prokurátor žalobu na Marii a stařečka, kde se uvádělo, že odvezli z domu číslo šest ve Lhotě pro soukromou potřebu čtyři fůry slámy v celkové váze asi dvacet metráků,

náležející JZD ve Lhotě, tudíž rozkrádali majetek lidového družstva, že se zmocnili cizího majetku v úmyslu nakládat s ním jako s vlastním, čímž spáchali každý trestný čin rozkrádání národního majetku.

V obžalobě bylo napsáno, že oba obvinění doznali, že 4.května 1951 odvezli z domu číslo 6 ve Lhotě, který dříve patřil manželů obviněné Marie Novákové, Františku Novákovi a v současné době je přidělen JZD ve Lhotě, čtyři fůry slámy v celkové váze asi dvacet metrů, v úmyslu použít ji pro potřebu hospodářství Marie Novákové v Dolní Lhotě č.5. Obvinění hájí se tím, že po konfiskaci majetku Františka Nováka, vyslovené rozsudkem okresního soudu, došlo k rozdělení majetku mezi Marii Novákovou a JZD Dolní Lhota. Tvrdí, že v usedlosti č.6, která připadla JZD, nacházela se sláma, náležející ještě k usedlosti č.5, která připadá Marii Novákové. Podle výpovědi svědků, kteří byli při dělení majetku přítomni, měla sláma uložená v č.6 zůstat pro potřebu JZD a sláma v č.5 pro potřebu Marie Novákové. Poněvadž však Marii Novákové připadlo z rozděleného majetku o dva koně a o několik kusů vepřového a hovězího dobytka více než JZD, předpokládalo se, že její spotřeba slámy bude větší, a bylo ji proto řečeno, že v případě potřeby jí bude se souhlasem představenstva JZD uvolněna další sláma, což se již dříve jednou stalo. V daném případě odebrala si však obviněná se svým otcem další slámu, aniž by si svolení vyžádala. Je proto podezřelá, právě tak jako její otec, z trestného činu rozkrádání družstevního majetku, jak je shora žalováno.

Marie celou noc seděla a skládala odpověď k žalobě okresního prokurátora. Byla značně nervově vyčerpaná, stále říkala: "To nikdo nepochopí, kdo něco podobného nezažil. Bolí mě oči, dělá se mě mlha před očima, myslím, že to jsou všechno nervy, vždyť jsem něco podobného nikdy neměla".

Podepřela si rukou hlavu a začala psát: *Neodvezla jsem neoprávněně z domu č.6 v Dolní Lhotě pro soukromou potřebu čtyři fůry slámy o celkové váze asi dvacet metrů, náležející JZD ve Lhotě, nýbrž odvezla jsem ze jmenovaného domu slámu, která i podle rozsudku okresního soudu byla mým vlastnictvím. Že je tomu skutečně tak, nabízím důkaz spisem finančního referátu ONV, v němž se uvádí souhrn nemovitostí, mrtvého inventáře, živého inventáře a zásob, které ze zajištěného majetku mého manžela převezme JZD ve Lhotě. V tomto souhrnu není zmínka o slámě.*

Přes tuto skutečnost jsem musela na příkaz orgánů SNB a za jejich pomoci slámu odvést zpět. Je pravda, že po výmlatu zůstala větší část slámy z našeho společného hospodářství uskladněna v usedlosti č.5, kde bydlím, menší část v domě č.6. Slámy z usedlosti č.5 bylo používáno jako krmiva i steliva pro veškerý dobytek, tedy i pro dobytek, který byl z velké části teprve v prosinci odveden z našeho dvora do dvora domu č.6 a svěřen JZD. K témuž měsíci zůstalo v usedlosti č.5 nejvýše pět metrů slámy, zatím co v č.6 jí bylo uloženo nejméně desetkrát tolik slámy. Když koncem dubna 1951 jsem byla se svou zásobou na dně, rozhodla jsem se po svolení MNV v dobré víře odebrati ze zásoby v č.6 část slámy, s níž jsem doufala vystačit do první senoseče. Nemohla jsem vědět, že na zásobu slámy si činí nárok i JZD, poněvadž v citovaném spise finančního referátu o slámě zmínka není a pak mně nebylo ničeho známo o tom, že při dělení majetku měla sláma uložená v č.6 připadnouti JZD. Prokurátor se dovolává výpovědi svědků, kteří při dělení byli přítomni, avšak já ani můj otec jsme k tomuto aktu předvoláni nebyli. Mám za to, že by se předešlo následným nepříjemnostem se slámou, kdyby po odvedení dobytka ze společné stáje, tj. po prosinci 1950 se spravedlivě

na polovici rozdělily nejenom za přítomnosti svědků, nýbrž i moji, poněvadž jako strana jsem na dělení zúčastněna.

Dalším důkazem, že jsem nezcizila slámu, přidělenou JZD, je výzva MNV ve Lhotě z dubna 1951, abych ihned, nejpozději do čtrnácti dnů vyklidila slámu ze stodoly v č.6. Tím je potvrzeno, že i MNV přiznává mně podíl na slámě tam uložené. Mimo to je přípis formulován tak, že mě vyzývá MNV spolu s představenstvem družstva v Dolní Lhotě.

JZD vědělo o tom, že po vypotřebování slámy krmné i stelivové v našem dvoře brala jsem si slámu z nerozdělené zásoby v č.6. Ničeho proti tomu nenamítalo, asi z toho důvodu, že uznávalo můj nárok na polovici zásoby slámy, zbylé po prosinci 1950. Když začal hluk kolem odvezené slámy, poslala jsem svou matku na finanční referát ONV. Přednosta úřadu pan Hůska, jemuž byl případ se slámou vyličen, prohlásil, že na slámu mám nárok a že za účelem uvarování se dalších nepříjemností vyšle do Dolní Lhoty příslušného referenta. Poslala jsem stížnost i okresní prokuratuře. Když odpověď nepřicházela, zašla jsem za okresním prokurátorem doktorem Pavlem. Ten po náležitém vysvětlení řekl, že po faktickém rozdělení našeho společného majetku, což bylo provedeno koncem října 1950, není právního důvodu k dalšímu zasahování do mých majetkových práv. Marii udivilo s jak velkým pochopením ji prokurátor Pavel přijal, neustále se vyptával se značným despektem na předsedu MNV Ptáčka. Marie vycítila značnou averzi doktora Pavla proti Ptáčkově.

Navrhuji, aby za účelem svědeckví byli vyslechnuti: Prokurátor doktor Pavel, přednosta finančního referátu ONV Hůska. Dále navrhuji čtení přípisu MNV ve Lhotě ze dne 5.června 1951 a spis finančního referátu ONV ze dne 4.prosince 1950.

Závěrem poznamenávám, že rozdělení našeho společného majetku není dosud právoplatně ukončeno. Obdržela jsem sice od finančního referátu ONV soupis a odhad zajištěného majetku mého manžela, avšak pro nesrovnalosti a mezery v soupisu podávám proti peněžnímu ohodnocení odvolání. Navrhuji se zřetelem k uvedenému, zamítnutí žaloby v celém rozsahu".

Marie si přečetla ještě jednu žalobu prokurátora a musela uznat, že je formulována poměrně mírně a hlavně tam nejsou pasáže o nepříteli lidově demokratického zřízení, což bylo běžné u jiných žalob a což znamenalo velice hodně.

Marie seděla u velkého těžkého dubového stolu a sečítala dlouhé řady čísel. Najednou přestala počítat, opřela si pravou rukou hlavu a nad něčím usilovně přemýšlela. Delší dobu zůstala ve strnulé poloze, jenom se tak malinko koutky úst usmívala, pak trhla energicky hlavou dozadu, vstala a udělala několik kroků k plotně velkého kachlového sporáku. Zamíchala obsah hrnců a jeden odstrčila s plotny. Pak na její věk ztěžka usedla ke stolu, nervózně se ohnala po mouše, která si se zvláštní umíněností sedala stále na stejné místo hřbetu její pravé ruky.

"Nevíš, kdy dostaneme peníze za Stračenu ?" - obrátila se na stařenku klímající v koutě za druhým stolem. "Copak já vím, měla ses zeptat" - nevrle odpověděla stařenka, protože byla vyrušena z polospánku. "Já jenom, že tento měsíc nevyjdu s penězi." V tom se ozvalo ze sousedního pokoje volání dítěte, žena vstala a odešla z pokoje.

Ticho velké místnosti přerušovalo pravidelné oddychování lidí, praskání dřeva v kamnech a bublání vody v hrncích. V pravém rohu byla modrá kachlová kamna, blíže ke vchodu stála velká bílá kredenc, přeplněná hrníčky, hrnky, sklenkami a v poslední řadě stály sklínky od hořčice.

Mezi skleničkami se nejvíce vyjímal ta s Panenkou Marii Hostýnskou. Stála uprostřed na nejčestnějším místě, jako kdyby svými blesky měla za úkol ochraňovat celou kredenc, ba i celou domácnost. V levém rohu byl malý stůl, a jeho útroby ukrývaly výhradně jídelní přibory. Za ním sedávali stařeček se stařenkou a teprve před ním stál dost nelogicky velký dubový stůl, snad pro dvanáct osob. Stůl byl až příliš velký, vždyť se na něj vešlo maso z celého prasete. Byl úctyhodně starý, ani stařeček si nepamatoval, kdo ho dělal. Posledním zařízením místnosti bylo umyvadlo s tekoucí vodou.

Vrzly dvěře a Marie se vrátila zpět do kuchyně. "Jaroušek se tam sám bojí.", poznamenala jen tak mimochodem: "Prosím tě, ty s tím děckem naděláš, vždyť za chvíli půjde kluk do školy", odpověděla stařenka. "Viš, co mě dnes říkal předseda MNV Ptáček ? Že zítra mlátit nebudeme, obilí musí shnít a mně musí zavřít." "To je ale sviňa", odpověděla stařenka a nadobro probuzena se protáhla a poposedla. "To ti přece nemohou udělat, přece je na tobě řada. Včera mlátil Lacina, zítra máš mlátit ty" - uvažovala nahlas stařenka matka Marie. "Staré, co ty na to říkáš ?", obrátila se na starečka, který právě četl nějakou knihu. "Tak nás proboha poslouvej a nebuď myšlenkami někde v oblacích". Stareček odložil knihu a znechuceně se podíval na obě ženy. "Cože jste to chtěly ?".

"Jestli budeme zítra mlátit ?" , odpověděla mu Marie.

"No a proč bychom zítra nemlátili, vždyť je na nás řada", řekl udiveně stařeček.

"Prosím tě, nevšímej si ho, když on čte, tak nevidí a neslyší" - vmísila se do hovoru stařenka.

"Tatínku, Ptáček, mě dnes říkal, že zítra nebudeme mlátit !", obrátila se Marie na starečka.

"Děvče, já nejsem jasnovidce, uvidíme zítra. Ráno je moudřejší večera. Možná, že to řekl jen tak, aby tě postrašil", odpověděl stařeček. "Je to sviňa, ten to neřekl jen tak, za tím něco bude", ozvala se matka Marie. "Oni tě chtějí zavřít jako Frantu a chtějí náš grunt, aby mohli rozšířit JZD", pokračovala stařenka. "Ale maminko, vždyť já chci jít do JZD, neříkám hned, ale do konce roku tam vstoupím", řekla Marie. "Vždyť s tebou slušný člověk nepromluví, to nám přece nemůžeš udělat !" "Mami, prosím tě, pochop to konečně, vždyť já na to sama nestačím, takové hospodaření nemá cenu, Franta je zavřený, tatínek nemocný a já mám na starost malého Jarouška. Přihlásím se, alespoň mi dají pokoj", zdůrazňovala Marie. "Vlastně, dělej si co chceš, jsi dost stará a taky dost umíněná na to, abys mohla samostatně jednat, alespoň nebudeš nikomu dávat vinu", dodala matka. "Víš, Marie nesmíš mít matce za zlé, ty jsi mladá a možná to tak necítíš. My jsme něco zdědili a ostatní však víš, kousek po kousku kupovali. Do smrti to budu splácet a vůbec nemohu pochopit, že mám platit i za pozemky, které nám ukradli a jsou nyní v JZD. Bojím se, že až nebudu chodit do práce, tak zahyneme hladu a přitom máme slušné peníze v záložně, které nám ale neuvolní. Vždyť jsme ti nemohli dát ani pořádné věno, nábytek máš po matce", ozval se stařeček. "Tatínku, o tom nemluvte, ihned sednu a napíši Františkovi", řekla Marie. "Jo, a zítra půjdu na SNB, ať s tím mlácením udělají pořádek, řeknu jim, co mi říkal předseda Ptáček".

Toník Ptáček, předseda MNV a jeho manželka Evička byli v minulosti její nejlepší přátelé. Nic nechápala. Podepřela si hlavu, měla ji těžkou, strašně těžkou, zahleděla se do prázdna a pak se rozplakala. Z počátku jí z očí vytrysklo jen několik malých slziček, ale za chvíli pro slzy neviděla, byla tak nešťastná. Najednou, jako by se v ní něco zlomilo, ne, ona nesmí plakat musí být silná, moc silná. Marie a Evička odjakživa

nerozlučná dvojice. Evičku měla Marie ráda jako kamarádku celý život. V uších ji zněly neodbytné melodie. Tak ráda vzpomínala na ty veselé chvíle uprostřed chmurné doby. Jémíne, co to bylo písniček - třeba: A já sám, vždycky sám své koníčky osedlám. Tonda Ptáček, tehdy ještě svobodný hoch uprostřed mlatu ve stodole, ruce nad hlavou a zpíval. V něm se nevyznala, pociťovala k němu odpor a zároveň jí něco přitahovalo. Pane Bože, ale co, vždyť není ani hezký, ani vtipný. Jak se Evička, bála o svého chlapce Toníčka. Marie tenkrát, vlastně nikdy, neměla zájem, vždyť přece na něm nic není a je to Eviččin chlapec, jen ta zvláštní síla, která ji tak odpuzovala a zároveň přitahovala. Do uší jí šeptal milá slovíčka, ona se smála, a pohrozila, že to poví Evičce. Ale on místo odpovědi ji popadl za ruku a z druhé strany Evičku, společně s ostatními utvořili kruh a zpívali. To bylo písniček, celou Besedu tančili. Jen Marie je krotila:

"Tišeji mládeži, tiše, ať nás nikdo neslyší, vždyť víte, že je to zakázaný." Říkávala : "Po válce, snad to bude brzy, se vytančíme, vyzpíváme, až se to zmrzí". Tolik se těšila na tu dobu. Vždyť byla mladá a tak ráda tančila. Pohyb a hudba ji opíjel a ona z nich měla dětskou radost. Vzpomněla si na Toníkovy oči, jako by každého chtěly uhranout, ona vždy uhýbala jeho pohledu. Byly to zvláštní oči. Co v nich tenkrát viděla? Ne, nevzpomíná si, nedovedla by vyjádřit, co v těch očích vidí. Ten okamžik pohledu jí vždy připadal jako věčnost.

A dnes jí Tonda řekne, že zítra mlátit nebude a že: "Třídní boj bude vůči vám uplatňován až do úplného konce, obilí musí shnít a tebe zavřou". Neodolala a podívala se mu po letech do očí. Bylo v nich něco nevysvětlitelného, co nedovedla to pochopit, ale cítila, že je to nenávist.

Sedm fůr naložených žitem stálo připravených k výmlatu. Předseda Ptáček běhal mezi fůrami, rozkládal rukama a přesvědčoval chlapy, aby Nováková nemlátila. "Mně je to jedno, kdo bude mlátit, ale Novačka to nesmí být".

Franta Kudrnů mu oponoval: "Nováková je na řadě, a řekni mi rozumný důvod, proč by neměla mlátit, když nebude mlátit, tak stejně budeme nějakou dobu stát, než někdo naloží alespoň první fůru". V tom k výmlatišti přicházela Nováková se dvěma příslušníky SNB. Předseda Ptáček, když viděl přicházející, okamžitě odešel. Člen SNB Kupka zahájil ihned vyšetřování. Vyslechl všechny lidi kolem mlátičky a rozhodl s konečnou platností, že Nováková mlátit bude, protože jak, je svědecky dokázáno, přišla na ni řada. Během dne, po odchodu SNB, Marie všechny kolem mlátičky informovala o tom, co jí řekl předseda Ptáček, že její obilí musí shnít a ji, že musí zavřít.

Stařečka Tomáše odvezli do nemocnice a musel jít urychleně na operaci "Jdi pryč, jsi škaredá, já chci žít, slyšíš,- žít. Proboha, co by si Marie počala". "Pane Vavruch a kdo má jít pryč ?", ptá se sestřička.

"No přece ta smrt, já nemohu ještě zemřít, i kdybych chtěl". "Uklidněte se a vezměte si prášek, bude vám lépe. Máte tady manželku, no a já vás nechám o samotě". Stařenka veplula do pokoje oblečena do oblíbených tmavých šatů. Vypadala velice majestátně i přes svých téměř sto kilo váhy. Voněla čistotou, trpěla nějakou fobií, přímo nějak bytostně si ošklivila jakýkoliv náznak špíny. Minimálně jednou denně se koupala, ruce si umývala každou hodinu. Stařenka se usadila na židli, zhluboka se nadechla a po chvíli váhání řekla: "Staré, máš tu smrad, musíme tu trochu vyvětrat". Proti svým zásadám neotevřela okno úplně pouze ho přivřela a rozhlédla se po nemocničním pokoji. "No, moc vám tady neuklízí, pod

postelemi je prach, ale to jsem ani nechtěla říci. Ptala jsem se doktora, operace dopadla dobře, nádor ti vyřízli, už to bude všechno v pořádku. Tvůj bratr, doktor Jan se o tebe velice staral, byl zde několikrát za primářem, myslím, že to hodně pomohlo, známosti jsou známosti. Tedy ti musím říci, co je doma nového". Proud stařenčin slov zastavil stařečkův povzdech, barva jeho obličeje dostávala zelený nádech. "No, dýchej zhluboka, to přejde". Stařeček viděl v očích stařenky hluboký cit, který stařenka celý život před ním dovedně skrývala a ukryvala ho za dragounské vystupování. Jako zázrakem odešla stařečkova indispozice tak rychle, jak přišla. Dlouhé měsíce po uzdravení stařeček přemýšlel, zda onen tak nezvyklý projev lásky ho nepostavil zase na nohy. "Staré, víš, určitě se uzdravíš, ale pro všechny případy", začala - najednou zmlkla, jako kdyby hledala další slova a z očí ji vytryskl proud slz. Po chvíli si slzy utřela velkým bílým kapesníkem a energicky dodala:

"Na, tady to podepiš, už jsem všechno zsumírovala - Jarouškovi odkážeš všechno, Marii a mě nic".

Stařeček podepsal, protože chápal obranný právnícký manévr stařenky, kdy v případě jeho smrti by jinak veškerá pole a majetek zdědila manželka a dcera. Stařenka, jako kdyby četla myšlenky stařečka, dodala: "Staré, vždyť víš, že by ty svině Frantovi a Marii, nebo mě a tobě všechno ukradly a to děcko snad nechají na pokoji". Stařeček si najednou vzpomněl na velkou lípu před domem, pod kterou vždy sedával, a na uklidňující šum její koruny. Jakoby cítil mizu prastarého stromu kolovat v rytmu tlukotu svého srdce. Lípa byla součástí jeho a on zase její. Cítil s ní příbuznost, cítil její život a bylo mu velice dobře. S tímto pocitem usnul, stařenka potichounku vstala, jemně upravila peřinu, dala židli na své místo a tiše odešla z pokoje.

Za domem byl velký dvůr, po levé straně s chlévy, nejvíce však Jarouška vždy zaujala namalovaná velká koňská hlava na zdi, která se za ním jakoby otáčela, ale Jaroušek se s ní moc nekamarádil, protože byla namalována moc vysoko, a dal jí jméno spíše psí, Buřín. Po pravé straně se po srázných schodech chodilo do véminku ke stařečkům. Dům tvořil otevřené velké U, v minulosti uzavřené stodolou, která později vyhořela. Před chlévy bylo velké hnojiště, v pravém rohu s jímkou na močůvku. Na jímce bylo instalované čerpadlo: "Jaroušku, pojď sem, budeš hlídat čerpadlo a jakmile přestane téci močůvka, tak z máčkneš tento knoflík",

poučovala matka chlapce a pokračovala: "Já musím jít poklízet dobytek a až to skončí, přijdi za mnou do chlěva".

Močůvka tryskala na suchý hnůj a blýskala se v letním slunci, vytvářela gejzíry barev, v nichž převládala zlatožlutá s červenou. Tuto zvláštní krásu vyvažoval značný zápach, který se z luže uvolňoval. Ze dveří vyšla stařenka a křičela na chlapce: "Jaroušku, nebud' v tom smradu, pojď domů, budeš mi pomáhat vařit". Chlapec odpověděl: "Staři, nemožu, musím hlídat čerpadlo a vaření není pro chlapy". Stařenka mávla rukou a zašla do dveří domu.

Dominantu celého gruntu tvořily velké dubové dvoukřídlové kazetové dveře, zakoupené z nedalekého zbořeného zámku. Významným prvkem dveří byla dvě klepadla v podobě lvů držících v tlamě kovové kruhy, se kterými si Jaroušek, když ho nikdo neviděl velmi rád povídal. Na pravé straně dveří byla lvice Greta, kterou měl Jaroušek nejradši, na levé straně kraloval lev Bill s nalomeným uchem. Bill byl velice zuřivý, přímo to vyzařovalo z jeho vizáže. Jaroušek ho neustále napomínal, aby byl hodnější, jinak, že utrhne další rány v obličeji. Lev Bill, který měl hlubší hlas než lvice Greta, oponoval, že každý pořádný lev, musí být šrámy z boje přímo pokrytý. Tento pádný argument musel chlapec uznat a již Billovi nenadával. Pro Jarouška byly lví tlamy vstupní branou do úplně jiného světa, v němž Bill a Greta byli vládci nádherné říše, vládli jako osvícení panovníci, ale neživili se masem jiných zvířat, jak to tyto šelmy dělávají, neživili se ničím, byly to čisté bytosti, nadané smyslem pro spravedlnost a lásku. Jarouškovi dovolily usednout na své hřbety a projíždět se divukrásnou krajinou. Ve větší oblibě měl Jaroušek Billa, protože se na něm sedělo lépe než na Grétě, lev má přece větší hřívu a té se lze lépe držet. Lvice Greta byla hodnější, ale udržet se na jejím hřbetě bylo horší. Jareček se obával, že při divoké jízdě spadne, což se také

několikrát stalo a Jaroušek přitom cítil přímo fyzickou bolest. Lvice Greta vzala Jarouška opatrně za košili do tlamy a posadila ho na Billa. Všechno v tomto zvláštním světě bylo naopak, protože barva světa se řídila náladou lva Billa: když se Bill vyspal do růžova, byl celý svět zelený, protože růžová barva pro tento svět byla zelená a když se vyspal špatně, byl celý svět protivně růžový. To byla snad jediná chyba tohoto ideálního světa. Když bylo světlo zelené, svět vypadal jako ponořený pod hladinou vodní a na Jardu působil uklidňujícím dojmem. Lev Bill byl nadán nadpřirozenou mocí, klidně opravil sluníčko, bylo - li šišaté nebo škaredě svítilo.

Jareček lvům vždy říkal: "Všechno je zelené, jako sluníčko!" Z toho nejlepšího snění většinou Jarouška vyrušila maminka nebo babička.

Za dvorem byly dvě zahrady, jedna malá na zeleninu, druhá velká, kde bylo hodně ovocných stromů. Pouze tři stromy měl Jarek pojmenované: Hrušeň Jarmilku, jabloň Fanyнку a trnku Adélku. Jednalo se o nejstarší stromy v zahradě, snad ještě z doby Rakouska-Uherska. Jarečka zaujal především tvar stromů. Když přitiskl tvář na jejich kůru, jako kdyby byl součástí těchto starých kamarádů. Zásadně říkal: "Jdu otrhat Jarmilku, Fanyнку nebo Adélku". Stařenka kroutila hlavou a vždy poznamenala: "Ten kluk snad ani není normální, on s těmi stromy i mluví a sám si za ně odpovídá. Kdo to jakživ viděl, aby ovocné stromy měly své jméno". Zahrada končila slepým ramenem řeky Hané, které tvořilo přirozenou hranici zahrady. V době Jarkova narození otec zde na břehu vysadil buky a duby. Pouze největšímu dubu dal Jareček jméno Erik. Strom byl nakloněný na pravou stranu, chlapec se vždy o strom opřel a díval se do krajiny za zahradou. Někdy se celým tělem položil na kůru stromu, zavřel oči, stal se tak součástí stromu. Zahrada se pozvolně svažovala na severozápad, byl to vlastně břeh, někdo říkal, že to je břeh bývalého

moře, jiní tvrdili, že je to břeh dávné Moravy, neboť pravěká řeka měla mnohem širší koryto. Mezi stromy se oralo a na období po orbě se Jaroušek nejvíce těšil. Jejich zahrada se nacházela v oblasti starého kulturního osídlení a tak se vyorávalo značné množství úlomků nádob. Úlomky jednak byly z doby keltské, jednak pozdější slovanské, přes středověk až do současnosti. Nebylo snad dne, kdy by po orbě Jaroušek netrávil veškerý volný čas na zahradě. Každý rok nasbíral téměř půl pytle úlomků. Jeho nejmilejší zábavou bylo třídit a sestavovat z nich celé nádoby. Nejlepším rádcem Jarouškovým byl pan řídící Nesvadba, který měl radost, že se chlapec zajímá o archeologii a vždy ho poučoval:

"Na vaší zahradě měli pohřebiště lidé z nějaké staré rybářské osady, to víš byl to břeh, který nynějším potokem končil a dále byla zpočátku jen voda a jak krajina vysychala, tak se přeměnila v močál. Byla zde spousta ryb, které naši prapředci chytali." Pan řídící pokračoval:

"Všimni si, že původní osada byla pod kopcem, to byla ochrana proti nepřítelům, taky proti větru a zimě, a domy-polozemnice se stavěly až tam, kam nedosáhla největší voda. Musíš si ty úlomky roztřídit, ty jakoby potřené tuhou jsou nejstarší a taky nejvzácnější, no, když něco zajímavého najdeš, tak přijdi a zase si popovídáme."

Neuběhla však ani jedna hodina a Jarek se přiřítíl do školy a zdaleka křičel: "Pane řídící, pane řídící, pojd'te se podívat, co jsem našel !" Chlapec držel v ruce velký střep nádoby na kterém byla mimo vlnovek a vrypů znázorněná postava s rohama a v pravé ruce držela ptáka. Pan řídící si vzal střep do levé ruky, nasadil si správné brýle a dlouho si střep prohlížel, pak vstal a šel k umyvadlu a střep pořádně umyl. Po chvílce řekl:

"No, vypadá to na slovanského boha Radogošta, boha slunce, ohně, sklizně a pohostinnosti, někdy se také nazývá Svarog. Ale to by bylo moc vzácný, pravděpodobně to je pouze lovec kachen, však jsme si povídali, že zde v dávnověku byla rybářská osada, je to hezký, neztrat' to."

Jarda popadl střep a běžel tryskem domů a cestou si neustále opakoval: "Radogošt, Svarog, Radogošt, Svarog ...!" Doma vletěl do kuchyně, kde shodou okolností všichni seděli. "Máme Radogošta nebo Svaroga", křičel aniž pozdravil. Stařenka myslela, že chlapec chce něco s tvarohem a odpověděla: "Teď bohužel, tvaroh nemáme, až zítra ." "Ale stařenko, já nechci tvaroh, jenom, že jsem našel pohanského boha na zahradě, tedy střep, kde je vyrytý", odpověděl chlapec. Střep obešel všechny v kuchyni a posléze ho Jaroušek vystavil v kredenci, hned vedle Panenky Marie Hostýnské a ukřižovaného Krista. "Ten kluk se zbláznil, snad ten pohanský bůh nebude v kredenci vedle Ukřižovaného, jsme přece křesťanská rodina, vždyť je to škaredý jak sviňa", oponovala stařenka. "Jen ho nech a nekaz klukovi radost", rozhodl s konečnou platností stařeček. "Staré, ty, abys nebyl při tom klukovi," odpověděla stařenka. Tak se stalo, že Radogost alias Svarog zůstal v kredenci hned vedle Ukřižovaného a Panenky Marie Hostýnské.

Nejvěrnějším společníkem a kamarádem Jarouška byl však pes Rygoš. Byl to velmi nezvyklý kříženec, o něco menší než německý ovčák, ale celý zrzavý. Pes Jarouška všude doprovázel, a hlavně ho chránil před kohoutem Kokrháčem, který měl chlapce a příchozí do domu ve značné neoblibě. Kohout novému příchozímu vyskakoval na rameno a snažil se ho klovnout, buď přímo do hlavy, nebo do ramene. "Jaroušku, co jsi tomu kohoutovi udělal, že tě tak nemá rád?", ptala se stařenka. "Víš,

staři, já jsem chtěl několik pér z jeho ocasu, však víš, jak to mají v klobouku chlapci na jihu Moravy, mně se to strašně líbí, vzpomněl jsem si na naši návštěvu u tetičky v Čejkovicích, ale tomu Kokrháčovi se to nelíbilo. Staři, já jsem myslel, že kohouti nejsou jako lovečtí psi anebo jako koně, aby si pamatovali, co se jim nepatříčného v minulosti udělalo".

Chlapec měl ochočenou slepici Pipinu, které neustále podstrojoval. Slepice v důsledku přežírání byla značně tučná, chodila neustále za Jarouškem a byla vždy v očekávání nějaké té dobroty. Jarda ji chránil před kohoutem Kokrháčem, aby ji pán slepičího dvora neubližoval, kohout začal na Jardu žárlit, začal v něm vidět svého soka a to byl počátek jejich dlouhého nepřátelství.

Jednou se Jarda vrátil večer z lítačky a myslel, že kohout už spí, ale opak byl pravdou, kohout se na něho rozehnal, takže nejbližším útočištěm se stala chlapci psí bouda, která stála na dvoře přímo před vjezdem do domu. Rygoš, probuzený ze spánku, se nezlobil na Jarouška, ale na kohouta, vyskočil a zaútočil přímo na kokrháče a vytrhl mu všechno peří z ocasu. Kokrháč byl značně velký a dosahoval poloviny výšky Jardy, proto se ho kluk tak bál a také jeho klovnutí bylo dost bolestivé. Rygošek se vrátil do boudy, stočil se do klubíčka a nádherně zahříval celé Jarouškovo tělo. Chlapec mu děkoval a hladil ho, až oba usnuli. Maminka se stařenkou a se stařečkem se vrátili z pole a hledali Jardu. Našli pouze kohoutí peří. V první chvíli se na Jarouška zlobili, že tomu kohoutovi nedá pokoj. S přibývajícím tmou rostla nervozita, kde se ten kluk zatoulal. Všichni volali, křičeli, prosili, slibovali, ale Jarek se nikde neobjevoval. Stareček sedl na kolo, objel celou vesnici, byl se podívat až k moravnímu mostu, ale po chlapcovi nebylo vidu, ani slechu. Stařenka plakala, maminka plakala, stařeček byl bezradný, již chtěli jít na SNB,

když tu Rygošek opatrně vylezl z boudy. Probudil ho shon, volání a pláč na dvoře, ale bál se Jarouška vzbudit a proto se celou dobu ani nepohnul, což bylo i pro psa přespříliš. Provinilého vrtění ocasu si všiml stařeček a tak objevil Jarouška v boudě. Chlapec byl rozespalý a nevěděl, co se děje. Trestu unikl, ale musel se vysvléci na dvoře, protože stařenka usoudila, že by mohl od toho psa chytit blechy. Posléze byl chlapec vykoupán, vydrhnut a uložen do postele. Rygošek si schytl svoje, byl totiž také vykoupán a po oschnutí posypán DDT. Chlapec si celý život pamatoval, jak bylo spaní v Rygoškově boudě příjemné .

Stařeček se vrátil z nemocnice. Všichni se radovali, nejvíce však Jaroušek. Stařeček byl jeho velká láska, ten jediný měl pro něho trochu času. Každý den, za každého počasí, chodil stařeček na procházku. Trasu měl jednoduchou na hřbitov a nazpět. Jeho oblíbené rčení bylo: "Víš, Jarečku, jdu uchodit smrt, chodí těsně za mnou, ona ta zubatá se taky unaví a potom nemá sílu člověku tou kosou setnout hlavu. Člověk musí být velice vytrvalý, předpokládá to pořádně zatnout zuby." Po tomto proslovu nasadil stařeček vždy sveřepý výraz obličeje. "Všichni si mysleli, že umřu, já jsem je však převezl". Při této myšlence se usmíval jen tak pod vousy. Vstával kolem desáté, tedy dost pozdě, protože mu nebylo stále moc dobře. Jednou dostal stařeček dva dopisy, jeden z nemocnice, druhý z Brna, jak se posléze Jareček dověděl od Ústředního likvidátora peněžních ústavů a podniků, úřadovna Brno. Dopisy stařečkovi značně zkazily náladu. "Stařečku, ty sis půjčil peníze a pak jsi je nevrátil ?", ptal se chlapec. "Tak to není, když jsem přišel z legií, to bylo v devatenáctém roce, tak jsem velmi výhodně koupil pozemky, ty mě v roce čtyřicátém devátém ukradli, pardon, tedy bez zaplacení vykoupili."

Stařeček jako absolvent Arcibiskupského gymnázia, se znalostí latiny, řečtiny, se značným humanitním vzděláním a s téměř dvacetiletou praxí starosty neměl problémy při komunikaci s úřady. Jak byl v ráži, sedl a začal psát: "Pozemky byly vykoupěny a bylo by a je protismyslné, abych platil dluh za něco, co mi bylo formou odkupu vzato se všemi právy i povinnostmi podle jasných ustanovení zákona č..." Ted' se stařeček zarazil a požádal Jarečka, aby mu podal tu tlustou knížku a do textu dopsal č.46/48 Sb. "To, že podle Vašeho tvrzení nebylo dosud vydáno prováděcí vládní nařízení, o němž mluví par. 9 zákona, nemůže přece postihnout mne. Domnívám se totiž, že mi nepřísluší, abych dělal prostředníka mezi státními úřady ve věci zastupování zájmů jim příslušejících, jakož i dokazoval Vám, že Vaše pohledávka je státem lépe kryta, než mou osobou, jíž se dostává méně než minimálního důchodu, a kdyby mě neživila dcera, tak bych zemřel hladem".

Tu se stařeček zamyslel a konec věty škrtl, aby snad neměl opletačky s úřady. Dále pokračoval: "Nemíním se zabývat vyvracením právních vývodů ve vašem dopise obsažených. Je pravdou, že jsem Vám podepsal uznání dluhu v původní výši, avšak na podkladě Vaší výzvy, jejíž nezřetelností jsem byl uveden v omyl". Zde se stařeček zamyslel a zapřísahal se, že přece podepsal jen dluh, za půdu, která zůstala v jeho vlastnictví, i když pozemky nyní obhospodařuje JZD. Vždyť přece státní úřad nemůže lhát. Byl však natolik znalý, že věděl, že o státní instituci nemůže napsat, že lže, a proto kulantně pokračoval: "Slovem nezmínili jste se v ní o tom, že rušíte úpravu dluhu, jak byla provedena Investiční bankou, podle Vás nešlo o žádný nový mě zatěžující závazek, šlo Vám jen o uvedení staré dluhové věci do pořádku do doby, než bude upravena jiným zákonným způsobem a vypořádána. Nyní, kdy potvrzení máte, je Vaše mluva jiná a hovoříte dokonce o napravení omylů, kterých se

dopustila Investiční banka", přestal chvíli psát a po krátké odmlce oslovil chlapce: "Představ si, Jarečku, že úředníci v Investiční bance byli tak seriózní, že mě napsali, že z vykoupených pozemků nebudu platit dluhy. Bohužel další instituce tvrdí opak.", poznamenal stařeček. "Stařečku, a kde jsi dal penízky za ta pole ?", zeptal se Jarek stařečka. "Jarku, ty mně neposloucháš, ta pole nám ukradli, já jsem nic za ně nedostal", stařeček klesl hlasem a pokračoval ve čtení dopisu. Žádám Vás, abyste ponechali záležitost ve stavu touto bankou ponechaném z těchto důvodů:

Vlastním sice část pozemků, nemám však žádných užitků ani z píce půdy. Je mi skoro sedmdesát let. Pobírám měsíčně 280 Kčs důchodu, z něhož mám živit sebe a manželku, která je o osm let mladší. V tom momentě si stařeček vzpomněl na cukrovarnický penzijní fond, kterému celý produkční věk měsíčně zasílal finanční částku několikanásobně převyšující jeho současný důchod a pak pokračoval. Je-li to možné, posuďte sami. Tím je snad dostatečně vyjádřena má platební schopnost. Stát přebírající půdu stal se Vaším dlužníkem v poměru převzaté výměry, a proto mimo uvedení v omyl získaným uznáním dluhu, není důvodu, který by Vás opravňoval k požadavku placení celého dluhu. Mé nároky vůči státu nezvýší mou schopnost platit, Vaše nároky vůči státu vyplývají však jasně z knihovního břemene váznoucího na jim převzatých pozemcích ve Váš prospěch".

Stařeček si vzdychl a poznamenal:

"Ještě jim tam, Jarečku, musíme napsat čísla parcel. Teď jdi za maminkou a odpoledne napíšeme odpověď do nemocnice, mně se s tebou dobře píše, protože to alespoň někomu mohu přečíst".

Po obědě Jaroušek doběhl za stařečkem, který právě hrál na violončelo nejoblíbenější skladbu Poém od Fibicha. Jareček si tiše sedl a nepromluvil, až stařeček přestal hrát. Chvíli mlčeli, to jakoby stařeček každou skladbu musel zažít a jakoby hudba v něm doznívala. Setkání s hudbou patřilo k několika málo šťastným a jasným okamžikům stařečkova života, k ní se uchýloval a utíkal z tvrdé reality života.

"Jarečku, tak si představ, že po mně chtějí zaplatit za pobyt v nemocnici a nemáme ani na jídlo. Já ti přečtu, co jsem napsal: Potvrzuji příjem výkazu léčebného, vzniklého ošetřováním za mého pobytu ve Vaší nemocnici a poznamenávám, že nejsem chopen zaplatit jinak, než z vázaného vkladu u spořitelního a záloženského spolku, a to z těchto důvodů: V minulém roce jsem hospodařil na jednom hektaru pozemků, z čehož plyne, že výnos sotva stačil k vlastní výživě a výživě mé manželky. Pro nemoc a úbytek tělesných sil musel jsem se od prvního ledna tohoto roku vzdát dalšího hospodaření na této nedostatečné výměře. Dřívější úspory byly vyčerpány platbami za daně, za lékařské ošetření, za léky, atd., takže dnes nemám žádné peněžní hotovosti. V této době jsem odkázán na kuchyň u mé provdané dcery za předpokladu, že se pozdravím, budu se snažit nalézt si při malém důchodu přiměřené zaměstnání, poněvadž nemohu být trvale přítěží v rodině, která rovněž velmi těžce si opatřuje prostředky k vlastnímu živobytí. Zároveň podávám příslušnou žádost Okresnímu národnímu výboru o povolení úhrady z vázaného vkladu s tím, aby objektivně svým orgánem vyšetřil mé majetkové poměry." Stařeček klesl hlasem a zadíval se na vnuka. "Stařečku, ale já tomu vůbec nerozumím, tak ti nemohu k tomu nic říci", poznamenal Jarda. "To nevádí, to nevádí", smál se dědeček.

"Stařečku, ty špatně vypadáš, ty musíš jíst více vajíček, já vím, kde slepice zanáší, tak ti donesu nějaké, aby stařenka nevěděla, ona by

nadávala, že nebudou vajíčka na dodávku, a že nás zavřou. Já bych skrz vajíčka nechtěl být zavřený, ale pro tebe to risknu."

Zanedlouho Jareček donesl stařečkovi, třicet vajíček, z toho bylo šest záprtků. Stařeček se s láskou podíval na chlapce a řekl: "Jarku, jsi moc hodný, ale zanes to stařence, já vajíčka nesmím, já mohu jen nějaké výživné polévky".

Chlapec odnesl vajíčka stařence, s tím, že vajíčka odevzdává pod podmínkou, že stařečkovi ještě tentýž den uvaří slepičí nebo hovězí polévku. Stařenka něco zabručela pod vousy a polévku skutečně uvařila.

"Pane starosto, podívejte se , co mě ten Ptáček neustále posílá za dopisy, já jsem na ně neodpovídal a jdu se s Vámi poradit", podával stařečkovi soused pan Válek dva dopisy. Byl to starý pán, hodně přes osmdesát let, dlouhé roky pracoval u stařečka na hospodářství. Tituloval stařečka po staru, buď- „pane starosto nebo starosto“. Za dlouhé roky se mezi oběma muži vyvinulo přátelství. Nyní bydlel s manželkou v domě, po Frantových rodičích v čp. 6, který pak patřil Frantovi a jeho ženě Marii. Frantova polovina propadla ve prospěch státu, ale MNV se choval tak, jakoby byl celý dům ve státním vlastnictví. V prvním dopise bylo napsáno, že rada MNV rozhodla přidělit panu Válkovi nový byt u pana Vavrucha, tedy u stařečka: "Do tohoto bytu se z vašeho bytu přestěhujete nejpozději do 20. července t. r. Neučiníte - li tak sám, budete přestěhován z úřední moci na své útraty. Důvod: Byt, který obýváte, potřebuje velmi nutně JZD pro vlastní potřebu. Proti tomuto výměru možno podat odvolání u zdejšího MNV k Okresnímu národnímu výboru do patnácti dnů ode dne doručení. Případnému odvolání se však odnímá odkladný účinek, takže toto rozhodnutí bude realizováno, jak shora uvedeno". V druhém dopise bylo sděleno panu Válkovi i stařečkovi Vavruchovi, že

jelikož proti výměru nebylo podáno odvolání z jedné ani z druhé strany, je toto rozhodnutí konečné a bude postupováno podle předchozího dopisu.

Stařeček si povzdychl: " Víš Toníku, já jsem již napsal na MNV, že žádný nájemní byt v našem domku není, protože se skládá z kuchyně a světnice. Proboha, vždyť všichni vědí, že zde jsou pouze dvě místnosti, dcera má sice velký dům, ale také tam jsou včetně kuchyně pouze tři místnosti. Jestli Tě, Toníku, k nám vystěhují, tak nám bude veseleji, neboj se, my se nebudeme přít, my se máme rádi, jenom tě prosím, hraji každý den na violončelo, bez té hry bych to nevydržel a budeš si muset zvyknout na Fanyнку, však ji znáš, ona není špatná, dala by to poslední, co má, ale je někdy hrubá".

"Tomáši", řekl pan Válek stařečkovi, "já vím, co prožíváte, a je mi hanba, co s tebou dělají, vždyť , ty jsi neublížil ani mouše. Staří, tedy my dva mají být zvlášť, každý máme své zvyky, neboj se, já se nebudu nikam stěhovat a oni si nedovolí mě vystěhovat k tobě násilím, jo, a rád si přijdu poslechnout tvé hraní." Při tom oběma starcům vyhrkly z očí slzy. "Jo, a vyčistím Ptáčkovi žaludek, to si nedá za rámeček, co já mu řeknu, já si to mohu dovolit, mně se už nic nemůže stát. S tou Fanynkou si nedělám starosti, jen někdy přemýšlím, jak jsi to mohl s ní vydržet, to není ženská, to je generál".

"Víš, Toníku já jsem si celý život kladl otázku, zda chci, abych já byl šťastný nebo aby byla šťastná ona se mnou. Víš, nechtěl jsem být, jak je to v tom starém vtipu, kdy nevěsta se ženichem jede z kostela a mají jankovitého koně, kůň vůz převrhne a ženich, nastávající hospodář, mu domlouvá: Tak to bylo poprvé". Jedou dále a stane se totéž a ženich s nevěstou se ocitnou zase na zemi. Opět ženich koni domlouvá:" Tak to

bylo podruhé". Jedou dál a těsně před domem kůň vůz zase převrhne. Ženich se opráší a jde ke koni se slovy: " Tak to bylo potřetí". Dále ženich vytáhne revolver a koně zastřelí. Posléze mu novomanželka zastřelení koně vyčítá. Ženich ji v klidu vyslechne a pak ji chladnokrevně sdělí : " Tak to bylo poprvé". Víš, Toníku, tak to jsem já těsně po svatbě neudělal."

"Staré, máš tu dopis z Okresního národního výboru, že prošetřili naši majetkovou situaci a že jsi schopen celou částku za léčení v nemocnici uhradit z vlastních prostředků a že ti nic z vázaného vkladu neuvolní. To je hrůza, my nemáme na žrádlo a oni píší, že se topíš v penězích, jsou to svině, já to pořád říkám a mám pravdu", rozčilila se stařenka. "Prosím tě, nerouhej se, hlad nemáš, chleba si upečeš, mléko od krávy máš taky, brambory si vypěstuješ, tak co, že nemáme peníze, to nevadí, já jíž jsem omezil kouření z fajfky. Já se jen nemohu vyrovnat s tím, že mi sebrali flintu, oni na mě zapomněli, že ji mám, bojí se, že je půjdu postřílet, pomsta nepatří lidem, ale Bohu", odpověděl stařeček stařence.

Stařeček byl ze ztráty pušky velmi smutný, myslivost byla celý jeho život. Jareček nemohl pochopit, proč je z toho tak nešťastný, když poslední roky na žádné hony nechodil, respektive ho nikdo na hon nepozval.

"Tatínku, potkala jsem strýce Jendu, ptal se, jak se ti daří, všechno jsem mu řekla a zhrozil se, že tě při tvém zdravotním stavu tahají k soudu. Představ si, že mně dal peníze, abych to tvoje léčení zaplatila, zítra přijde, prohlédne tě, máš být doma. Je to od něho hezký, že ti tak pomáhá", informovala Marie otce.

"Když ti ty peníze chtěl tvůj bratr „dochtor“ dát, tak to měl udělat před soudem, abys tam nemusel chodit a né se zbytečně nervovat, však má peněz dost", ozvala se stařenka.

"Prosím tě, mlč, kdo je ti povinen v dnešní době něco dávat ?".

V tom okamžiku si vzpomněl, jak se třásl po celém těle, tik, který zachvátil celé jeho tělo byl neudržitelný a předseda senátu mu dovolil, aby při výslechu seděl. V uších mu znovu zazněla slova předsedy senátu:

"Žalovaný žalovanou pohledávku vzniklou z titulu léčení uznal i to, že účty za toto léčení neproplatil. Je si vědom toho, že je jeho povinností účty proplatit, když pojištěn nebyl. Nemá však žádných příjmů, ježto jest již přes rok ve stavu nemocných a pobírá starobní důchod v částce 280 Kč. Z této částky živí manželku a hradí dluh váznoucí na pozemcích. Vlastní domek číslo čtyřicet šest v Dolní Lhotě a devět měřic pozemků v katastru Radotína. Tyto pozemky jsou v užívání JZD Radotín. Proti vyúčtování nároků žaloby nemá námitek a souhlasí s tím, aby si žaloba zajistila pohledávku na jeho majetku zástavním právem. Žalovaný je povinen zaplatit soudní poplatky do patnácti dnů pod exekucí."

V tom okamžiku přestal stařeček hlas předsedy senátu vnímat.

Když přišel stařeček domů, s nikým nemluvil, jen si sedl a dlouhé hodiny hrál na violončelo. To všichni věděli, že ho nikdo nesmí rušit, že nesmí být obtěžován jídlem. Ztratil pojem času, jeho duch se toulal po hvězdách. Hrál po paměti dlouho do noci, potřeboval se prostřednictvím hudby vyplakat. Uvědomoval si velkolepost vesmírné architektury. Vždyť bez vzdálených hvězd by nebylo člověka, jakoby měl tvůrce již tehdy, kdy vznikaly hvězdy představu, že přijdou lidi. Vše nádherně zapadá do sebe. Na chvíli ho ovládli pochybnosti, nenamlouvá-

li si něco, co není pravda. Pak ho přemohla krása vesmíru, neboť co je krásné, to je od Boha. Měl velmi specifický názor na hudební skladby, kdy říkal:

"Krásnou hudbu nevytváří skladatelé, oni pouze zapisují hudbu nebeských sfér, víš, Jarečku, významní světoví skladatelé hudby mají od Pána Boha schopnost tuto hudbu slyšet, to ovšem nesnižuje jejich velikost, právě naopak".

Tuto filozofii před Jarkem neustále opakoval.

"Marie, byl za mnou předseda Ptáček, že mám zítra nastoupit i s koníma do družstva, řekl jsem mu, zda se nezbláznil, že máme sklízet řepu, kousek zemáků a pak je přede mnou tolik oračky, že ti to nemožu udělat, vždyť ty mně platiš. Ptáček se smál, neboj se, ona tě bude muset platit, i když budeš dělat pro družstvo. Jo, a soudruhu, kdyby tě náhodou napadlo mně neposlechnout, tak si buď jistý, že si to odskáčeš. Tak, jdu Marie za tebou, co mám dělat", obrátil se na Marii Lojza Němeček, poslední pracovník, který ji na hospodářství vypomáhal.

"Lojziku, já o tom vím a nechci, aby se ti nějakým způsobem Ptáček mstil. Byla jsem za Navrátilem, on má sice taky hodně práce, ale on nám s jeho koňma pomůže, no, a le budu mu muset zaplatit a nevím, kde na to vezmu. Ptáček mně zadržuje peníze za veškerou cukrovku, ze zadržených peněz neproplatil mzdy tobě ani dalším dělníkům, ani sociální příspěvky pojišťovně. Ještě po mně požaduje úhradu za pohonné hmoty, které odebralo družstvo pro náš znárodněný traktor, s kterým již rok družstvo pracuje pouze pro sebe. Však víš, že abych vám mohla zaplatit, tak si musím půjčit. Podle Ptáčka je na prvním místě stát a vaše mzdy musím proplatit já. Včera jsem také byla na STS a byli ochotni mi zorat louku, teď po vydatných deštích se nic jiného nedá orat a nemají dostatek práce.

Dnes přijel pan Mlčoch s traktorem, pochopitelně za chvíli přišel za ním Ptáček, že musí okamžitě s orbou skončit, ten ho neuposlechl, s odůvodněním, že byl k této práci určen svým nadřízeným, proto byl na louku vyslán člen SNB, aby jak zdůrazňoval Ptáček, mě i traktoristu upozornil, že narušují pětiletý plán. Je to naštěstí rozumný člověk a po vysvětlení a ověření stavu věci upustil od dalšího zásahu".

rok 1952

V roce 1952 byli zrušeni újezdní tajemníci a byla zavedena funkce stálých obecních tajemníků. Obecním tajemníkem se stal předseda KSČ Poláček. Počátkem tohoto roku vešla v platnost nová úprava nároků na potravinové lístky. Zemědělci vlastníci 0,5 ha se stali samozásobiteli. Dodávky sádla z domácích zabíjaček byly zvýšeny na 12 kg. Toto

opatření se vztahovalo i na členy družstva, proto všichni muži vystoupili z JZD. Normy v družstvu byly velmi tvrdé a výdělky velmi malé. Odchod mužů z JZD a nepřízeň počasí, bylo značně deštivo, způsobily, že brambory a cukrovka nebyly včas okopány, obilí polehlo a muselo se sklízet holýma kosama. Špatné výsledky družstva vedly stranické a státní orgány k tomu, že z čela družstva zmizely ženy a novým předsedou byl zvolený Josef Lacina.

Stařeček dostal odpověď z úřadu Ústředního likvidátora peněžních ústavů a podniků, kde mu psali, že jejich jednání se opírá o ustanovení zákona a též o vydaná rozhodnutí soudů v obdobných případech, jako je stařečkův. Zdůrazňovali, že jsou ochotni předložit věc k rozhodnutí okresnímu soudu, ovšem bude to pro něho spojeno s placením soudních útrat. Psali: Vždyť ti z našich dlužníků, jejichž pozemky byly částečně vykoupeny podle zákona o nové pozemkové reformě a kteří odmítli podepsat uznání dluhu, a museli být proto od nás žalováni, byli ve všech případech odsouzeni podle žaloby. Vy jste uznání dluhu podepsal, takže jste si ušetřil soudní řízení i náklady s tím spojené. Závěrem požadovali, stařečkovo sdělení, zda mají vyvolat soudní rozhodnutí i v této věci, aby stařečka přesvědčili, že jejich nárok je v soulase s platnými právními předpisy a neopírá se jen o vylákání podpisu uznání dluhu. Stařeček dále četl: uznal jste dluh v jeho správné výši a nemůže tedy být řeči o nějakém uvedení v omyl. Právě proto, že známe Vaše sociální poměry, nepožadujeme zaplacení celé dlužné částky najednou, ale ve splátkách podle Vašich finančních možností. Poštovní poukázky jsme Vám zaslali již dříve.

Stařeček se oblékl a šel do kostela. Byl hluboce věřící, ale na mši svatou chodil maximálně dvakrát ročně, a to na půlnoční a na velikonoce. Po přečtení dopisu cítil potřebu se někomu svěřit a najít posílení. Po vstupu

do kostela, měl takový pocit, jako kdyby ho sochy svatých vítaly. Modlil se po svém, rozmlouval s Bohem: "Bože, i když jsem nyní na pokraji psychických sil a již dávno mi chybějí síly tělesné, někdy bych i raději nežil, ale prosím, nedopust' to a prosím o sílu, abych to všechno vydržel a hlavně, abych se uzdravil a ještě pomohl Marii v tak těžké době. Bože, proč tak trestáš celé selské rody, bylo v nich skutečně tolik hříchů, závisti, touhy po majetku, mamonu, aby převážily nad lopotnou dřinou a láskou k Tobě? Chceš, aby byli příslušníci selských rodů lepší, aby naším utrpením byla očištěna vina předchozích generací, aby, jak tomu mnohdy bylo, nepřevažovala láska k majetku nad láskou k bližnímu nebo možná trestáš selskou pýchu. Všechny ty lidi formovala tvrdá práce, dřina většinou převažovala nad kulturou duše, ale jinak tomu nemohlo být. Celý systém práce rolníka směřoval k tomu, jak vydělat peníze, rozšířit hospodářství. Ano, hřích nespočívá v rozšiřování majetku, získávání peněz, ale hříšné je užívat je jen pro sebe, bez přispění a pomoci bližnímu. Celý život jsem se snažil lidem dávat, alespoň jídlo, peníze jsem na rozdávání neměl, mnozí ani toto nečinili, je to hlavní vina selských rodů? Bože, pracovali jsme, byli jsme relativně dost bohatí, mohli jsme se dosyta najíst, ale více jsme si nemohli dovolit. Výsledků naší práce užívali jiní. Nestěžuji si, ale pociťoval jsem to jako velkou nespravedlnost, je to však relativní, teď nemám vůbec nic, ale žiji. Ano, majetek byl nerovnoměrně rozdělen, byla to velká nespravedlnost, ale nikdo nehladoval. Nedopust' velké majetkové rozdíly, ale přece není možné, aby měli všichni stejně, to posléze nebude mít nikdo nic. Lidé jsou chytrí i hloupí, schopní i neschopní, pracovití i líní, morální i nemorální a těch rozdílů mezi lidmi je pochopitelně mnohem více. Chytrý přelstí hloupého, schopný by měl být úspěšnější než člověk neschopný atd. Bože, nejsem přesvědčený, že by to platilo absolutně,

mnohdy pracovití a morální byli méně úspěšní než jejich protějšky, ale nebyl to systém, který byl uměle nadiktován. To přece nemůže dobře dopadnout, lidé jsou rozdílní, tak tomu vždy bylo a bude. Kolikrát jsem přemýšlel, že velký člověk je ten, ač chytrý, hloupého neoklameme, ač silný, nepoužije síly vůči slabšímu, prostě, že člověk nezneužije své přednosti. Problém je však, jak toho dosáhnout, jediné se stát součástí Tebe, Bože. Je jasné, že si člověk může koupit za peníze lék, ale ne zdraví, jídlo, ale ne chuť k jídlu, Bibli, ale ne víru, krucifix, ale ne Boha".

Stařeček nabyl dojmu jasné Boží přítomnosti. V jeho duši se rozhostil klid a mír.

"Bože, proč přestávám potkávat lidi, jako by se jeden po druhém ztráceli, proč dochází k přeměně lidí v příslušníky tříd? Nedopust', aby byli jen příslušníky tříd, místo toho, aby byli Tvojí součástí. Nedopust', aby byli součástí stáda, kterým by někdo manipuloval, aby dostali jídlo a nocleh a aby jim to posléze začalo vyhovovat. Lid ve své podstatě není zatížený chtivostí po nadměrném majetku a tím je také milý Tobě, Bože. Jeho přáním je mít dobrou obživu, slušné bydlení, spokojené manželství. Dosáhne-li všech těchto cílů, cítí se šťasten. Nic ho z této životní pohody nevyvede, jemu jsou cizí veřejné věci, jeho životní filozofie je prostá: dobře se najíst, prožít pěknou lásku. Ale to je štěstí tak zvaně plného žaludku. Ještě ho zaujme film nebo rozhlas, nikoliv poučná přednáška o otázkách, které by ani jemu neměly být vzdáleny. Lze namítnout, že i mezi lidem se vyskytují jedinci, pachtící se výš a za bohatstvím, kteří však většinou ztroskotávají. Ne, Bože, takto lidi vidí komunisté, ne já, a pravděpodobně podle tohoto vzoru uspokojují potřeby pracujícího lidu. Čím bychom se však odlišovali od zvířat? Veškerý život by přestal mít smysl. Ne, nevěř jim, lidé takoví nejsou, lidé jsou dobří a bez vědomé víry v Tebe život přestává mít smysl. Rozhodující je morálka, ekonomika

nesmí být zaměřena na bezuzdné obohacování jednotlivce, ale na omezování a sebeodříkání. Bože, věřím, že až se vyčerpají zdroje, komunismus skončí, lidé si musí uvědomit rozhodující úlohu morálky v ekonomice, jinak nastoupí další systém, možná, že i horší".

Stařeček seděl dlouho v lavici a díval se na Pietu, sochu Matky Boží držící na klíně ukřižovaného Krista. Sochu darovala chrámu jeho matka, stála hodně peněz, tvrdila, že to dělá ke cti a chvále Krista Pána. Šetřila každý halíř, přímo škulila a pořízení sochy se stalo její životní náplní. Nechtěla, aby na soše bylo jméno dárkyně, nechtěla se připomínat příštím generacím, bylo to pouze zhmotnění její zbožnosti. Díval se na sochu a Matka Boží mu připomínala maminku, které se může svěřit, tak jak to dělával, když byl malý. Sdělená starost je poloviční starost a pobyt v kostele ho naplnil přesvědčením, že jeho prosby budou vyslyšeny, a umožnil mu klid v duši. Před odchodem ze hřbitova se zastavil u rodinné hrobky. Než se pomodlil díval se chvíli do krajiny. Hřbitov se rozprostíral na kopečku a od hrobky byl nádherný rozhled do krajiny. Někde v dálce dal se tušit soutok řek Moravy a Hané. Ze školy si pamatoval, že Haná, je jedno z mála jmen, které pochází z doby keltské a znamená pomalu plynoucí. Krajina pod ním byla zadumaná, vyřazoval z ní klid a pokoj. Černý pruh zorané země ihned za vesnicí vystřídal velký zelený pás luk, táhnoucí se za řeku Moravu k lužním lesům, horizont končil řetězcem hor. Po obloze plynuly mraky, vrhaly na zem stíny, vypadalo to tak, jako by černý bratříček na zemi doprovázel bílého bratříčka ne nebi. Občas mezi mraky probleskly sluneční paprsky. Toto přírodní divadlo stařečka velmi zaujalo.

Kdykoliv byla maminka velmi smutná nebo dokonce plakala, požaloval Jarek všechno lvům Billovi a Gretě. Rázem se ocitl v krásném zeleném světě s pohádkovými květinami, velkými motýli a nádhernými lidmi, jež byli většinou neuvěřitelně krásní, mladí a žili věčně. V tomto světě žili však také velmi zvláštní lidé, matka nebo otec mohli být mladší než jejich děti a to záleželo na tom, jaký ten člověk byl, zda zlý nebo dobrý. Jestliže byl zlý, tak nejenom, že se mu to zračilo v obličeji, byl prostě škaredý, ale rychleji stárnul, a hlavně se zmenšoval. Společnost těchto bytostí byla řízena zákony dobra, které vytvořil lev Bill. Jestliže člověk byl zlý, automaticky překročil zákony stanovené osvíceným vládcem lvem Billem, začal se zmenšovat, stárnout a ošklivět, až úplně zmizel ze světa. Lidé říkali: "Pohltila jej zloba".

Tento postup umožňoval významný úbytek zlých lidí, a tím i zloby. Ve společnosti se vytvořila nová kategorie přestárлых dětí. Tím se mohlo stát, že maminka byla mladší než její nepovedený synáček. V případě, že se nepovedený synáček dal na cestu dobra, okamžitě se proces stárnutí, ošklivění a zmenšování zastavil. Opačný proces však byl nastartován až po určité době, čím byl člověk starší, škaredší a menší, tím tento časový úsek přechodného stavu byl delší.

V této společnosti, byly vztahy mezi lidmi jasné. Každý věděl, s kým má tu čest: jsi malý, škaredý, starý, na tebe si musím dát pozor. Největším proviněním bylo záměrné ničení přírody, to byl největší zločin, protože celá příroda měla duši - rostliny, květiny, zvířata, ale i skály, kameny. Každý provinilec, v případě takového zavrženíhodného činu musel sám sebe potrestat zmenšením, zeškareděním a zestárnutím. Například vyražená duše ze svévolně utržené a zahozené květiny sama provinilci řekla, o kolik se má zmenšit, zeškarednout a zestárnout. Vyjíměčně se někdy stalo, že provinilec se sám nepotrestal a tu musel zasáhnout

osvícený panovník lev Bill a pochopitelně zmenšení, zestárnutí a zeškaredění bylo pochopitelně větší.

Vesnice a města měly většinou jména květin. Podle názvu se dalo již dopředu určit, zda jde o malou vsísku nebo větší město, čím byla květina větší, tím bylo větší město. Hlavní město se jmenovalo Slunečnicov, protože slunečnice budí zdání, že jde o jeden velký květ, ale přitom se jedná o mnoho květů, tak také Slunečnicov se skládal se spousty čtvrtí, ulic a z dálky se jevil jako jeden celek.

V hlavním městě převládala všude žlutá barva, protože květy slunečnice jsou především žluté. Lidé vedli vášnivé diskuse o tom, zda je možné, aby část města byla jiné barvy, protože existují i slunečnice různých barev. Svět byl značně barevný, takže byl také Růžičkov červený, Růžičkov bílý, Růžičkov žlutý atd.

Při inspekcích bylo nejčastějším dotazem Iva Billa k přátelům podaným: "Tak kolik přestárlych dětí bylo obráceno na cestu dobra a mládí ?" Když uslyšel větší číslo, vždy se velmi zaradoval. Smyslem života všech lidí v této Jarkově vysněné říši bylo obracení přestárlych dětí na cestu lásky, mládí a krásy. V říši byla jiná kriteria krásy, jestliže se v obličejích lidí odrážela láska, a to nemuselo jít jen o souměrné tváře, tak všichni říkali, že to je pěkný nebo krásný člověk.

Z tohoto snění většinou Jarouška někdo vyrušil.

Vzniklo většinové družstvo a nový předseda družstva dostal stranický úkol z cílem rozšířit členskou základnu družstva. Na září 1952 byla naplánována každodenní přesvědčovací akce s cílem rozšířit členskou základnu družstva.

Marie a stařeček byli odsouzeni k trestu odnětí svobody pouze na čtrnáct dnů. Marie nepodmíněně, navíc s peněžitým trestem osm tisíc korun, u

stařečka se jednalo o podmíněný odklad trestu na zkušební dobu dvou roků. Prokurátor neakceptoval interní návrh MNV v Dolní Lhotě, aby byla Marie odsouzena k mnohaletému žaláři.

Na základě vyšetřování SNB a svědeckých výpovědí, podle výměru ONV a ze zodpovídání obviněných vzal soud za prokázaný tento skutkový stav:

"Oba obvinění odvezli z usedlosti č.6 ve Lhotě, která dříve patřila jednou polovinou manželů obviněných, Františku Novákovi, která rozsudkem okresního soudu byla prohlášena za propadlou ve prospěch státu a výměrem ONV shora citovaným přidělena do užívání JZD ve Lhotě i se zásobami, 4 fůry slámy v celkové váze asi dvacet metráků, aniž si vyžádali svolení příslušných činitelů JZD.

Oba obvinění odvezení slámy doznali. Obviněná Nováková se hájila, že prý v uvedeném výměru se o slámě ničeho neříká, že před propadnutím majetku jejího manžela ve prospěch státu byla s manželem spoluvlastnicí usedlosti č.6 a 5 ve Lhotě a v obou usedlostech prý se nacházelo asi dvě stě metráků slámy, z toho v usedlosti č.6 asi sto dvacet metráků a v usedlosti č.5 asi osmdesát metráků, proto prý měla za to, že nedostávající se množství slámy v č.5, kde bydlela, může si doplnit z č.6.

Z výměru ONV shora citovaného bylo zjištěno, že usedlost č.6 ve Lhotě i s živým a mrtvým inventářem a zásobami, jejichž množství bylo stanoveno při přebírání dne 7.prosince 1950, převezme JZD ve Lhotě.

Z výpovědi svědkyně Anežky Molídalové bývalé předsedkyně JZD ve Lhotě, která byla při přebírání a jednání a rozdělení usedlosti manželů Novákových dne 7.prosince 1950 přítomna za JZD ve Lhotě, bylo zjištěno, že s obviněnou Marií Novákovou a JZD ve Lhotě byla sjednána

domluva, že sláma v č.5 zůstane Novákovým a sláma, která se nacházela na hůře domu č.6 připadne JZD. Ohledně slámy, která se nacházela ve stodole na č.6, žádná úmluva sjednána nebyla, protože Nováková tvrdila, že tato sláma je jen její (nikoliv i jejího manžela) a proto JZD souhlasilo, aby tuto slámu si vzala.

Soud uvěřil této svědkyni, neboť se jedná o bývalou zakladatelku a předsedkyni JZD, tedy představitelku pokrokových snah naší vesnice, která i jinak na soud udělala dobrý dojem, a proto její výpověď vzal za podklad odsuzujícího rozsudku obou obviněných. Tato svědkyně také logickým způsobem vysvětlila, proč došlo k shora vyličené dohodě, že totiž na usedlosti č.5 nacházela se sláma pšeničná a ječná a na č.6 sláma ovesná a žitná. Sláma tato měla být rozdělena na dva stejné díly, aby se však všechno nemuselo převážet a rozvážet, učiněna dohoda s Marií Novákovou. Ostatní svědkové ve věci slyšení, pokud jde o tuto speciální dohodu ohledně slámy na hůře, nemohli nic konkrétního uvést, neboť jednání nebyli přítomni.

Shora zmíněným svědectvím Anežky Molídalové je tedy vyvrácena obhajoba obviněné Marie Novákové, že měla zato, že odvezenou slámu z hůry č.6 si může doplnit nedostávající se množství slámy na č.5.

Pokud jde o obviněného Tomáše Vavrucha, otce obviněné, věděl rovněž, že sláma na č.6 patří JZD. Z výpovědi svědkyně Anežky Molídalové je totiž zřejmo, že někdy v únoru letošního roku přišel obviněný Vavruch za ní a řekl jí, že on JZD vypomůže hnojem a žádal, ať JZD mu vypomůže slamou. Anežka Molídalová mu pak dovolila, aby si tehdy nějakou slámu za výpomoc hnojem s půdy usedlosti č.6 vzal. Z toho je tedy zřejmé, že obviněný věděl, že sláma na půdě č.6 náleží JZD, a přesto tuto později spolu s Marií Novákovou odvezl. Poněvadž oba obvinění

slámu odvezli bez vědomí a svolení příslušných činitelů JZD, nutno v jejich jednání spatřovat trestný čin rozkrádání majetku lidového družstva.

Polehčovalo obviněnému Tomáši Vavruchovi, že vedl řádný život pracujícího člověka, přitěžujících okolností neshledáno.

U obviněné Marie Novákové polehčujících ani přitěžujících okolností neshledáno.

Trest vyměřen u obou. Soud přihlédnuv k třídnímu charakteru obviněné Marie Novákové, k jejímu zápornému postoji k lidově demokratickému zřízení a k povaze spáchaného činu, dospěl k názoru, že by se přičilo důležitému obecnému zájmu, kdyby jí byl povolen podmíněný odklad výkonu trestu, je proto odsouzení u ní nepodmíněné.

Pokud jde o obviněného Tomáše Vavrucha, jedná se o starého člověka, dosud netrestaného, vlastního pouze jeden hektar svého pole, který přes své stáří vypomáhá a pracuje na hospodářství své dcery, netrestaného pro zásobovací delikty, který trestný čin nespáchal pro svůj prospěch, takže soud má za to, že i když snad nemá kladného poměru k dnešnímu řádu a JZD, je možno přiznati mu podmíněný odklad výkonu trestu, neboť v tomto případě nebude se přičítati důležitému zájmu, bude-li mu výkon trestu podmíněně odložen a je u něho naděje, že povede řádný život pracujícího člověka i bez výkonu trestu.

Poněvadž svým jednáním obviněná Marie Nováková projevila nepřátelství k družstevnímu majetku, případně čin spáchala ze ziskuchtivosti, byl jí ve smyslu ustanovení uložen peněžitý trest přiměřený jejím majetkovým a osobním poměrům".

Stařenka se velice zaradovala, když uviděla stařečka a Marii, jak vcházejí do dveří. Všichni se potichu pomodlili, poděkovali Pánu Bohu za zázrak, protože byli přesvědčeni, že trest bude několikaletý. „Víš, Marie, že největší sranda je v tom, že já jsem tu slámu pomáhala Vám odvážet, ale mně neobžalovali, protože mám hovno, jdou ty svině po majetku.“ „Stařenko, nebud'te vulgární“, napomenula Marie matku.

"Víš, když jsem viděl a slyšel Molídalku, jak říkala, že ve stodole na č.6 byla sláma jediné naše, tak jsem myslel, že soud k tomu přihlédne, vždyť jsme tu slámu brali právě z té stodoly. Soud úplně přešel důležitý fakt, že nás v tom prosinci nikdo k žádnému jednání při rozdělení majetku nezavolal. Nejhorší na tom je, že se jednalo o naši slámu, kterou jsme sami sklídili a sami na oba grunty zavezli. Všechno se zkomplikovalo tím Frantovým nespravedlivým rozsudkem. Ani nevíš, jaký zázrak se stal, v sousední vesnici Mlčoch, který vyměnil prase s kamarádem, byl odsouzen k propadnutí majetku a k několikaletému žaláři, právě proto, že chtěli jeho majetek", ozval se stařeček.

"Nemusíš chodit tak daleko, vždyť když Franta vezl ječmen do sladoven, obchodník ho požádal, aby předal hospodskému několik flašek kořalky, no a udělali z toho černý obchod, údajně měl vést několik tisíc lahví. Marně argumentoval tím, že se na tu fůru společně s ječmenem nemohlo tolik sklenic naložit, nic nepomohlo. Odsoudili ho natvrdo a ještě k propadnutí veškerého majetku", dodala stařenka.

"Já myslím, že to způsobil ten prokurátor, protože ten Ptáčka nemá rád. Každopádně je dobře, že to tak dopadlo. Odvolávat se nebudeme, protože u krajského soudu by to mohlo dopadnout mnohem hůře", nahlas uvažovala Marie.

Na radnici bylo velké rozčarování, když se Ptáček a Poláček dověděli o rozsudcích Marie Novákové a Tomáše Vavrucha. „Tondo, ty by sis měl na toho prokurátora Pavla stěžovat, když tak nahrává těm kulakům“, ponoukal Poláček Ptáčka. Ptáček z nějakého důvodu byl proti: „Franto, musíme to udělat nějak jinak, společně něco vymyslíme“.

Byl podzim roku 1952 a stařeček s Jarkem sbírali trnky na slivovicu.

"Jarku, musíš vybírat zralý trnky a hlavně tam nesmíš nechávat stopky, to by slivovica nebyla dobrá", poučoval stařeček vnuka.

"Letos těch trnek moc není, proto uděláme kalvádos z jablek. Posbíráme zralá a čistá jablka, pokrouháme je a dáme do zastáté bečky. K tomu přidáme ten burčák, co máme na komoře. Musíme do bečky dát jablka jen do poloviny, pak přilejeme, tak dva až tři kýble burčáku. Vezmeme stařence trochu cukru, aby to neviděla. Cukr rozpustíme ve vlažné vodě a vodu s cukrem nalejeme do bečky, tak kýbl a půl. Jarku, pamatuj si pro život, že kvas musí být řídký a hlavně musíš dát bečku na sluníčko, aby co nejdřív začal majč kvasit". Tak učil stařeček Jarka dělat kvas. "Staré, my nemáme co žrát a ty budeš vyhazovat peníze za slivovicu, to jedine přes moju mrtvolu", křičela stařenka, když zjistila, že stařeček s Jarkem mají připravený kvas na slivovicu. "Co prosím tě křičíš, domluvil jsem se s bratrem Janem, ten to všechno zaplatí a ještě nějakou slivovicu nám dá zadarmo. Stejně by jinak ty jablka a trnky přišly nazmar", odpověděl stařeček stařence. Stařeček pil slivovici jako lék a používal ji jako medicínu na všechny choroby.

"Člověk se v tom nevyzná, soused Horák každý den vypil ráno a večer jednu skleničku slivovice, ještě k tomu kouří Tarase, je u něho smradu jako v Cařihradu, jíž má přes devadesát let a pořád mu jak tabáček, tak slivovica chutnají. Ono to bude hlavně jeho kořínkem, vždyť jeho tatínek

zemřel, když měl sto let. Já piji slivoviciu jedině, když jsem nachlazený a stejně jsem pořád na hromadě", filozofoval stařeček.

1953

Marie si odpykala čtrnáct dnů vězení. Po návratu byla celá zamlklá a změněná.

"Poznala jsem tam nádherné lidi, chvíli trvalo, než mě uvěřili, že jsem nic neukradla, protože, kdo nic neudělal, tak tam byl na desítky let. Náhodou, tam byla moje spolužačka ze školy, měli také hospodářství, ale trochu větší, ta tam byla na deset let. Já jsem se před těmi lidmi styděla, že jsem tam jenom na čtrnáct dnů. Nejvíce jsem byla fascinována řádovými sestrami, jak se krásně ke mně a vzájemně k sobě chovaly a s jakou samozřejmostí snášely dlouholetý žalář", při těchto slovech se v očích Marie objevily slzy.

"Mám jednu obrovskou životní zkušenost, ti lidé se stávají ve vězení tím velkým utrpením, nespravedlností, hladem, bitím, v některých případech i mučením, lepší. Jedna sestřička děkovala Pánu Bohu za to, že prožívá takové muka. Bez této zkušenosti bych to nepochopila", řekla Marie a pokračovala:

"Celý život jsem si myslela, že je to právě naopak. Jakým právem my zde v této části Evropy máme procházet neustálými životními a charakterovými zkouškami. Válka, Němci, ukrutenství, teď zase tato doba. Na Němcích leží velká zodpovědnost za to, že oni jsou prapříčinou

nástupu komunismu do této části Evropy, nevím, zda si to někdy uvědomí. Copak to takoví Američané nemají jednodušší ? Oni nemusí procházet takovými změnami a takovými životními zkouškami. Pořád jsem si myslela, že je to velká nespravedlivost, jedni musí, druhí nemusí, a ono platí, že koho Pan Bůh miluje, toho s křížkem navštěvuje", polohlasně prohlásila Marie.

Měsíc březen se přihlásil velmi smutnými událostmi. Dne 5.března zemřel vůdce Sovětského svazu J.V.Stalin. Zpráva o jeho úmrtí se rozšířila do všech konců naší republiky.

Místního rozhlasu se ozvala smuteční hudba, posléze to zachraptělo a z amplionu se ozval patetickým hlasem předseda Ptáček: Všem členům strany, všem pracujícím lidu Československa, jak oznámil v hlubokém smutku ÚV KSSS, Rada ministrů SSSR a presidium Nejvyššího sovětu SSSR, zemřel 5.března 1953 v 9 hodin 50 minut večer po těžké chorobě předseda Rady ministrů SSR a tajemník ÚV KSSS Josef Vissarionovič Stalin.

V tomto okamžiku přestal stařeček vnímat slova Ptáčka a promítlo se mu všechno hrůzné, o čem referovala rozhlasová stanice Svobodná Evropa, která Stalina označovala za masového vraha.

Najednou jako by se probudil slyšel konec textu: „Věčná paměť a sláva našemu zesnulému drahému vůdci, učiteli, otci J.V.Stalinovi“. Předseda po krátké odmlce plné emocí pokračoval: „Po takto smutné relaci, kdy nám srdce krvácí, je nutné trochu optimismu“. Z rozhlasu se ozvala následující píseň:

Po vlasti, kam oko jen se dívá,
v denní práci nebo v boji zlém,
národ píseň radostnou si zpívá
o příteli velkém otci svém.

Stalin, naše bojová je sláva,
Stalin mládež vedl, jí vždy přál,
|: s písni svou jež vítězství mu dává,
národ náš za Stalinem jde dál,:|

Ve škole byl zbudován katafalk, kde se střídala čestná stráž ze všech stran a společenských organizací. Před školu vyběhla paní Denáková tamní uklízečka, která lomila rukama, usilovně plakala, lehla si na zem, kopala nohama a neustále křičela: „Stalin, můj milovaný Stalin odešel“.

Stařeček byl informován bývalým panem řídícím, který ve škole ještě bydlel, že katafalk je stejný, jaký byl použitý při úmrtí TGM.

14. března 1953 zemřel Klement Gottwald, byl znovu postaven katafalk, kde se střídali jako čestná stráž zástupci strany, všech složek NF.

Jakmile začala hrát v místním rozhlase smuteční hudba a pak následoval dojemný proslov Ptáčka, tak stařenka zavřela okna, aby to neslyšela.

Na MNV si pozvali Ptáček a Poláček předsedu družstva Josefa Lacinu: „Josefe, máš provádět každodenní přesvědčovací akci za účelem rozšíření JZD, doufáme, je to názor i strany, že osobně zajdeš za Majkou Novákovou a přesvědčíš ji, aby vstoupila do JZD. Je to pracovitá žena a hlavně má pozemky. To víš, ona na tu akci nepřijde.“ Lacina zalapal po dechu, ale netroufal se zeptat, proč došlo k tak zásadnímu obratu. Pozvání Marie za členku JZD bylo součástí krutého plánu vůči její osobě.

Každý týden chodila Marie na hřbitov, zalila a pohrabala hrob a zde se jednou setkala s předsedou JZD Lacinou:

"Majko, ty taková šikovná a pracovitá žena, pojd' mezi nás, já jsem soudruhům řekl, že v žádném případě se nebudeš záporně stavět k pokročilejší formě zemědělství. Víš, to není jen můj názor, ale celého

představenstva, ušetřila jsi mě cestu, byl jsem pověřený, abych dnes za tebou došel, tady máš přihlášku.

Nevadí, že ti ji předávám na hřbitově ?" "Pokud to nebude mít symbolický význam, tak nevadí a můžeš vyřídit, že přihlášku pravděpodobně podepíše". Lacina byl značně překvapený, že to šlo tak hladce. Doma se Marie ostře střetla se stařenkou, její matkou, když jí oznámila, že stoupí do JZD: "Slušný člověk s tebou nepromluví, Bože, čeho jsem se to dočkala," a začala usilovně plakat. "Prosím tě, mami, naopak, ty mne chceš zničit, copak takové hospodaření má smysl, chtějí nás zlikvidovat, Franta ti hospodařit nepůjde, je to jediná možnost záchrany. Když se podíváš kolem sebe, tak to družstvo bylo pro mnohé hospodáře záchranou, vždyť dřeli nouzi s bídou", oponovala matce Marie. "Neser mě, snad nechceš říci, že my k nim patříme, že naše hospodářství bylo úpadkové a že vstup do JZD je pro nás jedinou záchranou, vždyť staré a Franta patřili k nejlepším hospodářům z celé oblasti, to až teď ty svině nám zničily hospodářství". Na druhý den Marie zanesla vyplněnou přihlášku předsedovi družstva do bytu. "Tak, Majko, myslím, že tě členská schůze přijme za členku jednomyslně a již dnes tě vítám v našem kolektivu".

Nevěděla však, že naletěla do náruče Ptáčkovi s jeho d'ábelským plánem posléze vyloučit Marii z družstva pro rozleptávání družstva nebo alespoň pro neplnění pracovních povinností, vrátit ji majetek a pole, nutit ji soukromně hospodařit a zavřít ji pro neplnění nereálných dodávek. Současné vysoké dodávky Marie s velkými obtížemi plnila, bylo nutné zničit poměrně moderní fungující hospodářství. V plánu bylo rozbít moderní chlévy s napaječkami a stáje adaptovat pro koně, což se realizovalo ihned po vstupu Marie do družstva. Při svodu koní do chléva v čísle popisném 5 vyhrával místní rozhlas písničku „Už mně koně

vyvádějí.“ Staří hospodáři plakali a večer, i když mnozí celý život nepili se značně ožrali. V září 1952 se realizovala každodenní přesvědčovací akce s cílem rozšířit JZD, nátlaková akce se protáhla každý den do pozdních nočních hodin. Nakonec do družstva vstoupilo 22 nových členů.

Jak předseda družstva předpověděl, tak se stalo. Marie se stala od nového hospodářského roku, to je od září 1952, členkou družstva ve Lhotě.

Při nástupu do družstva byla mimo jiné poučena o výpočtu pracovních jednotek. "Majko, jistě víš, že jedeme na jednotky. Každý den ti vypočítám počet pracovních jednotek, které odpracuješ. Víš, že ještě máme slámu na poli, tak pro nakládání snopů do žebřinových vozů je denní norma osm vozů. Práce je zařazena do čtvrté třídy, kde naši nadřízení pro tuto normu stanovili 1,25 pracovních jednotek. Ty jsi pracovitá a naložíš za jednu pracovní směnu deset vozů. Počet pracovních jednotek se vypočte, když se výkon deseti vozů vynásobí počtem pracovních jednotek v dané třídě, to je 1,25 a dělí normou, to je osm vozů. Když budeš dobře počítat, tak ti vyjde 1,56 pracovních jednotek. Jistě víš, že máme na pracovní jednotku šest korun, tak si vyděláš 9,36 korun za směnu. Neboj se, já tě neošidím, každý den ráno ti to vypočítám do tvého pracovního záznamu člena družstva a podepíší", poučoval Marii skupinář pan Vorák.

Marie se práce nebála. Nakládala a vozila umělá hnojiva, z vagonu složila sama za dvanáct hodin sto osmdesát metrů. Obhazovala hromádky cukrovky a sama naložila a složila dvě fůry cukrovky, skládala z aut řízky - sama složila sto dvacet metrů. Podávala snopy slámy na fůru, v kolektivu překračovali normu a za směnu naložili na vůz

většinou deset fůr. Nakládala seno, běhala za žačkou, obhrabovala kosu, vozila a shazovala plevy a sama nakládala okolo deseti fůr hnoje denně. V listopadu a v prosinci, většinou nakládala a rozhazovala hnůj. Pro ženský organismus tato chlapecká práce byla velkým zatížením a Marie po příchodu domů byla schopna pouze se důkladně vykoupat a jít spát. V jarním a letním období měla za úkol sečení, hrabání, nakládání a odvoz zelené píce. Marie si nestěžovala a i přes těžkou práci se cítila v kolektivu šťastná.

Vzhledem k tomu, že se Marie neštítala těžké a nevhodné práce pro ženu, zhatila Ptáčkův plán vyloučit ji z družstva pro neplnění pracovních povinností. V družstvu se začalo konečně investovat, bylo započato s výstavbou vepřína s 25% dotací státu a stavba byla dokončena v září 1953 a do něho byl sveden veškeré vepřový dobytek. Ve stejném období byla postavena montovaná drůbežárna s kapacitou 500 nosnic a zděná odchovna pro kuřata. V roce 1953 byly výsledky ve výkrmu špatné, pro nedostatek jadrných krmiv. Neuspokojivých výsledků bylo dosaženo při odchovu selat. Příčiny bylo možné spatřovat ve vadném ustájení, při velkém zamoření infekční chřipkou. Poprvé se v družstvu sklízela pšenice sovětským kombajnem. Pomocí tzv. hnízdové výsadby brambor bylo dosaženo výnosu 400 q/ha. Řepa se poprvé vyorávala za pomoci traktorů a k přípravě půdy se používalo mechanizace STS v sousední vesnici.

Zvýšila se jednotka na 14 Kčs plus naturálie. Poprvé byly aplikovány umělá hnojiva. Bylo to však prezentováno jednostranně a významně byl potlačený význam organické hmoty.

V sobotu 30.května byla vyhlášena československým rozhlasem měnová reforma. Postihla ty lidi, kteří měli doma větší množství peněz. Mnozí šetřili na pohřeb, pomník nebo na stavbu rodinného domku.

Do poslední chvíle tehdejší prezident Zápotocký , strana a vláda ubezpečovali lidi, že měnová reforma, na kterou upozorňoval zahraniční rozhlas nebude.

V pondělí 1.června se ozvala z amplionů místního rozhlasu známá píseň:

Kupředu, zpátky ni krok
Už rozvil čas a voní nadějemi
svobody, slunce, prší z oblaků.
Vpřed, soudruzi, hle, zaslíbenou zemi,
kde už není pánů ani žebráků
Kde nebe míru nad hlavou se klene,
kde člověk není vlkem člověku.
Vpřed, soudruzi, k té zemi zaslíbené,
kterou chudák marně hledal od věků

Vážené „sodružky a sodruzi“ (Ptáček uvedl oslovení občanů v hanáčtině, snad aby se občanům přiblížil).

Počínajíc dnešním činem přestávají platit peníze dosavadní měny a v celé naší zemi se stávají jediným platidlem bankovky, státovky a mince nové československé měny. Od pondělí 1. června už neplatí potravinové lístky ani různé druhy šatenek a poukazů na spotřební průmyslové zboží. Máme už jen jednu novou měnu a jeden trh za jediné ceny. Kupní síla naši zlatem podložené koruny je pro všechny a všude stejná. za každou každý koupí stejně. Průběh a výsledky opatření strany a vlády o peněžní reformě a zrušení lístkového systému ukazují, že naši pracující v závodech, na vesnicích i v úřadech chápou plně správnost a potřebnost

vyhlášených opatření. že je ve své zdrcující většině schvalují a vidí v nich uvolnění naší cesty k dalšímu rozvoji. Uvědomuji si, že se nám nyní bude daleko lépe dařit všestranné rozvíjení naší výroby, jak v průmyslu, tak i v zemědělství. Je však třeba vidět, že se musíme řídit především zájmem republiky a pracujícího lidu jako celku.

Vážené soudružky a soudruzi,

dnes v pondělí 1. června začíná již první výměna starých peněz za nová platidla. Výměnné středisko je v budově MNV. Zde se po celý den peníze se budou peníze vyměňovat a to tak, že každý občan si může vyměnit 300 Kčs starých peněz za 60 Kčs v nové měně. Tato první výměna je v poměru 1:5. Peníze, které se budou vyměňovat nad 300 Kč. budou již v poměru 1:50. To znamenalo za 50 korun starých 1 korunu novou. Nejlépe při měnové reformě bude hodnoceno spoření školní mládeže a spoření jednotlivců v záložně na spořitelní knížky. To je konec hlášení.

Staříček poslal manželku, aby se v obchodě podívala, kolik co stojí peněz. Babička si vypsala některé nové ceny zboží po měnové reformě:

1 kg másla 35 -42 Kčs, 1 kg hladké mouky 3,9 Kč, 1 kg kostkového cukru 11,00 Kčs, 1 kg práškového cukru 10,60 Kčs. 1 kg umělého tuku 24 Kčs. 1 kg krup 4,80 Kčs, 1 kg vajec 16-20 Kčs. 1 kg sýra 17-28 Kčs. 1 kg rýže 12,40-24 Kčs, 1 kg kávy 240 Kčs, 1 kg kakaa 130 Kčs. 1 kg čaje 200 Kčs, 1 kg marmelády 7,20-9 Kčs. 1 kg chleba 2,80 Kčs, 1 kus bílého pečiva (rohlík) 0.30 Kčs, 1 kg brambor 1 Kčs, 1 kg těstovin do polévky 8,60 Kčs. 1 kg mýdla na praní 12-14 Kčs, 1 kg soli 0,92 Kčs, 1 kg medu 30 Kčs, 1 litr přírodního vína 19-32 Kčs. 1 litr rumu 57,60 Kčs, 1 litr mléka v létě 1,80 Kčs, v zimě 2 Kč.

Stařeček zesmutněl a říká manželce: "Mám 280 Kč důchodu, z toho platím 140 Kč Ústřednímu likvidátorovi do Brna za pozemky, které jsem koupil před třiceti roky a které obhospodařuje sousední družstvo a nedostávám ani korunu nájemného. Ještě, že nám Franta dává nějaké peníze, jinak bychom umřeli hladu" Babička něco zamručela a řekla: "Jsou to svině".

Uběhlo více než patnáct měsíců od vstupu Marie do družstva a rok 1953 se chýlil ke konci.

V domácnosti bylo všechno připravené na Vánoce. Idylu Vánočních svátků poněkud narušovalo vědomí nastávající členské schůze družstva, na níž měla být provedena prověrka jednotlivých členů. Marie byla již přes tři hodiny na schůzi. Stařenka nervózněji chodila po kuchyni sem a tam. Posléze několikrát za sebou vycídila hrnce, jíž nejméně po šesté vyleštila zrcadlo nad umyvadlem. Stařeček dostatečně znal svoji Fanyнку a raději se ji klidil z očí. Vtom vrzly dveře a na Marii se sesypala sprška dotazů. Marie si unaveně sedla za stůl a začala vyprávět: "Lacina mě řekl, že je nutné mě z družstva vyloučit. Postaral se také o to, aby při prověrce jednotlivých členů družstva mě navrhl do seznamu s návrhem na vyloučení. Na můj dotaz, proč mám být z družstva vyloučená, mi řekl že prý těch devět hektarů půdy, které jsem do družstva přinesla, sama neobdělám a tak mě musí zavřít a že z družstva se musí vyloučit hospodáři, kteří tam toho tolik nepřinesli, no je to absurdní". "Co jsi jiného čekala, vždyť je to nohsled Ptáčka, a to nemá ze své hlavy", vmísila se do rozhovoru stařenka.

"Poukázala jsem na to, že výměr mé půdy je proti výměrám půdy jiných středních zemědělců přiměřený. Potom dal Lacina hlasovat o vyloučení, ale všichni byli proti, tak jsem zůstala členkou. Teď mi dejte pokoj, jdu si na chvíli lehnout, jen trochu vytřu prach v kredenci, jsem strašně unavená".

rok 1954

Tehdy se poprvé Marii zdál sen, v němž se jí zjevil na střepe popelnice zobrazený slovanský bůh Svarog. Ocitla se v obrovské svatyni s jeho velkou dřevěnou sochou, v rohu chrámu byl velký roh, naplněný medem. V předsíni chrámu byla velikánská obětní mísa naplněná býčí krví a nádherně zařízený chlév posvátného bělouše. Na čestném místě visel meč boha, dále sedlo a postroj posvátného koně. Před obětní mísou stál velký obětní stůl, na něm ležel podřezaný býk, velké nádoby s vínem a spousta dalších obětních darů. Marie stála před dřevěnou sochou Svaroga, kterou od stropu ozařoval sluneční paprsek, takže Marii se zdálo, jako kdyby byla celá socha ze zlata. Vše bylo zahaleno v jemný opar vonných pryskyřic. Před sochou byla nádoba s ohněm a právě z tohoto ohně se linula omamná vůně, která jakoby omámila všechny smysly. V předsíni svatyně se pohybovali kněží rudě odění s bílým lemováním, pouze jediný z nich měl zlatě olemovaný šat.

Kněží napájeli posvátného koně ze zlatých nádob, do obličeje jim však Marie neviděla. Pouze nejvyšší kněz s zlatě olemovaným rouchem vždy

na chvíli vstoupil do svatyně. Musel však zadržet dech, několikrát se před sochou poklonil, položil se obličejem k zemi a pak vstal a v hluboké úkloně couval ze svatyně se do chrámové předsíně. Marie se ve snu viděla, jak před sochou Svaroga, avšak zároveň viděla, co se děje v předsíni. Bůh začal s Marií hovořit, jeho hlas zněl nějak dutě, jako kdyby celá socha rezonovala a Marii se zdálo, že jeho hlas měl nějakou spojitost s ohněm před jeho sochou, jakmile zvýšil hlas nebo kladl na něco důraz, vždy se oheň před sochou více rozhořel.

"Co zde vidíš, to již dávno neexistuje, ale to není důležité, my jsme nebyli poraženi, moc nás starých pohanských slovanských bohů stále sílí. Jsme silní, jsme napojeni krví a utrpením milionů nevinných lidí. Nepotřebujeme okázalé svatyně, máme je v srdcích lidí a z těch srdcí máme nezničitelné, pevné chrámy, byli jsme a jsme bohové skupin lidí. Těm někdy přinášíme životodárné sluneční paprsky, dostatek jídla - vína, medu, masa, koláčů. Požadujeme lidskou oběť - hodně krve, utrpení, trápení - to nás posiluje. Teď nastává naše doba, v níž jedinec nic neznamena. Moji kněží tě připraví".

"Proč - - a kde máš lásku?", vydralo se z hrdla Mariina a v tom se celá zpocená probudila.

Stařeček dostal značné bolesti břicha, krutě trpěl celou noc. Marie zavolala sanitku a jela se stařečkem do nemocnice. Čekala na rentgen a stařečkovu vyšetření. Onemocnění stařečka přišlo Marii velice nevhod, protože se ve stejný den konala schůze družstva.

"Víte, paní Nováková, ty bolesti žaludku budou spíše psychického původu, ale zjistili jsme nádor na plicích, ono je zde recidiva, váš otec byl již jednou operován a tak si vašeho tatínka tady necháme".

Marie nemeškala a běžela za Janem, bratrem stařečka, který byl závodním lékařem a všechno mu řekla. Ubezpečil ji, že okamžitě po ordinálních hodinách se za Tomášem do nemocnice vypraví. Marie trochu uklidněna utíkala na vlak, aby ještě stihla alespoň část schůze.

V polovině února bylo poměrně hodně sněhu, Marie však nevnímala romantiku zimní krajiny. V jasném počasí se sluneční paprsky zrcadlily v zářivě bílém sněhu a sníh nádherně křupal při každém kroku. Ve slabém větru se z větvíček stromů občas sypal poprašek sněhu tak jemně, jako když hospodyně cukruje koláče. Marie neviděla a nevnímala, jak říkala boží ptactvo si hrát nebo spíše hledat potravu v zasněžených korunách stromů. Z elektrických drátů visely provazce sněhu, které postupně po částech padaly dolů na zem. Krajina byla neposkvrněná, zářivě bílá a sníh milosrdně zakryl nepořádek, který se v některých částech obce začal objevovat. To všechno nemohlo pokazit nádhernou idylu hanácké krajiny. Před sokolovnou stál soused Nohavinka a informoval Majku, jak ji familiérně říkal, o průběhu schůze, kde ji vyloučili z družstva. Marie jen povzdechla a v duchu si blahořečila, že si vzala stanovy družstva.

Marie vešla do sokolovny, kde pod obrazy Gottwalda a Stalina a československou a sovětskou vlajkou sedělo na jevišti za stolem, pokrytým ubrusem a okrášleným červeným krepovým papírem, představenstvo družstva v čele s předsedou Lacinou. Mezi obrazy státníků bylo velké heslo:

"Vpřed, kupředu, zpátky ni krok". Pod jevištěm byl napsaný závazek družstevníků:

"První pětiletku splníme a překročíme do konce března, dodáme padesát metráků vepřového masa".

První část textu byla napsána velkými písmeny, druhá část nebyla již tak výrazně ztvárněna. Marie si uvědomovala, že tento závazek byl přijatý členskou schůzí již na jaře v minulém roce a pravděpodobně se zapomnělo na jeho inovaci. Veškeré texty byly namalovány krvavě rudou barvou. Od představenstva sedícího na jevišti bylo k první řadě asi pět metrů, jako kdyby byla takto znázorněna bariéra mezi vedením a prostými družstevníky. Marie vůbec nevnímala jednání schůze, jen uvažovala, že když tam na podiu byli vždy dva státníci a dvě vlajky, vždy to stálo za hovno. Sama se zasmála tomu hovnu a uvažovala, jak to říci slušně, ale stejně výstižný výraz ji nenapadl. Členové představenstva Marii pečlivě sledovali a velice se divili, že se tak usmívá. Předseda Lacina si přisedl k Marii, která seděla v první řadě a informoval ji o jejím vyloučení a že jí v pátek nebo v sobotu přivedou její dobytek. Ještě jako ve snách slyšela, že ji předseda říká, že jestli ji to potěší, tak spolu s ní byl vyloučený i pantáta Nohavinka a několik dalších, především vlastníků menších hospodářství. Marie se zmohla jen na dotaz, zda jí bude umožněno se obhájit.

"To víš, že jo, máme přece vnitrodružstevní socialistickou demokracii."

Marii stačilo pouze několik minut a byla připravena k obhajobě. Nenápadně pod blůzkou si na prsou udělala malý křížek.

"Sousedé, nemohla jsem přijít včas, protože jsem vezla stařečka do nemocnice. Zahlédla jsem auto člena družstevního oddělení ONV Makovce. Mé nepřítomnosti bylo zneužito, jak mě někteří přátelé informovali, k mému vyloučení z družstva, aniž o tom bylo hlasováno. Doufám, že mě necháte se obhájit."

Říká se, že lidé nechtějí z JZD. To je pravda. U většiny zemědělců, i kdyby měli dobrou vůli samostatně hospodařit, když o ně nemá JZD

zájem, tak to není možné, neboť vozový a strojový park je z větší části zničený, tak například hned u obecní váhy jsou dva zničené vozy, na čísle pět je možné shlédnout, v jakém stavu se nacházejí další vozy. Zachráněno zůstalo jen to, co je zatím v provozu nebo co si lidé vzali k sobě. Travních žaček bylo celkem deset, je otázka, kolik je jich vůbec schopných provozu a kdyby se věnovala pozornost stavu ostatních strojů a nářadí, dospělo by se nad vší pochybnost k závěru, že se s tímto inventářem začít nedá. Pro finanční náklady spojené s pořizováním všech potřebných věcí, které soukromí zemědělci odevzdali při vstupu do JZD družstvu a vlastně i nemožnost tyto předměty opatřit, je započítání soukromého hospodaření v tak krátké době nemyslitelné.

Dále družstvo nemůže dát zemědělcům, jichž se zbavuje, krmiva ani v přibližném množství. Nedostatek krmiv nemůže družstvo svádět na nic jiného než na vlastní nehospodárnost. Mohu to dobře posoudit ze způsobu ošetřování a chovu koní umístěných u mne. Půda byla plná píce. Vynášelo se seno, a to tak nehospodárným způsobem, že senem byly v pravém slova smyslu vystlány celé chodníky. Když nepoklízal pan Kovařík nebo Havel, tak nikdo nic neuklidil, nezametl, po seně se šlapalo, až se ho velké množství znehodnotilo. Vzhledem k tomu, že se k uklízení nikdo neměl a nebylo možné se na to dívat, jednou týdně při uklízení dvora jsem musela odklidit na hnojiště dva až tři trakaře pošlapáním úplně znehodnocené píce. V okresních novinách píše předseda družstva Lacina o tom, že naše družstvo dosáhlo rekordních výnosů brambor. Z toho je možné soudit, že by krmivová základna měla být víc než dostatečná, ale opak je pravdou, to všichni víte lépe než já. Podle pražského rozhlasového vysílání se naše družstvo zavázalo podle prohlášení paní skupinářky, která se snaží mně vyhodit z družstva, že dodávku šedesát metráků vepřového masa zaručuje družstvo nejen

splnit do prvního dubna, ale i překročit. K tomuto datu dodalo naše družstvo padesát prasat, devět měsíců starých o celkové váze třicet metráků. Pravděpodobně si tato paní dělala z nadřizených orgánů apríl. Jak katastrofálně plní družstvo dodávky vajec, drůbeže a jak je špatná doживost a značný úhyn telat, to všichni víte. Nutno si položit otázku, zda může být sebemenší odpovědnost za to vše svalena na mne a další vyloučené družstevníky, když jsem byla vyhodnocena mezi nejlepšími pracovníky a nepatřím mezi funkcionáře družstva. Byla a jsem zvyklá mluvit pravdu, předseda, účetní a někteří další krmí, jak je všeobecně známo, záhumenkové krávy z družstevních zásob, způsobem neomezeným. Naproti tomu se postupuje velmi přísně vůči sociálně slabému členu, který si ulomí trochu řepného chrástu". Předseda družstva vyskočil a zakřičel: "No počkej, to musíš dokázat". Kupodivu mohla Marie pokračovat ve své obhajobě: "Bylo by dále zapotřebí poukázat na to, že celou dobu nebyla žádná evidence a kontrola jednotek a kontrola v tomto směru by ukázala, že potíže družstva způsobili především funkcionáři".

"Tak počkej, buď mluv k věci, nebo ti odejmu slovo", ozval se předseda.

"Soukromě hospodařit nemohu a nebudu. Vzhledem k tomu, že byly zničeny mé hospodářské budovy, chlév byl přebudován na konírnu, napáječky vytrhány a nemám předpoklady nutné k provozu zemědělského hospodářství, nesplnila bych předepsané dodávky a byl by to důvod k mému uvěznění.

Konečně, podle linie vládní politiky zaměřené na družstevní velkovýrobu jako jedinou možnou formu zemědělské výroby, nevyřeší se potíže družstva mým vyloučením, když soukromý rolník nemůže konkurovat dobře vedenému JZD a mé výrobní prostředky, to je půda

s příslušenstvím, se dříve nebo později do družstva vrátí. Tak málo, na rozdíl ode mne, věříte družstevní myšlence? Prosím, ať zvednou ruku ti, kteří by si troufali za podmínek, které mám, soukromě hospodařit ?" Marie chvíli přestala mluvit a pak dodala: "Pochopitelně nikdo. JZD, jak jsem již řekla, adaptovalo stáje, chlévy a drůbežník pro své účely. Neměla jsem námitek, ač předběžný souhlas si nikdo nevyžádal, ani mi o tom předem nikdo neřekl. Vybouralo se zdivo, odstranili se napáječky, no prostě po starém účelném zařízení, jež odpovídalo našemu hospodářství, není ani stopy. Víte, přirovnala bych to asi tak: Někdo z mého několika pokojového bytu udělá řekněme shromažďovací místnost. Vybourá příčky udělá místnost jednu, pěkně ji zalíčí, stojí to moc peněz. Po roce se mi řekne, že tyto místnosti jsou zhodnoceny, protože se do nich investovalo mnoho peněz. Já přesto budu tvrdit, že je to pro bydlení znehodnoceno. Je pravda, že v takové místnosti sice bydlet mohu, ale nemohu mluvit o bytě. Ten teprve musím značným nákladem znovu dát udělat, potřebuji kuchyň se sporákem a s vodou, od ní zase musím oddělit pokoje a všechno příslušenství. Prostě chci mít byt. A v tomto případě je tomu podobně. Přece je rozdíl ve způsobu ustájení koní, krav, někde musím chovat vepřový dobytek a drůbež, a musí to být účelně uspořádáno. To už ani nechci mluvit o tom, jaký je rozdíl, mám-li samočinné napáječky, anebo musím pro značné množství dobytka nosit vodu ve vědrech a postupně tento dobytek napájet. Nevím, proč přes všechny tyto očividné skutečnosti je stále tvrzeno něco jiného. Pravda, to všechno se dá uvést do pořádku. Půjčí prý mi peníze atd. Tady v družstvu nechám dvacet procent hodnot a udělám si značné dluhy, při čemž s uvedením chlévů do původního stavu nebyla bych hotova ani do podzimu. Ale vždyť i kdyby to bylo všechno tak jako dřív, sama bych na hospodaření v tomto rozsahu nestačila a nemohla bych o něm vůbec

uvažovat. Mám pro to důvody osobní a další. Ty osobní by mi hospodaření znemožňovaly a vedly by nepochybně k důsledkům pro mě katastrofálním. Je skutečností, že pan předseda MNV Ptáček mi odmítl dát souhlas, abych jako soukromě hospodařící osoba mohla vymlátit jíž naložené obilí na vozech. Řekl, že to obilí musí shnít a že mě pak za to musí zavřít. Nebýt členů SNB, bylo by se tak stalo. Vůči mně je veden osobní boj skupinou lidí, které stojí v čele tentýž pan předseda, nejde zde o třídní, ale o osobní boj, to zdůrazňuji. Prosím vás, třídní boj proti mě, proč? Všichni víte, že naše hospodářství zdaleka nebylo největší a proti komu chtějí bojovat ? - proti slabé ženě s malým dítětem. Ještě obludněji vyznívá tato situace, když opakovaně nabízím pozemky s živým i mrtvým inventářem jako dar státu, chci si ponechat pouze dům se zahradou. To je ze strany MNV bráno jako spekulace, mám dát všechno včetně domu a zahrady a pravděpodobně se jít pást na zelenou louku. Pan předseda družstva mě před půl hodinou oznámil, že mě členská schůze vyloučila z družstva, že mi podle stanov vrací půdu s živým a mrtvým inventářem, ale přece se tento bod na dnešní schůzi vůbec neprojednával, to chci ještě jednou zdůraznit, lépe řečeno, nebylo o něm hlasováno. Já jsem se bohužel nemohla včas na schůzi dostavit, protože jsem vezla stařečka do nemocnice, to jsem vám již oznámila. Předseda mi nebyl schopen říci důvody mého vyloučení, snad podle paragrafu deset. Jsem přesvědčena, že vůbec neporušuji pracovní kázeň, čehož je dokladem 280 jednotek odpracovaných v rostlinné výrobě, nebyla proti mě vznesena ani jediná výtky, co do poškození družstevního majetku, nebo poškozování společného hospodaření".

V tomto okamžiku si Marie vytáhla z tašky stanovy družstva, občas do nich nahlédla a pokračovala: "Nebylo tedy ani důvodů, aby vůči mé osobě bylo použito nápravných opatření podle článku dvacet. Jelikož

člen může být vyloučen jestliže, jak paragraf deset stanov uvádí, jestliže se minou nápravná opatření účinkem, a poněvadž, jak jsem uvedla, nebylo proti mně nápravných opatření použito, a jak jsem přesvědčena pro můj výkon a postoj k práci v družstvu ani použito být nemůže, přiči se takzvané usnesení dnešní členské schůze základním ustanovením stanov, a je tudíž neplatné. Na této schůzi byl přítomen zástupce ONV. Po jeho odchodu a mezi dobou, než jsem se dostavila, jednalo se na schůzi o tom, jaké důvody mají být uvedeny jako záminka pro mé vyloučení z JZD. Bylo navrhováno, abychom já a můj otec byli obviněni z rozleptávání JZD. K tomuto návrhu poznamenal předseda JZD, že tento argument vůči mně uplatnil a že prý žádám důkazy. Podotkl dále, že prokázání tohoto obvinění selhalo. Dále dva občané, Kolařík a Havel, kteří jako svědkové měli potvrdit obvinění, že je má matka nabádala, aby nepoklízeli koně, prý zklamali. Dokonce na mně v tomto směru podal Místní národní výbor trestní oznámení, naštěstí se u soudu prokázala jeho neopodstatněnost.

Proto jste projednávali možnost vyloučit mne z družstva pro obvinění z domnělé krádeže. Poté navrhl předseda JZD, aby mi v pátek nebo sobotu přivedli můj dobytek, když by před tím odvedli koně z mých dřívějších a pro tento účel adaptovaných stájí. Tento úmysl mi sdělil předseda také ústně, když jsem se dostavila. Upozornila jsem, že se tak stane jedině na jejich odpovědnost.

Ať již je osud všech těchto návrhů jakýkoliv, je nad vší pochybnost zřejmé, že se jedná, jak jsem přesvědčena, o štvanici na mou osobu ze strany jednoho člověka, kterému pomáhají dva lidé, přesněji řečeno, plní jeho příkazy. Tato štvanice by měla, respektive mohla mít, za účel ohrožit mne osobně. Tomuto malichernému a lidsky nedůstojnému zájmu má ustoupit do pozadí i zájem JZD, užší zájmy hospodářské všeobecně a

také zájem nutnosti respektovat autoritu vládních nařízení? Nevím, zda jsem někomu z vás ublížila, nejsem si toho vědoma, a hlasujte prosím každý podle svého svědomí a vědomí. Ještě poslední poznámku - zajímalo by mě, zda by těch několik lidí mělo odvahu hledat nepravdivé důvody mého vyloučení i v případě mé přítomnosti.

Má mě prý utěšit, že jsem nebyla z družstva vyloučena sama. Jsem přesvědčena, že jsou to obětní beránci, aby to nevypadalo tak blbě. Vylučujete bezdůvodně drobné zemědělce, u nichž se jedná v jednom případě o výměru čtyř hektarů, v ostatních případech ani tuto hranici z daleka nedosahující. U některých takto postižených jsou rodinné poměry vážné, pokud ne povážlivé.

Tak například jeden z nich, pantáta Nohavinka, vlastník necelých tří hektarů pozemků, je otcem šesti dětí ve stáří od osmi měsíců do devíti let, má nemocnou ženu. Odpracoval v JZD asi čtyři sta jednotek. Po dobu řepné kampaně pracoval v noci v cukrovaru a ve dne v JZD při sklizni cukrovky. Po ukončení kampaně ve dne poklízal dobytek v družstvu a v noci hlídal ve vepříně. Podle výměru je z družstva vyloučen pro přebytek pracovních sil. Jiný vlastník čtyř hektarů, pan Kocourek, vdovec pečující o tři malé děti, odpracoval asi dvěstašedesát jednotek a pro vyloučení z JZD je rovněž udán tento důvod. Nevím, proč vám to vykládám, když jejich situaci znáte lépe než já. Nechci těmto lidem dělat advokáta, ale vylučování z družstva z tohoto důvodu nemá obdoby. Jestliže se někdo křivě podívá, no, však víte na koho, tak se mu to nevyplatí".

Marie se v jednom mýlila, předseda nedal hlasovat o vyloučení a schůzi ukončil. Cestou domů vrstevníci Marii upozorňovali, že je blbá, jestli si myslí, že ji předseda družstva a členové představenstva odpustí, když jim

veřejně řekla, že rozkrádají socialistický majetek tím, že krmí záhumenková prasata družstevním krmivem.

Před domem ji čekali chlapi, kteří byli vyloučeni z družstva. Marie se velice polekala a prosila je, aby k ní nechodili a aby se s ní nestýkali, i když by jim velice ráda poradila a prosebným hlasem jim řekla: "Uvědomte si, chlapi, vždyť by z nás udělali protistátní skupinu v čele se mnou". Nikdo z nich nic neřekl, jen pokývali hlavou a šli se do hospody opít.

Když přišla Marie domů, poklidila dobytek a sedla za stůl a celý průběh schůze si zapsala. Přemýšlela, zda není na vině majetek, který zdédila po rodičích, protože jí neumožnil realizovat její představy života, nutil ji být a ne žít.

Měla ještě sílu napsat Frantovi do vězení hlavně o tom, jak předseda Ptáček přemlouval pana Horáka a Kolaříka, aby křivě svědčili proti celé rodině. Psala, dokonce Místní národní výbor na nás podal trestní oznámení. Celý tento problém Frantovi podrobně popsala.

Každou noc se probouzela celá zpocená a neustále se jí vracel sen, jak se ocitá v chrámu boha Svaroga. Svatyně byla uprostřed velkého kruhu, který tvořily mohutné vatry. Jasně planoucí praskající oheň, společně se skandováním davu " zabij, zabij, zabij ..., ubij, ubij, ubij", tvořil neopakovatelnou atmosféru napětí a hrůzy. Marii naskočila po celém těle husí kůže, cítila posvátnou hrůzu, která se měnila až v zimnici. Skandující dav neviděla, jednolitou masu lidí pouze nějak podvědomě vnímala. V uších jí zněl hlas boha: "Já jsem vítěz, já jsem pán, nám bohům patří tyto kraje. Nebyli jsme nikdy poraženi, přes tisíc let namlouvali lidem naší porážku, ale my jsme nezemřeli, my jsme pouze spali, zpočátku nás chtěli vyhubit mečem, jak pošetilé, každé násilí nám

prodlužovalo život, copak nebylo za těch tisíc let dost válek, zločinů, krve, bídy, utrpení, zloby ? To byla všechno naše práce, to jsme žili a žijeme v srdcích lidí, co na tom, že naše svatyně byly rozmetány, když spousta lidí slovem oslavuje Krista, o lásce pouze mluví, ale skutkem jsou našimi služebníky a kněžími. Čeho bylo víc a čeho je víc v tisícileté historii této krajiny, lásky nebo pohanské a barbarské krutosti a krve právě těch nevinných? Tak řekni po pravdě, kdo zvítězil? No vidíš, mlčíš, nechceš přiznat porážku."

"Ne, nemáš pravdu, zlo sice převažuje, ale pravda a láska zvítězí, protože by jinak život přestal mít smysl. Germánští bohové také na chvíli zvítězili, byli stejně krutí, ale prohráli, i když to stálo miliony životů. Ty a ostatní slovanští pohanští bohové jste také napojeni krví milionů nevinných lidí, především tam na ruských a sibiřských pláních".

Kupodivu téměř obratem dostala od Franty z vězení dopis, kde psal: "Předem mého dopisu Vám všem zasílám srdečný pozdrav jak Tobě, tak i Jarečkovi, a zároveň rodičům. V dopise jsi mi sdělila, že na Tebe podali trestní oznámení a že jsi byla u soudu i s tatínkem. Jsem přesvědčen, že veškeré násilí a bezpráví, které proti Tobě vyvolali, je následkem toho, že ses domáhala peněz, které si neoprávněně strhli za naftu, kterou použili pro vlastní potřebu.

Udání, které proti tobě podnikli, je pouhý výmysl, ale přesto, by úplně postačilo, kdyby byl Horák tehdy tu výpověď, na kterou ho navedli, i když nebyla pravdivá, potvrdil, tak by to s Vámi špatně dopadlo. Doufám, že soud pak zamítl další řízení.

Je nutné, abys vysvětlila panu předsedovi senátu, za jakých podmínek Ti byl povolen výmlat obilí a žes musela na svou vlastní obranu volat příslušníky SNB, a že Ti pan předseda MNV řekl, že Ti to musí všechno

shnít a pak, že Tě musí za to zavřít. Dále by bylo nutné upozornit předsedu senátu, že rozkrádání státního majetku bylo provedeno předsedou Místního národního výboru a vysvětlit to ohledně té nafty. Je potřeba, všechny tyto věci shrnout a předložit je k posouzení soudu, aby bylo jasné, že se jedná o věci osobní.

Tím, bych končil a ještě jednou Vám všem zasílám srdečný pozdrav".

"Ten Franta si to představuje jak Hurvínek válku, přece nemůžeme žalovat Ptáčka, že na nás bral naftu, když traktor byl již dávno v JZD. Je to jedna banda, která drží při sobě a nic s tím normální člověk neudělá", ozvala se stařenka.

Situace se značně dramatizovala. Několik dnů po členské schůzi Marie obdržela výměr od JZD, že ji vracejí půdu s živým a mrtvým inventářem. Shodou okolností potkala v obchodě předsedu družstva.

"Tak co, Jožine, proč jste mi poslali výměr o vrácení živého a mrtvého inventáře, když jste mě nevyloučili, alespoň jsem prozatím nic písemně od vás nedostala".

"Majko, ty naděláš, tož takových papírů ti můžem napsat, kolik budeš chtít". "Já nechci být vyloučená z družstva", oponovala Marie.

"Jo, holka to na mně, ani na tobě nezáleží, to rozhodla členská základna družstva, jó, kdyby záleželo na mně, tak bych tě nevyloučoval".

Marie rázně ukončila diskusi a běžela s nákupem domů. Následující den obdržela poštou dopis datovaný o jeden den později, s tím, že usnesením členské schůze " byl jste vyloučený z družstva. Půda a inventáře budou vám vráceny (§ 10 stanov)". Rukou předseda dopsal "do jednoho týdne". Text pokračoval: "Proti tomuto výměru možno podati odvolání k Okresnímu národnímu výboru, družstevní oddělení , který rozhodne

s konečnou platností". Stejný text obdržel stařeček, i když nikdy členem družstva nebyl. Oba byli vyloučeni bez udání důvodů. Marie ihned napsala odvolání na ONV. Ještě tam byla douška, že "Místní národní výbor ve Lhotě z důvodů nedostatku pracovních sil a po dohodě s JZD, které nestačí veškerou půdu obdělávat a po uvážení, že máte všechny předpoklady pro obdělávání jakož i hospodářské budovy, vám přiděluje pozemky do nuceného nájmu".

Tento dodatek velmi těžko nesl stařeček, který byl vážně nemocný, přitom žádnou půdu v JZD Lhota neměl, ta byla v sousedním družstvu, nikdy členem družstva nebyl a již se nepovažoval za mladého člověka.

"Bože, to je doba, oni mi napíší, že mám všechny předpoklady pro obdělávání, jakož i hospodářské budovy a já mám pouze výměnek s kuchyní a jednou místností a před několika dny jsem se vrátil z nemocnice ", lamentoval stařeček.

"Tomáši, jdeme k tobě na návštěvu a vidíme, že jsi nějaký smutný". Ve dveřích stáli kamarádi stařečka pan František Kytlica a pan řídící Nesvadba. "Já se bohužel dlouho nemohu zdržet, jdu pro manželku, ať jde již domů, mám hlad a musí něco dobrého uvařit, Když se stařenkou Fanynkou zapovídají, tak jim nějak rychle ubíhá čas a nevědí, kdy přestat. Jaroušku, prosím, zaběhni k vám do kuchyně za moji paní, že ji tady čekám, ať jde již domů".

Posléze pan Kytlica zůstal se stařečkem o samotě, pochopitelně jim asistoval Jarda. "Tak Tomáši, teď mi řekni, co tě tak rozladilo", zeptal se pan Kytlica. "Ale píši odvolání proti výměru JZD ve Lhotě", odpověděl stařeček. "Jo, kamaráde to mi musíš přečíst, nemám brýle".

Stařeček začal číst:

"Okresnímu národnímu výboru, družstevní oddělení. JZD ve Lhotě oznamuje mi doporučeným dopisem, že jsem byl vyloučen z JZD Lhota, že mi podle vzorových stanov vrací mrtvý a živý inventář, jakož i půdu přes pět hektarů, se kterou jsem do JZD vstoupil a za niž jsem odpověden od prvního ledna letošního roku. Dále mám plnit dodávky od stejného data, jak v rostlinné, tak živočišné výrobě. Proti tomuto výměru se mám, nebo se mohu odvolat k ONV do čtrnácti dnů, což tímto činím a uvádím toto: Výměr JZD postrádá co do oprávněnosti jakéhokoliv podkladu, poněvadž jsem nikdy členem JZD Lhota nebyl a půdu přes pět hektarů ve Lhotě jsem nevlastnil a nevlastním. S pozdravem, a podepsal jsem to".

"Víš oni si to spletli, ta půda po mé mamince je v sousedním družstvu a já jsem do žádného družstva nevstoupil". "Oni si to nepopletli, to je záměr, kdyby ses neodvolal, tak by ti nějakou půdu přidělili, Marii při vyloučení z družstva také připsali o několik hektarů navíc, než původně vlastnila, jen aby mohli vypsát nereálné dodávky", řekl pan Kytlica. "Zřejmě je to tak, jak říkáš", souhlasil stařeček. "Nejvíce mě nazlobil dodatek, že mám všechny předpoklady pro obdělání, včetně hospodářských budov, ale nechejme toho, zbytečně bych se rozčiloval", ukončil tuto diskusi stařeček.

"Víš, Franto, co mi při té návštěvě pana řídícího napadlo, na co komunismus dojde. Nemá zpětnou vazbu, tak jako je to u některých učitelů, on se nebude moci vyvíjet, on nepřipustí diskusi, kritiku a to, co se nevyvíjí musí odumřít, není to životaschopné. Tím nemyslím pana řídícího, ten se nám naopak vyvinul v moudrého a zlatého člověka".

"To je, Tomáši, nádherný postřeh, musím si ho zapamatovat. Já jsem se poslední dny zamýšlel nad otázkou, jestli může být v dnešní situaci šťastný jedinec nebo národ. Já jsem si to napsal, dám ti to písemně, abys

to mohl zažít, prozatím ti to přečtu: Národ jako celek prahne po štěstí. Bylo řečeno, že štěstí neleží v mamonu a skrblictví, nýbrž v rovině ducha a mravností. Je tu hned otázka: Lze v atmosféře fyzického i duchovního násilí mluvit o štěstí ? Rozhodně ne ! Ale je možné připravovat k pravému štěstí psychologické podmínky. Poslouží k tomu vzory z minulosti. Ještě dnes bez uzardění i z oficiálních míst zní jméno učitele národů Jana Amose Komenského a jeho předchůdce mistra Jana Husa. Podle Komenského veškeré vzdělání je výchovou k lidskosti. "Škola má být dílnou lidskosti. Kdož se narodili, lidmi se narodili s tím hlavním cílem, aby zůstali lidmi".

Před Komenským Jan Hus přikazoval věrným Čechům, aby se vespolek milovali, dobrých násilím tlačit nedali a pravdu každému přáli. Z doby osvícenské je pamětihodný výrok jednoho z buditelů národa, Kollára:

"Kdykoli slyšíš zvolat Slovan, ať se ti ozve člověk". Z pramenů humanity čerpal i T.G.Masaryk, jenž po celý život usiloval o plné štěstí národa. Ve spisu o sociální otázce volal po moderní lásce ve smyslu humanity. Aby tato láska přivodila pravé štěstí v národě, žádal, aby byla energická, opravdová a trvalá. "Nestáčí cítit bídu, až když chudák přijde k nám na oči, když nás vyruší z pohodlí - láska ta znamená nemít klid pro fyzickou a mravní bídu, láska ta znamená pracovat stále s otevřenými očima proti té bídě, i když ji nevidíme".

"Je správné, co říkáš, ale řekl bych, že komunismus a náboženství mají společné jedno, a to - víru. Člověk, který uvěří v možnost realizace komunismu a přiloží ruku k dílu, může být po nějakou dobu šťastný, je to práce pro společnost a práce pro celek může přinášet uspokojení a štěstí. Časem se každý jedinec musí přesvědčit o nerealitě uskutečnění této myšlenky. Lze však souhlasit s tím, že o štěstí nelze uvažovat

v atmosféře psychického a fyzického násilí. Přece nemohu být šťastný ve společnosti, když jsem svého souseda dovedl do neštěstí jenom proto, že vlastnil nějaký majetek a že mě to nějaká ideologie nařizuje.", klesl hlasem stařeček.

"Tomáši, v zavedených západních demokraciích to máš tak, jak je to uvedeno v těch citacích, co jsem ti četl. Oba jsme sociálnědemokratického a národně sociálního zaměření a systém kapitalistické společnosti není správný, je nutné bohatým vzít formou daní a těm chudým to dát. Tady je velmi důležité zvolit míru těch daní a míru sociální výpomoci. Němci to začínají dělat, jedině tento systém je životaschopný."

Pan Kytlica byl stařečkův kamarád z legií, za první republiky byl redaktorem okresního sociálně demokratického tisku. Za protektorátu, když již měl přes šedesát let, utekl před koncentrákem do Anglie. Vzhledem k tomu, že pro vojenskou službu byl již starý, dělal pošťáka v sídle prezidenta Beneše a vydával časopis pro vojáky. Nyní mu hrozilo velké nebezpečí. Bydlel nedaleko nynějšího generála Čepičky. Oba muži se upřímně nenáviděli. Pan Kytlica o generálovi mluvil jako o "napudrované babě", která nemůže být vojákem.

"Jarečku, může se voják pudrovat, pochopitelně nemůže?", tím byl druhý významný muž ve státě v očích přítomných absolutně znemožněný.

"Když si vzpomenu, že se mě ten napudrovaný a namalovaný generál se pokusil zavraždit, tak se nediv, že ho nemohu mít rád. To bylo pátého června těsně po převratě v roce 1948, našli mě na podlaze v kuchyni a v bezvědomí. U hlavy byla kaluž krve. O půl čtvrté odpoledne byl jsem již v nemocnici a po lékařském ohledání, které naznačovalo, že tu byl

na mně spáchán zločin, telefonovalo se na kriminální policii. Ta nedostavila se ani do nemocnice, ani do bytu případ vyšetřit. Asi za dva týdny objevil se v nemocnici orgán kriminální policie a vyptával se mne na podrobnosti mého případu. Nemohl jsem mu ničím posloužit, poněvadž po utržené ráně zezadu jsem upadl okamžitě do bezvědomí, z něhož jsem se probрал teprve po dvou dnech v nemocnici. K mému překvapení ten orgán policie řekl:

"Zjistili jsme, že jste trpěl závratěmi, na něž jste byl léčen a tak asi nedošlo k přepadení, ale k nešťastnému pádu a zranění". Přítomný lékař poznamenal: "Pád je nepravděpodobný, poněvadž pacient utrpěl nejen těžký otřes mozku, spojený s porušením statického centra, takže vrávorá, ale má puklou spodní část lebeční kosti s velkou tržnou ranou přes celou lebku".

"Co řekl orgán policie o mých závratích, byla záměrná nepravda: nikdy jsem závratěmi netrpěl a nebyl na ně léčen. A přece bylo možno pachatele snadno zjistit, poněvadž byl spatřen při přelézání na náš dvůr. Dvě paní, které ho viděly a pověděly to mé manželce, zároveň prohlásily, že v případě šetření nebudou svědčit z obavy před následky pro jejich manžely, oba totiž byli řediteli škol. Po jednoroční léčbě jsem byl prohlášen důchodcem s devadesátiprocentní invaliditou. Pan Kytlica vzdychl a podíval se na stařečka. "Tady vidíš, proč nemohu toho Čepičku ani cítit".

Stařeček mu neustále vyčítal, aby ve veřejných místnostech takto o generálovi nemluvil, že mu to nějaká dobrá duše může donést. "Františku, co bych si bez tebe počal, s kým bych potom filozofoval ?"

Marie několik dnů po schůzi, po důkladném úvaze napsala následující prohlášení, které zaslala na Ministerstvo zemědělství a kopie na Místní národní výbor a Jednotné zemědělské družstvo:

Prostřednictvím Ministerstva zemědělství v Praze dávám k dispozici Čsl. státu veškeré hodnoty, které jsem svého času přinesla do JZD ve Lhotě a ponechávám na vůli, zda tyto hodnoty budou přijaty do bezplatného nájmu, či jako dar. Pro sebe si ponechávám obytný dům č.5 se zahradou ve Lhotě a dvě a půl míry pozemků užívaných dosud jako záhumenek. Z titulu tohoto převzetí nesmějí pro mě vzniknouti žádné poplatky a jakékoliv náklady.

Přebíráte na sebe povinnost likvidovati bez výloh a bez jakékoliv platební povinnosti pro mne vyúčtování JZD ve Lhotě, proti němuž jsem podala odvolání na ONV, které je dosud nevyřízeno a v němž jsem také mimo jiné uvedla, že ho podávám v zájmu zachování práv a nároků mého právního zástupce, jímž bude pravděpodobně Čs.stát, na který přejde konečné zaujetí stanoviska v této věci, poněvadž, jak jsem pevně přesvědčena pro toto vyúčtování není žádného zákonného podkladu. Jedná se o vyúčtování JZD ve Lhotě, kterého ověřený opis přikládám.

Proti vyúčtování JZD Lhota, dle něhož mám uhradit pět tisíc korun jsem podala v patnáctidenní lhůtě odvolání, které jsem odůvodnila: Poněvadž jsem byla z JZD vyloučena neprávem bez udání důvodů, které by odpovídaly stanovám, a poněvadž, jak je uvedeno ve všech mých odvoláních, takové důvody, ospravedlňující mé vyloučení, nebyly, odmítám uznati nárok JZD na dvaceti procentní kvótu do nedělitelného fondu. Takový nárok je neoprávněný, neboť JZD samo jednostranně stanovy porušilo, a proto necítím se být vázána ani já, jako strana postižená, ustanovením stanov, které tyto povinnosti předpisují.

Mimo dvacet procent z živého a mrtvého inventáře neuznávám ze stejných důvodů jednostranného porušení stanov náhradu zakládajících nákladů v tak velké částce, a pokud se týká osobního účtu, žádám o jeho specifikaci, abych mohla posoudit jeho oprávněnost, neboť nejsem si vědoma, že bych JZD tuto částku dlužila. Chci pracovat na státních statcích jako zemědělská dělnice v rostlinné výrobě, a to s přihlédnutím k možnosti vykonávat práci v oblastech, odkud bych mohla jako dosud být v neustálém styku s domovem a pečovat o své dítě a o choré rodiče.

Vyřídíte konečně sami veškeré záležitosti a zlikvidujete eventuelní nároky vznesené z jakéhokoliv titulu v budoucnosti na mou osobu, pokud tyto nároky budou v přímé souvislosti s mým dřívějším členstvím v JZD, bez výloh a nákladů pro mne".

Při psaní se Marii promítlo povídání její prastařenky a prastařečka, jak těžko se kupovala měřička po měřičce, za jakých obětí a strádání, újmy na zdraví celých generací a nebylo ji dobře.

"Mami, je tam nějaký cizí pán a vůbec se mi nelíbí", hlásil Jarek mamince, která byla na zahradě. Marie zanechala práce a běžela domů. Když Jarek došel domů, uviděl plačící maminku v objetí toho cizího pána. "Jarečku, Jarečku, to je přece tvůj tatínek", sdělovala šťastná matka synkovi. "Pojď dát tatínkovi pusu". Jak to od toho cizího pána, který podle maminky byl jeho tatínkem, píchalo. "Víš, Františku, musíš mít strpení. Jarek si tě nepamatuje, musíš si k němu najít cestu", chlácholila Marie zaraženého otce.

Večer byla rodinná porada. František sdělil celé rodině, že ve vězení hodně přemýšlel a že nejvhodnější východisko z celé situace bude, když půjde na uhelnou brigádu do Ostravy, alespoň si něco vydělá a unikne

z moci místních mocipánů, ale jestli Marie s tím nesouhlasí, tak zůstane pomáhat na hospodářství. "Mnozí lidé mě odsoudí, že tě v tom nechávám, ale je to jediná cesta, jak zabezpečit rodině trochu slušné živobytí", řekl Franta. "Já nechci, abys byl doma, tady by tě nic dobrého nečekalo, s pomocí Boží to nějak přečkáme", odpověděla Marie.

Marie další dny navštívila ONV, KNV, kde ji zástupci KNV přislíbili, že celou záležitost přijedou osobně vyšetřit, pochopitelně se tak nestalo.

Nejdříve Marie obdržela odpověď z MNV, kterou si víceméně vyžádala při návštěvě na radnici s následujícím textem:

Rada MNV uznává Vaše zbavení se půdy jako spekulaci a rozhodla se nepřijmouti Váš návrh, neboť má právem za to, že máte předpoklady pro zajištění obdělávání zemědělského závodu Vaší výměry. O osivech a sadbě jakož i dodávkách a jejich plnění se dohodněte s místním JZD.

Upozorňujeme Vás na to, že je nutné v této pokročilé jarní době, abyste již co nejdříve navázala styk s JZD a STS, abyste včas zdolala jarní práce.

MNV přijme Vaši nabídku jen v tom smyslu, když předáte celou zemědělskou usedlost, tedy pole se všemi budovami a hospodářským zařízením. Toto Vám dáváme na vědomí. Podepsán Ptáček a Poláček.

Marie shodou okolností přišla na radnici v době, kdy zasedala rada MNV. Než Ptáček napsal uvedenou odpověď, Marie diskutovala se členy rady.

"Chlapi, je po mně požadováno, abych soukromě hospodařila, všichni znáte moji situaci, který z vás by se odvážil soukromě hospodařit?"

Po dotazu se rozhostilo hrobové ticho. Marie pokračovala: "Všichni jste si vědomi, že je to úkol nadlidský, prostě nesplnitelný. Jeho nesplnění má vést ke ztrátě všeho, tedy i mého domovního majetku a to znamená posléze vystěhování. Když splním Vaši podmínku a předám veškerý majetek, tak dobrovolně souhlasím s vystěhováním. Nevím, co jsem z vás komu udělala, ale je to pěšky jako za vozem. Nevím, zda je to i vaše úsilí zbavit mě jediné pro mou soukromou potřebu použitelného domovního majetku, je to i v rozporu s právem zajištěným pro každého občana ústavní listinou, při čemž poznamenávám, že na nedotknutelnost

takových práv poukázal při svém loňském projevu sám pan předseda vlády pan Široký.

Jsem vlastnící pozemků, které jsem zdělila, nevím, zda je to možné považovat za provinění, avšak nezdráhala jsem se je dát k použití veřejnému zájmu, což jsem prokázala vstupem do JZD a poctivou prací v něm. Byla jsem bezdůvodně vyloučena z družstva.

Chci mít pro sebe a své dítě a manžela, který je na brigádě v uhelných dolech k dispozici svůj obytný dům se zahradou a kouskem půdy, o jejíž výměře se dohodneme a chci pracovat na státních statcích jako zemědělská dělnice. To myslím, že je přání splnitelné. Všechno ostatní nabízím vám a ponechávám vám na vůli, zda to chcete přijmout do bezplatného užívání, či jako dar za podmínky splnění a zaručení mého přání, totiž, že mohu vlastnit a užívat svůj dům se zahradou a vymíněný kousek půdy". Mezitím se vrátil Ptáček s Poláčkem a předávali Marii dopis se slovy.

"Nevíme, co vám tady Marie napovídala, ale, ať se vrátí Franta z Ostravy, hned bude mít dostatek pracovních sil a může začít soukromě hospodařit, a když nechce, tak ať Frantu následuje do Ostravy jako správná manželka a nemusí soukromě hospodařit, vždyť ji dáváme na výběr, myslím, že je to, soudruzi, spravedlivé". Po těchto slovech si vzala Marie dopis a s pláčem odcházela z radnice. Dlouho, velice dlouho, si vyčítala, že projevila slabost a již se jí to nikdy nestalo.

Tato příhoda naladila Marii melancholicky a přefíkávala si polohlasně báseň o které nevěděla, kdo jí napsal, ale byla to taková její hymna:

Pročpak jsem se s milým nelíbala,
milou tvář jsem v dlaních nehýčkala,
pročpak jsem se netěšila z vína?
Mládí moje, velká moje vina.

Jen tak trošku upila jsem,
nezpívala při víně,
opatrně líbala jsem,
jen tak trošku nevinně.
Plýtvala jsem marnotratnou
dlaní, říkala jsem: "Ještě
neodjíždí vlak, ještě přijde
velké milování", jenže
je to přesně naopak.
Bez hranic mi připadal můj život,
pročpak ?, tolik neviňoučkových
příhod ...
O štěstí jsem snila, že je v dáli,
šťastné dny mi zatím odplouvaly.
Mládí, odpusť moje viny,
všechny hříchy hloupě spáchané,
aspoň jiné odved' z cesty
stíny, ať v nich mladost
věčně zůstane.

Marie si uvědomila, že je vůči Frantovi nespravedlivá, vždyť ho má velice ráda. Také si uvědomila, že mluví a myslí ve frázích, což v normální době a za normálních okolností by nečinila.

Stařeček měl v Praze velmi svérázného příbuzného, Ladislava Pazderu, který zastával vysokou funkci na ministerstvu obchodu. Patřil za první republiky k salonním komunistům s velmi přátelskými vztahy ke komunistickým umělcům, především komunistickým spisovatelkám. Byl to velký idealista, který v té době neprohlédl zřůdnost tehdejšího systému. Marie se na něho obrátila s jejím problémem. Nemohl pochopit, že místní funkcionáři vylučují lidi z JZD a nutí je soukromě hospodařit, což bylo proti všem stranickým usnesením. Bombardoval

z titulu své funkce Kontrolně inspekční skupinu při Ministerstvu zemědělství, aby udělala pořádek.

František jezdil z Ostravy každou sobotu domů. Velmi slušně vydělával a tím zachránil rodinu od bídy. Nezištně každý měsíc dával Marii peníze na domácnost, ale také finančně přispíval na hospodářství. Rodičům Marie se snažil finančně pomáhat. Stařeček Tomáš a stařenka Fanyinka si mohli po dlouhé době koupit nové oblečení. "Chlapče, mě je to trapné brát od tebe peníze. Já ti to nebudu moci nikdy vrátit", oponoval stařeček Františkovi. František vždy mávl rukou a nic neříkal. "Chlapče, dovedu tě pochopit, co musíš prožívat, ty ještě donedávna svobodný člověk mající nad sebou sluníčko a Boha. Nyní musíš být hluboko v zemi, musí to být hrozné". "To víte, stařečku, okna tam v podzemí nejsou smál se František.

V razantní odpovědi, adresované MNV, Marie psala:

"Oznamuji vám, že veškeré hodnoty, které jsem přinesla do JZD, dávám bez nároku na náhradu státu, to je známá věc, dobrovolně však nedám souhlas k předání domovního majetku, to je obytného stavení se zahradou a nynější záhumnou, jsouc přesvědčena, že se mohu dovolávat práv zaručených ústavou. Přesvědčila jsem se o tom osobně dokonce na několika úřadech v Praze. Vaše tvrdohlavost zbavit mě mého rodného domu, nemá právní opodstatnění, nenacházím ani jeden logický důvod, k čemu byste potřebovali můj dům. Jedná se o staré stavení, na kanceláře JZD se nehodící, v současné době nejsou dokonce použitelné ani stáje, které byly přebudovány na konírnu a koně má družstvo v adaptovaných stájích u Omastů. Vyjádření pana tajemníka Poláčka, který na můj dotaz, k čemu potřebuje MNV můj obytný dům, odpověděl: "aby jsme tam mohli nastěhovat cikány", přesně charakterizuje důvod,

osobní zášť a osobní mstu některých čelných funkcionářů. Setrvávám na svém stanovisku, abyste sami zařídili potřebné k obdělání půdy. V důsledku toho, nemá význam, abyste mi předávali jakýkoliv dobytek, poněvadž zodpovědnost za škody tím vzniklé padne na vás. To se samozřejmě týká i koní. Nemá - li o ně zájem ani MNV ani JZD sdělte mi to písemně, abych je mohla předati k použití některé jiné veřejné instituci a pokud by nebyl zájem, tak některé soukromé osobě. Opatrovati je nemohu, poněvadž koní, hlavně kobyly se bojím pro její neklidnost.

Byla jsem osobně na ministerstvu ujištěna, že již v prvních dnech nadcházejícího týdne přijede v této záležitosti úředník k prošetření věci, protože ministerstvo, prý, přes veškeré urgency nemůže se dosíci odpovědi z ONV.

Prosím, abyste mi dali potvrzení pro referát pracovních sil, že nemáte námitek proti mému přidělení jako dělnice na státní statky. Bez tohoto potvrzení mě referát pracovních sil na zmíněnou práci nezařadí. Bylo by to v zájmu veřejném, abych právě v době jarních prací byla účelně zařazena.

Marie konečně poštou obdržela dlouho očekávanou odpověď z ministerstva zemědělství a se slzami v očích četla: "Ministerstvo zemědělství, hlavní správa JZD prošetřila Vaší stížnost přímo ve vaší obci naším pracovníkem za účasti zástupců KNV, ONV, MNV a JZD a sdělujeme Vám následující:

Krajský a okresní národní výbor, jakož i náš zástupce po přešetření Vaší stížnosti přímo na místě souhlasí s rozhodnutím MNV a členské schůze JZD s Vaším vyloučením a vydělením pozemků. JZD se zavazuje vrátiti Vám zpět živý a mrtvý inventář, který jste vnesla do JZD po odečtení

dvaceti procent do nedělitelného fondu, dále patřičné osivo a sádě, jakož i poměrné množství krmiv pro vrácený dobytek. Vaše stájové prostory JZD upraví do upotřebitelného stavu.

V důsledku tohoto rozhodnutí našich podřízených orgánů lidové správy Vás uvědomujeme a zároveň žádáme, abyste spolu se svým manželem zajistila řádné hospodaření a tím plnění Vašich výrobních povinností vůči státu ve Vašem hospodářství. Za hlavní správu JZD oddělení 411".

V odpovědi Marie zdůraznila:

"Za celou dobu tohoto řízení nedostalo se mi ještě ani jediné odpovědi, která by souvisela s mými vývody, údaji, nabídkami a podobně. Jak je zřejmé, ani výše doslovně citovaný Váš přípis vůbec nesouvisí s mým podáním, přesto se na něj odvolává.

Řízení toto trpí zásadním nedostatkem, a sice tím, že napadené strany jsou jediným zdrojem informací, aniž je vzat zřetel na skutečnosti, jak je všude uvádím.

Prosím Vás proto, abyste s ohledem na veškerou dosavadní korespondenci vzali v úvahu mé návrhy a co nejdříve je realizovali, poněvadž soukromě hospodařit nemohu. A zvláště bych se toho neodvážila, když je mi hospodaření vnucováno co prostředek k zničení cestou třídního boje, i když k němu není důvod". Pro jistotu přiložila šest stran zdůvodnění, které v minulosti zaslala na ministerstvo.

Co má dělat, jak se zachovat, je na to sama a je tak slabá. Nad stolem měla zarámovanou báseň od R. Kiplinga: Když... Vždy si několikrát za sebou báseň přečetla a načerpala z ní sílu do dalšího boje. Ten večer, nemohla dlouho usnout a když usnula měla sen: Neustále ji přicházel do snu pohanský bůh Svarog. Nejvíce Marii deptala atmosféra hrůzy, která boha obklopovala. Tehdy se ocitla v liduprázdné, horké a větrné

krajině, která byla plná očí a odevšud se ozývalo slabé sténání. Potom se opět ocitla před sochou krvelačného boha, který vyžadoval její smrt:

"Připravte mi tuto ženu". Vrhli se na ni kněží, mezi nimiž poznala tváře Ptáčka a tajemníka MNV Poláčka, a táhli ji směrem k obětnímu stolu. "Ne, nemáte na mě právo", zařvala Marie. Dutý hlas, který rezonoval celou místností odpověděl: "Dobře tedy, nechť rozhodne posvátný bělouš. Myslím, že znáš naši zkoušku, do kruhu dejte posvátného bělouše, podle toho, kterou přední nohou překročí tento kůň posvátný kruh - levou nebo pravou, to rozhodne, slyšíš !" V tom se Marie celá zpocená probudila a nedověděla se, kterou nohou posvátný bělouš kruh překročil.

Několik dnů po členské schůzi navštívil Marii obecní tajemník společně s předsedou družstva. Obecní tajemník oznámil Marii:

"Paní Nováková, dnes odvedeme družstevní koně ustájené ve vašem chlévě, až na jeden pár, který jste dala do družstva". Marie oponovala: "Je to protiprávní, odvolala jsem se proti výměru, kterým jsem byla z JZD vyloučena k družstevnímu oddělení ONV a prozatím nepřišla odpověď. Jinak řečeno, vyloučení nenabylo prozatím právní platnosti". "Milá paní, my si na takové buržoázní serepetičky nepotrpíme, zítra zajdu na ONV a přinesu vám zamítavé stanovisko", odpověděl tajemník. "Milý pane, uvědomujete si, že vaším jednáním snižujete autoritu ONV jako odvolací instance, která má podle stanov rozhodnouti o odvolání za přítomnosti JZD a odvolavatele. Buďte ujištěný, že tuto skutečnost budu tlumočit na ONV". Tajemník se od srdce zasmál a odpověděl Marii: "To si, paní, posлуšte, soudruzi to tak neberou". S těmito slovy odešli z domu.

Skutečně druhý den obdržela Marie přípis z ONV s pravopisnými chybami, částečně napsaný v hanáckém dialektu následujícího znění:

"Okresní národní výbor přeskóšel a prošetřil Vaše odvolání proti vyloučení s JZD ve Lhotě. Rozhodnutí členské schůze je správné a nemůže rušit práva členské chůze, která správně postupovala. Okresní národní výbor souhlasí s usnesením členské schůze ve Lhotě, rovněž souhlasí s rozhodnutím využití budov". Podepsán vedoucí družstevního oddělení".

Marie napsala k tomuto přípisu následující odpověď:

"Jeho obsah, pokud je vůbec srozumitelný, přičí se zásadám, kterými je ovládáno každé řízení, a tudíž i řízení správní.

ONV měl rozhodnout o tom, zda podle znění stanov je možné vyloučení, aniž bylo podepřeno některým z důvodů uvedených ve stanovách JZD, při čemž je skutečností, že byla jsem vyloučena bez udání jakéhokoli důvodu. Mé odvolání jasně a přesně dovozuje, že k vyloučení podle stanov nebylo žádných důvodů a bylo na ONV, aby mé důvody buďto uznal nebo vyvrátil.

Vzorové stanovy jsou závaznými normami a výslovné ustanovení o tom, že člen má se právo odvolat z rozhodnutí členské schůze, kteréžto rozhodnutí musí mít bezpodmínečně oporu v některém paragrafu znění stanov a může následovat jen po jejich porušení, jasně ukazuje, že má tím být zabráněno možným omylům a nedopatřením, nad vši pochybnost však také jednáním, kterými by kterýkoli člen byl vydán na pospas libovůli.

Váš přípis nemůže být správním aktem, protože postrádá odůvodnění, které je základní podmínkou pro každý úřední výměr. Sdělení, že jste přezkoušeli a prošetřili mé odvolání, neříká nic k důvodům, které jsem

uvedla, nehledě ani k tomu, že je nicotné, protože se přičí ustanovení článku deset stanov, které praví: „Proti usnesení členské schůze může se vyloučený člen odvolat k ONV, který rozhodne s konečnou platností za přítomnosti předsedy družstva a toho, kdo odvolání podal.“

Jste - li tedy názoru, že rozhodnutí členské schůze, která vylučuje člena bez udání důvodu, je správné, pak jako nadřízený úřad akceptujete možnost, aby členská schůze rokovala a usnášela se o něčem, co je proti výslovnému znění stanov, aby vylučovala bez hlasování, čili schvalujete chaos místo pořádku. A ač je to vaší povinností, nemáte zájmu, aby byly dodržovány stanovy, což znamená, že neuznáváte práva členů. Tím samozřejmě, jak právně, tak i mravně znehodnocujete význam správního řízení.

Stojíc na stanovisku, že mohu se dovolat platných zákonů a nařízení, oznamuji vám, že vaše sdělení nepovažuji pro sebe za závazn- také již proto, že jeho poslední části vůbec nerozumím a není si ani možné domyslit, co máte na mysli, a že obracím se současně na KNV, kam zasílám všechny opisy podání Vám adresovaných včetně tohoto a na ministerstvo zemědělství, jemuž dodatečně zasílám průpis tohoto podání se žádostí o posouzení a urychlené rozhodnutí.

Do té doby nebudu se cítit vázána být žádným rozhodnutím a opatřením ani činovníků JZD, MNV, ani Vaším a to ze všech důvodů, které jsem ve svých podáních Vám i JZD adresovaných, uvedla a neponesu žádné odpovědnosti za škody, které tím vzniknou.

Vysvětlila jsem i Vám, jak se domnívám dostatečně, že nemohu hospodařit v podmínkách, které přivodilo JZD. Vy sami měli byste si být vědomi, že neničíte jen mě, ale vše, co jsem v dobré víře dala a i nadále dávám veřejnému zájmu a prospěchu, ba dokonce ničíte, respektive

napomáháte ničit družstevní majetek a všechno to ničíte bez ohledu na všechna nařízení úřadů Vám nadřízených i vládních, ač je v první řadě Vaší povinností, abyste je sami respektovali, ba dokonce, jak jsem přesvědčena, je Vaším úkolem zjednávatí respekt k řádu".

Marie měla celý den špatnou náladu, pociťovala prázdnotu. Měla deník, ve kterém si četla, když jí bylo těžko na duši, našla text, z období, kdy čekala Jarečka, který charakterizoval její psychický stav, cítila, že je na konci svých sil. Prázdnota byla jak umírání.

"Poznala jsem ji, protože kdysi jsem ležela v nemocnici s Jarečkem a čekala, až mi lékař sdělí výsledek posledních zkoušek. Věděla jsem, že bude-li pozitivní, jsem vlastně už mrtvá. Čekala jsem tak dlouho a tak bolestně, že jsem si část toho umírání prodělala. Cítila jsem smutek, nebála jsem se, ale litovala, že jsem tak nedokonale prožila svůj život. Přicházeli za mnou lidé, které jsem milovala. Ráda jsem je viděla, ale nemrzelo mě, když odcházeli, protože by mě bylo moc namáhalo je zdržovat a kromě toho pospíchali za svými záležitostmi, s kterými já jsem neměla nic společného. Lékař mi přišel s úsměvem oznámit, že budu žít. Zůstávala jsem dlouho lhostejná, bez zájmu, protože vlastně to znamenalo, že budu totéž muset prodělávat jindy a teď jsem už věděla, jaké to je". Jednalo se o málo srozumitelný text, jehož smysl chápala pouze Marie.

Přes Mariin odpor ji vrátili koně, další dobytek bude prý následovat. Marie si nevěděla rady, poslední záchranu viděla v návštěvě okresního prokurátora a v zaslání odvolání na kontrolně inspekční skupinu ministerstva zemědělství. Ráno se octla ve velké pracovně okresního prokurátora a seděla přímo pod velkými portréty V.I.Lenina, J.V.Stalina

a A.Zápotockého. Sympatický prokurátor dokonce nabídl Marii čaj a velmi dlouze se vyptával na Ptáčka a Poláčka.

"No a teď mi, paní, přesně popište vlastními slovy, co vlastně ode mne chcete, a ten váš elaborát zde můžete zanechat".

Marie psala celou noc odvolání, měla velmi dobrou paměť a byla schopna reprodukovat z paměti celý rozsáhlý spis.

"V minulosti jsem vás informovala o všech nespravedlnostech. Nevím si rady, tak jsem v Praze navštívila mimo ministerstvo zemědělství úřad předsednictva vlády, dále oddělení pro kontrolu činnosti národních výborů při ministerstvu vnitra a také jsem byla přijata na generální prokuratuře v Praze na Pankráci. Na ministerstvu zemědělství mě ujistili, že v nejbližších dnech se dostaví do Lhoty pracovník inspekční skupiny k prošetření celé záležitosti. Ještě dnes tam zasílám urgenci. Úřadu předsednictva vlády po přečtení mého odvolání nejsou dost dobře pochopitelné další potíže vyvolané MNV a jsou ochotni na písemné podání podrobiti vše šetření. Na oddělení pro zkoumání činnosti MNV při ministerstvu vnitra byla jsem ujištěna, že jednání MNV a ONV musí odpovídat platným předpisům. Na generální prokuratuře jsem byla po přečtení mých podání na ministerstvo zemědělství vyzvána, abych se obrátila na Vás jako nejvyššího strážce pořádku a právního řádu na okrese, tak proto jsem vás, pane prokurátore, dnes navštívila".

Marie se z celého odvolání soustředila pouze na nespravedlivé vyloučení z JZD a na fakt, že je nucena soukromě hospodařit:

"Myslím, že každý, kdo má dobrou vůli nestranně posoudit mou záležitost a má současně na zřeteli smysl a účel věci, přijde k názoru, že zbytečnými osobními zájmy, které nemají nic společného

s hospodářským prospěchem, brzdí se nutnost rychlého vyřízení, čemuž nic nestojí v cestě.

Chtěla bych se znovu vrátit k důvodům, proč nechci soukromě hospodařit. Vstupem do JZD vzdala jsem se jednou pro vždy tohoto zájmu a nechci se k němu vracet. Čtu noviny a poslouchám rozhlasové projevy vládních činitelů, z nichž nejvíce mě zaujaly projevy prezidenta. Linie vývoje zemědělské politiky je jasná. Jak sám prezident říká, velkovýroba, nic jiného ani v zemědělství, neobstojí. Tedy buď latifundie v zemích kapitalismu, nebo družstva, státní statky v zemích našich. Prezident sám říká, že i při cestě dobrovolnosti ti, kteří z družstev vystoupili, rádi se do nich vrátí, poněvadž malovýroba neobstojí, vedla by ke snížení životní úrovně zemědělce, který bude pracovat sám, bez možnosti využití moderní zemědělské techniky, která se zavádí a bude s pomocí vlády soustavně rozšiřována.

Ať už se dnes mluví cokoli, odpracovala jsem 280 jednotek v rostlinné výrobě. Dotazem u kteréhokoliv družstva se zjistí, že je to na ženu výkon zřetelný. Stačí to konečně porovnat i v družstvu našem. Říká-li se, že byly měkké normy, no prosím, stále odpracovala jsem více než ti druzí, poněvadž měkké normy platily pro všechny. Tím chci pouze říci, že jsem i svou prací prokázala kladný poměr k JZD. Pravda, osobní potíže jsem měla vždy, nevyvolávala jsem však nikdy sporů, nevyhledávala jsem příležitosti k nim.

Spisy, v nichž jsem se odvolávala proti vyloučení z družstva, ukazují každému nezaujatému člověku, že z JZD jsem byla vyloučena neprávem z důvodů čistě osobních.

Slyšíte o mně mnoho věcí, považujete je za pravdivé, alespoň z části. Buďte prosím kritický a pátrejte prosím po příčinách a žádejte

zdůvodnění. Jste právník a z mých podání můžete považovat za úplně prokázané, že nesmyslné pomluvy rozšiřují lidé, nešťtící se žádné hrubosti ba ani jednání, které, jak jsem ministerstvu napsala se nebezpečně blíží navádění ku křivému svědectví. Mohli byste vzít u soudu v úvahu tvrzení takových lidí ? Je přípustné, aby lidé tohoto druhu zdůrazňovali, že to chce lid, nebo že oni jménem lidu rozhodli ?

Navrhovalo se na schůzi JZD, aby moje rodina byla obviněna z rozleptávání družstva, ale toto obvinění odmítli potvrdit dva lidé jako veskrze nepravdivé.

Já nechci se dotýkat vážnosti požadavků lidu. Myslím však, že tyto požadavky musí být v souladu se základními právy, jak je to určeno v ústavě. Vždyť docela dobře by se našla ve Lhotě možná mnohem početnější skupina lidí, kteří by si přáli, aby například pan předseda MNV, nebo předseda JZD šli z obce, opustili své příbytky, ano, takové požadavky by musely být označeny za nesmyslné a nepřipustné násilí.

Jakékoliv důvody pro třídní boj měly by odpadnout zjištěním skutečnosti, že převážnou část svého majetku odevzdávám, chci pro sebe, vlastně pro své dítě ponechat si dokonce snad i méně, než mnozí z těch, kteří mě právě proto, že toho jsem měla víc, boj vyhlásili, a chci v zemědělské výrobě pracovat i nadále, že to má být na státních statcích, případně v jiném JZD, je to přirozené, protože se ukázala nemožnost soužití pro postoj jediného nebo snad dvou místních činitelů. Podrobiti se jejich přání, znamenalo by se zříci všech práv a odevzdat se jejich libovůli, což se, jak si myslím, blíží otroctví nebo nevolnictví.

Je příznačné, že prosazení této povážlivé snahy jsou obětovány hospodářské zájmy a vzniká tím vším značná škoda. Včera byli ve Lhotě zástupci družstevního oddělení ministerstva zemědělství. Dali v plném rozsahu za pravdu místním činovníkům. Jednali s místními činiteli z počátku bez mé přítomnosti, pak jsem se sama dostavila, aniž jsem byla pozvána, abych mohla se bránit. Celá jednání byla vlastně osobními útoky. Prohlásila jsem, že hospodařit nemohu, protože je to nad mé síly, že to každý z nich dobře ví, referent Matušinec, který stále zdůrazňoval, že pracoval v zemědělství jako dělník, zůstal mi dlužen odpověď, když jsem se ho tázala, zda by on sám jako muž byl ochoten uvázat se na ty povinnosti, které mám dle jejich přání plnit sama.

Majetek nabízím nejen do bezplatného užívání, ale jsem v případě zájmu ochotna ho ihned darovat státu. Státní statky byly by ochotny ihned započít s obhospodařováním, příslušní činitelé odmítají dát k tomu souhlas.

Byla bych vám vděčná za radu, abyste mi řekl, co bych měla dělat, abych se vyhnula tomuto způsobu zničení. Je mi jasné, že podle názoru tajemníka musím být zničena cestou třídního boje, vědomí, že nebudu moci splnit podmínky, jak vyplynou ze soukromého hospodaření, je právě vyvolený způsob, který je mi vnucován. Připadá mi absurdní, že toto násilí je v naší obci především uplatňováno na středních a menších rolnících.

Připadá mi to nepochopitelné a trochu také nesmyslné, ba dokonce nanejdůležitější škodlivé.

Předali mi koně. Málo mužů by se odvážilo k nim jít. Já jako žena měla bych je poklízet, česat. To nedovedu. Kone bez čistění brzy onemocní. Kdo za to ponese zodpovědnost ? Kdo ponese odpovědnost, že nebude možno poklízet, chovat jiný dobytek, o práci na poli vůbec nemluví ? Každý člověk se zdravým rozumem ví, že žena při hospodářství, které je mi dáváno, má co dělat na dvoře a v kuchyni.

Jaký je prostě důvod přivádět takovým způsobem hospodářské škody ? Poukazuje se na to, že mi může pomoci manžel, otec a matka. Manžel je na uhelné brigádě a do jeho soukromých věcí mu nemohu hovořit. V této souvislosti si dovoluji vám předložit a přečíst jím podepsané prohlášení:

"Žádosti, abych se vrátil do rodiště své manželky a spolehospodařil na jejím dřívějším hospodářství nemohu vyhovět. Jako důvody uvádím:

Nemám vlastního majetku, pracoval bych jako námezdní síla na soukromém hospodářství, které nemá podle mého přesvědčení

existenčních podmínek. Pokud je mi známo, všechny tyto těžkosti, které činí úspěšné hospodaření nemožným, mi manželka dostatečně ve svých podáních vyličila.

Ostatně nejsem pro soukromé hospodaření z důvodů celkové vývojové linie zemědělské politiky a to, že jsou pokusy, abychom soukromě hospodařili. Opírá se jen a jediné o osobní důvody dvou místních činitelů, kteří prohlásili mé ženě, že třídní boj pokračuje a že se proti ní povede do všech důsledků, což znamená, že se oprávněně předpokládá neúspěch, z něhož budou vyvozeny ty nejtěžší důsledky. Vystaviti se takovému riziku odmítám. Státní statky byly ochotny převzít veškerou zemědělskou půdu, manželka ji nabídla této instituci přímo i prostřednictvím ministerstva zemědělství, ať již se jedná o formu bezplatného užívání nebo daru, jakou budou chtít, a nabídla, že tam bude pracovat jako zemědělská dělnice. Tím se vlastně zříká majetku, začleňuje se jako pracovnice v socialistickém sektoru a tím odpadají důvody pro třídní boj.

Dále uvádím, že je nemyslitelné, abych se vrátil do prostředí, které je proti mě nepřátelsky zaujato. S místními činiteli, kteří se otevřeně na schůzi domlouvali na mém bezdůvodném obviňování za pomoci svědků, kteří na jejich přání měli potvrdit lež, není spolužití možné, ba ani myslitelné. Právě proto jsem šel do Ostravy, že jsem duševní napětí z těchto nástrah nemohl vydržet a žití za těchto podmínek ohrozilo dokonce náš rodinný život. Rodinné spolužití, spolužití za podmínek, do nichž jsem násilně přikazován, vedlo by k úplnému rozvratu. Jsme oba duševně vyčerpáni příkořím, a proto i tyto důvody vylučují můj návrat.

Je konečně nesmyslné nutit dnes někoho do soukromé formy hospodaření, když tato forma není pro majitelku žádoucí a s její strany

jsou činěny konkrétní nabídky pro začlenění zemědělské půdy, kterou vlastní, jako daru, nebo pronájmu, trvale do socialistického sektoru.

Když odpírá MNV dáti k tomu souhlas, pak jen proto, aby dosáhl mé účasti na předem ztracené věci, abych pak mohl být obviněn ze spoluzodpovědnosti a případně osobně zničen. Tato snaha je očividná, pozná ji každý nezaujatý člověk z obsahu obrany mé manželky. Odmítám účast na věcech, které nutně budou mít v zápětí neodvratitelnou hospodářskou škodu a jsou takové osobní povahy, že se přičí zdravému lidskému rozumu.

Pracuji čtyři roky v průmyslu, nyní jsem na uhelné brigádě a po zapracování si hornictví zvolím za trvalé zaměstnání.

Tak toto bylo prohlášení mého manžela, nyní dovolu, abych pokračovala ve vysvětlení situace, ve které se nacházím.

Otec má téměř sedmdesát let, byl nedávno operován na nádor, snad rakovinného původu, příslušné lékařské vysvědčení mohu kdykoliv předložit. Dosud si sice přivydělává, jen jako pomocná síla podle svých sil. Matka má vodu na pohrudnici, je těžké práce neschopna, lékařská prohlídka rovněž potvrdí tento údaj.

Chci a budu pracovat jako dělnice. Přinesu tím cosi. Budu-li pracovat v nemožných podmínkách sama, způsobím škodu. To je přece každému jasné.

Já se, pane prokurátore, nedám zničit touto formou a v žádném případě, ať se stane cokoli, hospodařit nebudu. Je mi jasné, že hospodářská škoda, která vznikne, bude označena za sabotáž. Nesnesu ani pomyšlení, že by mě někdo měl z toho obviňovat, já jsem ochotna spolupůsobit, aby přišlo dostatek chleba pracujícím na stůl, nedám však příležitost, abych mohla

být obviněna z úmyslu, že jsem chtěla pracující, veřejný a státní zájem poškodit. Věřím, pane prokurátore, že u vás naleznu ochranu.

Vaším zásahem budu zbavena nutnosti další obrany, hlavně však zabráníte hospodářským škodám a postupu, který nemá s platným právním řádem nic společného, protože vyplývá z pouhé nenávisti".

"No, paní Nováková, vyslechl jsem vás se zájmem, jsem strážcem socialistické zákonnosti na okrese a nepřipustím porušování zákonů. Odevzdala jste mi vaše obsáhlé stanovisko písemně, jistě pochopíte, že vám v tomto okamžiku nemohu říci, jaké opatření ve vašem případě provedu, musím prostudovat váš materiál a pochopitelně musím znát stanovisko JZD, MNV, ONV a dalších orgánů. Posléze vám dám vědět, já znám soudruha Ptáčka. Teď mě prosím omluvte".

Marii se zdálo, že v jeho očích zaregistrovala jiskřičky pochopení. Po letech se dověděla, že tento prokurátor měl se soudruhem Ptáčkem před jejím jednáním konflikt, který ovšem nesouvisel s jejím případem.

Večer, když poklidila, napsala obsáhlé odvolání kontrolně inspekční skupině ministerstva zemědělství. Když si ukládala kopie odvolání, odhadovala, že doposud veškerá agenda související s jejím případem dosahuje již výšky jednoho běžného metru.

Jarek přiběhl domů: "Mami u Levianů stojí auto, panímáma Olmanová říkála, že již přijeli ti páni z Prahy".

Na jednání zástupců Kontrolně inspekční skupiny ministerstva Zemědělství z Prahy, v čele se soudruhem Leopoldem Kittnerem, ONV bylo zastoupeno vedoucím družstevního oddělení Matušincem a za MNV se jednání zúčastnil předseda Ptáček, tajemník Poláček a za JZD byl

přizván předseda Lacina, Marie, která svojí bohatou korespondencí se všemi vrcholnými orgány tuto schůzku vyvolala, nebyla pozvána. Nedbala na tuto skutečnost, rychle se oblekla a spěchala o několik domů výše na grunt vystěhovaných Levianů, kde se jednání v jejich nejpěknější světnici odbývalo. Uvědomila si, že když se nezúčastní jednání, tak všechno prohraje. Celé sešlosti předsedal soudruh Kittner a laskavě dovolil, aby se Marie mohla celého koncilu zúčastnit. Marie neslyšela ani jediné vystoupení strany protivníkovy. Jen tajemník Poláček vystoupil s krátkým sdělením, že é vyhlašuje Novákové é třídní é boj é do všech é důsledků. Poté dostala slovo Marie. Krátce nastínila celou anabázi od problémů s MNV v období, kdy soukromě hospodařila, až po odsouzení, krátké uvěznění, vstup do družstva, vyloučení bez udání důvodů až po současný stav, kdy ji MNV nutí soukromě hospodařit.

Povzdychla a posléze se obrátila na soudruha Kittnera a řekla:

"Nemějte mi prosím za zlé, ale když jsem slyšela pana tajemníka Poláčka, jak před vámi, zástupcem kontrolně inspekční skupiny ministerstva zemědělství mi vypovídá třídní boj do všech důsledků, myslela jsem, pane zástupče, že zde přítomným místním činitelům řeknete asi toto: Chcete bojovat proti člověku - ženě, která již dříve uznala, že věc, o níž by mělo být bojováno, tedy pozemky a živý a mrtvý inventář, mimo obytný dům a zahradu dává k dispozici státu, ba dokonce se nabízí, že bude mít jako dělnice na státních statcích spoluúčasť na jejím využití pro dobro celku? Aby soukromě hospodařila, to by bylo nerozumné, vy všichni víte, že z mého soukromého hospodářství nemůže vzniknout nic jiného než škoda, která má být vám důvodem pro získání toho, co vám respektive státu předem dává. Ona dobře ví, že, ne družstevníci, ale jen vaše skupina ji v JZD nechce, přesto, že dobře pracovala a podle všeho, jak lze soudit z její nabídky státu, ani nemá

na majetku zájem. Neměli byste tak postupovat, abyste vylučovali členy družstva bez udání důvodu. Otrásá to důvěrou ve stanovy a právní řád socialistické zákonitosti. Na vás spočívá velký úkol, abyste získávali příznivce pro myšlenku družstev a jak sám prezident říká, přesvědčovali ty, kteří chtějí z družstev vystoupit a ne zbavovat se členů, kteří dobře pracují. Ve vašem počínání nevidím nic rozumného. Přestavba stájí Novákové stála vás jistě mnoho peněz. Podle vyhlášky našeho ministerstva zemědělství měli byste jí to uvést v původní stav. To by stálo ještě víc, mezitím jste přestavěli další stáje. Počítejte, o kolik zkracujete sami sebe. U Novákové, tedy u mé osoby, máte zájem o její obytné stavení a proto to všechno podnikáte. Tak daleko nelze zacházet. Téměř každý z Vás má svůj dům. Jak by to prosím vás vypadalo, kdybychom připustili možnost, že určitá velmi malá skupina lidí v obci měla by právo rozhodovat také o každém z vás, zda se máte vystěhovat ze svého. Vyvarujte se všech přehmatů, které poškozují budování socialismu na vesnici atd. Všichni na vesnici vědí, že pan předseda MNV Ptáček všude říká, že kontrolně inspekční skupina prý provádí šetření, které prý však dopadne tak, jak si to přeje předseda MNV a ONV. Sama však věřím, že to dopadne tak, jak to odpovídá zásadám účelu a pořádku". Zde se Marie nadechla, naprázdno polkla a pokračovala.

Na tváři soudruha Kittnera, zástupce kontrolně inspekční skupiny ministerstva zemědělství, se na okamžik objevil náznak nevole, Marie to zaregistrovala, nevěděla však v tom okamžiku, která její věta to způsobila a zda je to pro ní dobré nebo špatné.

"Na vás se obracím, pane Kittnere, s prosbou, abyste s ohledem na uvedené skutečnosti vzali v úvahu mé návrhy daru nebo nuceného nájmu veškerého mého majetku a co nejdříve je realizovali, poněvadž soukromě hospodařit nemohu. Převzetí majetku učiňte ihned, což je

ve vaší kompetenci jako nejvyššího úřadu. Pokud by pak okamžité realizaci stál v cestě formální průtah, vydejte mi prosím písemné prohlášení, jehož obsah mě uchrání od dalších zásahů vám podřízených úřadů do doby, než některá z mých alternativ podle vaší volby se stane skutkem.

Zvláště bych se toho neodvážila, když je mi hospodaření vnucováno, co prostředek mého zničení cestou třídního boje, i když k němu není důvodů. Chci mít pro sebe a své dítě a manžela, který je na brigádě v uhelných dolech, k dispozici svůj obytný dům se zahradou, chci také pracovat jako zemědělská dělnice na státních statcích. To, myslím, je splnitelné přání".

Po skončení monologu byla Marie soudruhem Kittnerem vykázána z místnosti se slovy: "Paní, nemáte právo poučovat kontrolně inspekční skupinu ministerstva, já udělám vše proto, abych posílil socialistickou myšlenku družstevnictví na vesnici." Neuvědomila si, že její věta o tom, že on zástupce kontrolně inspekční skupiny vrcholného orgánu bude skákat tak, jak bude nějaký předseda ze Lhoty pískat, dopadla na úrodnou půdu, ranila do hloubi duše ješitnost pana Kittnera. Ten pak nějakou dobu čekal, zda předseda vyvrátí sdělení Marie, že jeho šetření dopadne tak, jak si MNV, tedy předseda přeje, a když to neučinil, tak v plamenném projevu poučoval přítomné o důležitosti a životnosti družstevní myšlenky, kterou oni svým jednáním podkopávají a nutí zemědělce soukromě hospodařit, tím nemyslí jen tuto paní, ale hlavně střední a malé zemědělce, které z družstva vyloučili. Závěrem přikázal okamžitě všechny přijmout zpět do JZD a v tom směru také učinil zápis a rychle odjel.

Marie, když byla seznámena s výsledkem šetření přemýšlela nad důvody pro ni pozitivního rozhodnutí. Byla přesvědčena, že pan Kittner měl původně připravené opačné rozhodnutí, plně v souladu s přáním MNV a ONV, ale poznal, že rozhodnutí musí být jeho a ne někoho ze Zlámané Lhoty. Byla na rozpacích, zda rozhodnutí neovlivnil příbuzný Ladislav Pazdera z Prahy, který Kontrolně inspekční skupinu bombardoval dopisy ve prospěch Marie. Pro ni to bylo absurdní pomyšlení, ale kdyby Ptáček na setkání každému nevykládal, že rozhodnutí kontrolně inspekční skupiny ministerstva dopadne, tak jak on a MNV chce, a kdyby ona nezasáhla, tak by to tak skutečně dopadlo. Pravděpodobně to byla souhra všech okolností, které byly na straně Marie.

Na další schůzi družstva byl odvolán z funkce předsedy Josef Lacina a předsedkyní byla opět zvolena Anežka Molídalová

Marii se ve snu opět zjevil pohanský bůh Svarog, opět se ocitla před jeho sochou v uzavřené místnosti, kam mohl vstoupit pouze velekněz. Ve stejném okamžiku se zatajeným dechem se viděla ve vedlejší místnosti společně s posvátným běloušem, na kterém seděl velekněz v bílém rouchu rudě lemovaném. Marie také viděla tři sta vybraných mladých mužů, sedících na bílých koních, kteří obklopovali svatyni boha a tvořili jeho družinu. Za mladými muži, kteří měli čelenky s býčími rohy, hořely v kruhu kolem svatyně velké ohně. Kupodivu jako ve filmu se před očima Marie střídaly obličeje mladých jezdců, ve kterých se zračila nesmírná krutost, vždyť především oni byli dodavatelé lidských obětí boha Svaroga. Celá tato magická atmosféra byla doprovázená jednotvárným zvukem, který vydávali jezdci úderem rukou o svá stehna. Tento zvuk působil mrazení v zádech a zvyšoval tajemnost atmosféry

pohanského kultovního místa. Za kruhem ohňů Marie viděla nádherné stromy, chrám byl umístěn v posvátném háji. Bylo zajímavé, že Marii připadalo normální, že může být najednou na třech místech a vnímala celou situaci jako obvyklou. V tom zazněl dutý rezonující hlas boha:

"Chceš vidět své předky, mé nejoddanější služebníky a ctitele, kterými však já pohrdám, pohrdám, pohrdám ?"

V tom jakoby neviditelná síla zvedla Marii a ona letěla nad neobydlenou krajinou, kde bukový a dubový les se střídal s močálem, všude viděla neproniknutelné hvozdy. Osady o několika chalupách byly roztroušeny daleko od sebe. Viděla venku se pasoucí zubožený dobytek, který nepoznal louky, pásal se v lese, kde je pastva velmi špatná, na noc byl zavírán do ohrad. Dobytek nepoznal chlív, a protože není chlív, není ani hnůj, tak primitivně obdělávaná políčka dávají zanedbatelné výnosy. Není železo, nehnojená půda obdělávaná primitivními nástroji i přes nízké výnosy se brzy vyčerpává a pak musí dlouho ležet úhorem. Pro tuto lopotnou práci je třeba mnoho lidí.

"Vidíš ty zubožené lidi ve čtvercovitých do země zapuštěných proutěných chatrčích s krbem ? Jak hladoví, jak s nadějí ke mně vzhlížejí, tak to jsou tví předkové a neuvědomují si, že jsem bohem silných, ne chudáků !"

Posléze se Marie ocitá opět před chrámem, kde právě probíhá orákulum. Na posvátném bělouši sedí velekněz, jeho rudé roucho je zlatě olemováno a bělouš míří ke kruhu vytvořeném z kopí. Tu opět slyší hlas boha Staroga:

"Jestliže bělouš překročí kruh kopí levou nohou, budeš má, budeš moje oběť, já vyhraju: Jestliže pravou, jsi svobodná a nebudu mít k tobě žádné

moci. Divíš se, proč levá, slyšíš kolem sebe - Kupředu levá, zpátky ni krok - to jsou moji novodobí vyznavači".

Marie si s hrůzou uvědomila, že na bělouši sedí Ptáček a kůň rozvážným krokem míří ke kruhu vytvořenému z kopí. Vidí absurdní věc, že kůň, vlastně zhmotnění Svarogena překročil kruh pravou nohou.

Marie seděla dlouho do noci a přemýšlela nad dopisem z Krajského národního výboru, kde ji psali následující:

"Během roku 1954, podala jste jednak ONV, KNV a ministerstvu zemědělství v Praze několik stížností, v nichž si v podstatě stěžujete na to, že:

- jste byla vyloučena z JZD ve Lhotě, aniž vám byly sděleny důvody tohoto vyloučení a že jste byla z JZD vyloučena neprávem,
- nemůžete obdělati pozemky, které vám byly po vyloučení z JZD vyděleny,
- dále ve svých podáních nabízíte veškerou svou půdu, buď do bezplatného užívání nebo jako dar státu za předpokladu, že vám bude zaručeno vlastnictví a nerušené používání neobytného domu č.5 ve Lhotě se zahradou k němu patřící a určitou menší výměrou půdy, o níž se chcete s přejímatelem dohodnout,
- konečně žádáte, abyste místo v JZD ve Lhotě mohla pracovat jako zemědělská dělnice u státních statků, protože Vaše práce v JZD je ztěžována různými klepy a pomluvami.

V záležitosti těchto stížností bylo provedeno orgány ministerstva zemědělství, KNV i ONV a MNV ve Lhotě, za účasti zástupce JZD

ve Lhotě a za vaši účasti několik šetření. Poslední šetření bylo provedeno dne 26.10. 1954, při tomto šetření jste prohlásila, že:

- netrváte již na vyřízení své stížnosti ohledně vyloučení z JZD Lhota a ohledně sdělení důvodů, pro které jste byla z JZD vyloučena
- pokud jde o obdělávání vašich pozemků, které vám byly po vyloučení z JZD vyděleny a vráceny s tím, že jste je povinna obdělávat sama, bylo dohodnuto již při dřívějším jednání, že tyto pozemky obdělávat nemůžete a JZD ve Lhotě převzalo jejich obdělávání v nuceném pachtu.
- pokud jde o darování Vašich pozemků státu s výhradou ponechání domu č.5 se zahradou a určitou menší výměrou pozemku ve vašem neomezeném vlastnictví, nedošlo zatím k jeho provedení, protože MNV ve Lhotě je ochoten váš dar přijati jen tehdy, předáte-li celý svůj majetek, to je i obytný dům č.5 se zahradou. Provedení tohoto darování však zatím není aktuální, protože o obdělávání Vašich pozemků, jak výše je řečeno, je již postaráno. Upozorňujeme jenom, že před provedením tohoto darování muselo by dojít k reálnému rozdělení majetku Vašeho a Vašeho manžela, jehož jste byli spoluvlastníky. Při jednání dne 26.10.1954 bylo zjištěno, že proti Vašemu bydlení v domě číslo 5 ve Lhotě není námitek a že jste od nikoho nedostala příkaz, abyste se z tohoto domu vystěhovala,
- Vaší žádosti, aby Vám místo v JZD bylo dovoleno pracovat u státních statků, není možno vyhověti,
- MNV a JZD odůvodňují toto své stanovisko tím, že jednak JZD obdělává Vaše pozemky, takže máte morální povinnost v JZD pracovat a pomoci při obdělávání svých pozemků, jednak by povolení vašeho zaměstnání u státních statků vznikly funkcionářům MNV a JZD značné potíže proto, že ženy bezzemků, které dosud v JZD pracují, by žádaly

rovněž o uvolnění z práce v JZD poukazující na to, že to bylo povoleno Vám. Vzhledem k tomu, že toto odůvodnění je opravdu vážné, nebylo možno Vaši žádosti v tomto směru vyhověti.

Po tomto vysvětlení považujeme všechny Vaše stížnosti za vyřízené. Opis tohoto vyřízení zasíláme ministerstvu zemědělství v Praze a MNV ve Lhotě.

Potichu se otevřely dveře a stařenka vstoupila do místnosti: "Staré neustále hraje na violončelo, já nemohu spát a když jsem viděla, že svítíš, tak se jdu podívat, co děláš"!

"Ale pročítám si dopis z KNV, konečně ustoupili, nemusíme hospodařit, pozemky přijdou do nuceného nájmu do JZD a již nás nechtějí vystěhovat, Jen chtějí, abych byla zase členkou družstva, že mám morální povinnost pracovat v družstvu, když tam máme pozemky", odpověděla Marie.

"To je hrůza, ať mě pořád nesorou, copak oni mají právo mluvit o morálce, vždyť všechno, co oni dělají je nemorální", oponovala stařenka.

"Ptáček by ti řekl, že jsi vykořisťovala námeznní pracovníky", přilila Marie oleje do ohně.

"Víš, kdo byl především vykořisťován ? My rolníci, ty se nepamatuješ na dobu první republiky, to jsme hovno dostávali za naše obilí,řepu,maso. Budeš se divit, ale za Hitlera, kdo v tom uměl chodit, tak si v hospodářství pomohl. Ovšem, my jsme k nim nepatřili. Já starýmu nic nevyčítám, ono je lepší mít čistý štít, ale proč já se tak pozdě v noci rozčiluju. Vždyť komunisté chtějí majetek pouze rozdělovat, ale nestarají se o jeho tvorbu. Jenom mně ještě řekni, co budeš dělat, zda znovu vstoupíš do družstva, vždyť předsedkyní byla zvolena opět Molídalka".

"To nevím, jediná moje záchrana bude v tom, že mně Molídalka nebude do JZD chtít, když je tou předsedkyní a budu moci nastoupit na státní statky", nahlas uvažovala Marie.

"To uvidíme během krátké doby", uzavřela diskusi Marie.

Marie byla značně netrpělivá, na jedné straně by chtěla mít návštěvu předsedkyně za sebou na druhé straně se návštěvy obávala. Molídalka vzkázala, aby se Marie, až bude mít čas, u ní zastavila. "No, když je to tak, tak to nebudu odkládat a půjdu ihned", uvažovala nahlas Marie. Molídalka přijala Marii velmi přátelsky a bez okolků začala: "Dostala jsem přípis, že tě máme znovu přijat do družstva. My jsme se dohodli se soudruhy, že ti umožníme práci na státních statcích, když tolik po tom toužíš, ale pamatuj si, u nás máš dveře otevřené".

Marie se soustředila pouze na suché konstatování: "Já s vaší dohodou souhlasím a prosím o vaše písemné stanovisko". "To nebude problém". Předsedkyně sedla za psací stroj a nadatlovala jednu větu: "Představenstvo JZD ve Lhotě souhlasí, aby p. Marie Nováková uzavřela pracovní smlouvu se Státními statky a tam pracovala". Tento text podepsala a přidala razítko. Marie poděkovala a rozloučila se.

Marie se snažila celý život učit se mít ráda lidi.

Po návratu domů si klekla ve světnici a upřímně řekla:

"Úplně odpouštím Ptáčkovi, Poláčkovi, Lacinovi, Molídalce a posléze vyjmenovala další jména. "Moje duše je bez hořkosti, odpouštím všechna příkoří, která mně tito lidé způsobili. Přeji jim Boží požehnání, lásku a štěstí".

Tím si Marie prodloužila život a její nemocné srdce nebylo zžíráno nenávistí. Do konce života přistupovala k těmto lidem přátelsky, přes tuto skutečnost zemřela na infarkt v 60 letech a její manžel František zahynul v dolech ve 40 letech.

Použitá literatura je uložena u autora.